C-38

ANUL XXII
44
(914)
Sîmbătă
3 noiembrie
1979
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

XII-LEA CONGRES AL P.C.R.

Democrația angajării politice

Edificarea noii societăți impune cu necesitate adîncirea permanentă a democrației socialiste.

Consecvent politicii sale de lărgire continuă a cadrului democratic al societății, partidul nostru comunist acționează cu luciditate și realism, în spiritul legităților care guvernează evoluția noastră istorică, pentru adîncirea procesului revoluționar din România. Un element esențial al acestui proces este participarea tot mai activă, tot mai largă, tot mai conștientă a maselor la înălțarea edificiului uman și social ale cărui contururi au fost trasate de marele Program al Partidului Comunist Român. Astfel, în România socialistă, democrația este un element vital al construcției politice, sociale și economice — materiale și spirituale, este un factor de cea mai mare importanță al dinamismului și efervescenței creatoare din toate sectoarele de activitate, este — în esență — una din realitățile cele mai impunătoare și mai sensibile care definesc epoca unor cruciale împliniri cu implicații nu numai pentru prezent, ci și pentru viitor — epoca căreia cu mîndrie legitimă îi spunem a noastră. Superioritatea democrației socialiste față de orîcare alta s-a impus și se impune de la sine în practica socială directă. Democrația noastră — spunem a noastră la fel ca despre epoca în care trăim — este democrația care își arată virtuțile în procesul prin care se edifică cea mai dreaptă și umană societate din lume. De aici în mod firesc ea se legitimează în fața istoriei ca democrația implicării conștiente a omului într-un proces revoluționar exemplar în ceea ce privește mobilurile sale, ca democrația edificării libere a noii societăți. Atragerea maselor, a fiecărui om la viața politică și economică a țării cu cît treptele afirmării noilor valori ale societății noastre devin mai înalte, reprezintă o cerință de prim ordin a adîncirii democrației socialiste. Problema lărgirii cadrului democratic al societății noastre a fost mereu în directă legătură cu cea a creșterii conștiinței socialiste a maselor. Trecerea la o nouă calitate, superioară, se impune, ca obiectiv major, și în aceste domenii. O nouă calitate a implicării, o nouă calitate a conștiinței se impune, deci, cu necesitate în acest stadiu al dezvoltării societății noastre socialiste, stadiu care ne permite, prin rezultatele obținute în toate domeniile, să trasăm cu siguranță coordonatele viitorului comunist al patriei. Ca și în celelalte domenii, și din acesta, al adîncirii democrației socialiste rolul hotărîtor de afirmare și impunere a noului, de generalizare a lui îl are secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Viața democratică a României socialiste, care asigură fiecărui om al muncii, fără deosebire de naționalitate, spațiul de afirmare a drepturilor sale democratice își relevă întregul evantai de semnificații, în primul rînd, prin neobosita activitate a secretarului general al partidului, cel mai iubit fiu al poporului român, prin inegalabila sa activitate pusă în slujba intereselor majore ale țării, ale poporului român, ale națiunii socialiste. Strălucită mărturie în acest sens sînt propunerile formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu „Cu privire la creșterea rolului Frontului Unității Socialiste în viața social-politică a României și îmbunătățirea organizării sale".

Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste a reliefat cu putere trăsăturile definitorii ale perioadei actuale, trăsături exprimate de deplina aprobare față de istoricele proiecte de documente ale celui de-al XII-lea Congres al P.C.R., de atmosfera de puternic entuziasm în care a fost însușită și susținută propunerea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie ales în înalta funcție de secretar general al partidului.

Prin gîndurile și sentimentele exprimate, **Scrisoarea Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste către tovarășul Nicolae Ceaușescu** este, în fapt, scrisoarea întregului popor către cel mai iubit fiu al său, căruia marile calități de om, de român, de comunist i-au hărăzit un strălucit destin de ctitor de țară nouă urcînd în ev comunist. **„Entuziasmul nostru exprimă convingerea fermă a tuturor cetățenilor pe care-i reprezentăm** — se arată în Scrisoare — **că dacă România are un viitor strălucit aceasta vi se datorește în primul rînd dumneavoastră, politicii înțelepte și clarvăzătoare pe care o promovați cu fermitate în conducerea partidului și statului, a Frontului Unității Socialiste. Realegerea dumneavoastră în fruntea celui mai larg și mai reprezentativ organism politic al țării oferă garanția unor succese tot mai mari, în toate domeniile construcției economice și social-culturale, în întreaga și prodigioasa activitate pe care poporul român o desfășoară pe plan intern în viața internațională".**

Măsurile propuse, dezbătute și aprobate de Comitetul Politic Executiv, de Plenara Consiliului Unității Socialiste vor avea o mare însemnătate politică pentru dezvoltarea democratică socialiste și participarea activă a întregului popor — în deplină unitate — la făurirea conștientă a propriului său viitor comunist.

Luceafărul

Trei uleiuri de Florin Niculiu : **„Mihai Vodă Viteazul, domn al tuturor românilor", „Dimitrie Cantemir", „Bălcescu"**

● În acest număr : ● Biografia cărților noastre : D. R. Popescu : «Toate epocile au nevoie de adevăr ca de oxigen» ● Ce gîndește, ce scrie tînărul scriitor. Interviu cu Dan Horia Mazilu ● Scriitori pe șantierele patriei. TINERI DIN TINEREȚEA ȚĂRII. Semnează : Constantin Stan ● Mircea Florin Sandru ● Alex. Ștefănescu ● Lucian Avramescu ● Cleopatra Lorințiu ● Dan Mucenic ● Ion Longin Popescu ● Areta Sandru ● Florian Popa Micșan ● «Muzica înaltelor sfere» — fragmente din romanul „Fiul secetei" de Ion Lăncrănjan

ȚARA ÎN FAȚA MARELUI EVENIMENT POLITIC
CONGRESUL AL XII-LEA

Ritmuri ale creației

Ritmuri ale muncii, ritmuri ale creației. Ritmuri în care cei ce sîntem ne exprimăm bucuria de a fi. De a dura prin luminarea minții și a brațelor treze edificiul unei lumi pe măsura aspirațiilor noastre. În patrie, se pregătesc de pe acum semințele osmozelor viitoare. Ideile, prefigurînd mari germinații, ard în corola acestui anotimp. Al trudei și al demnității, al sincronizării gîndului cu fapta. Celor care vin de mai departe, celor dornici să ne cunoască așa cum sîntem, așa cum hotărîm să fim, arhitecturile precise de fiecare zi, lucrările firii, gesturile precise de fiecare zi au darul să le comunice nedesmințit și rotund un adevăr. Este adevărul nostru sprijinit pe clarviziune politică, pe rivnă și capacitate de a sluji un înalt ideal comunist.

Prestigiul gestului nostru se citește suveran și limpede ca o constelație răsfrîntă în rouă. Diminețile noastre își trag de aici înțelesul și efigia. Niciodată în istoria acestui pămînt calendarele nu au însemnat ca acum atîtea fapte de vrednicie, atîtea opere memorabile prin care un popor își configurează,

George Chirilă

Continuare în pag. a 7-a

CONGRESUL POPORULUI

Nicicînd izvorul darnic al hărniciei noastre,
Ce glia o transformă în pîine și în flori,
Pe-acest meleag supus doar zărilor albastre
Și-ntîlului luceafăr : Partidul înspre zori.
Știm sigur că sub soare, nicicînd, nu o să sece
Că-și va afla puterea-n izvoarele de munte.

Partidu-i Făt-Frumosul cu stea semeață-n frunte,
Tribuna lui e astăzi Congresul doisprezece,
Spre care se îndreaptă prin faptă și prin muncă
Poporu-ntreg, stăpînul pe glie și pe gînd,
Pe frunți de brazi și de stejari, în lunică,
Un vers de Eminescu mai tainic fremătînd,
Iubind și înălțînd tot ce aici există,
În sonde și în mine, în fabrici, pe ogoare.

În zborul larg spre era comunistă,
În frunte cu Partidul, mărețul nostru Soare !

Ion C. Ștefan

Știință și filozofie

Spiritului cultivat îi este proprie în acest secol o mai mare deschidere către științe, ca urmare a evoluției spectaculoase pe care au cunoscut-o în acest sfîrșit de mileniu. Educația științifică este una din componentele de bază ale educației ideologice, pe care partidul nostru o promovează cu consecvență, oferind tuturor un cîmp larg spre vastele domenii ale cunoașterii umane.

În cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la marea adunare populară din Timișoara, cu prilejul deschiderii noului an de învățămînt, secretarul general al partidului spunea : **„Trebuie să acționăm pentru ca fiecare facultate, fiecare institut, fiecare școală să-și desfășoare activitatea pe bazele științei celei mai avansate, să asigure însușirea în cele mai bune condiții a noilor cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în toate domeniile. Numai prin înarmarea lor cu cele mai înalte cunoștințe tinerii de astăzi, viitorii constructori ai socialismului și comunismului, își vor putea îndeplini în bune condiții misiunea ce le revine, răspunderea față de patrie, față de socialism".**

Omul contemporan nu poate rămîne indiferent nici față de cuceririle științifice, nici față de tendințele ce se confruntă pe plan filozofic. Lupta dintre materialism și idealism n-a încetat, ea continuă pe alte planuri și sub alte forme, a căror subtilitate uneori e aproape insesizabilă. Hegel considera că acela care studiază istoria filozofiei studiază filozofia însăși. Dacă această apreciere este adevărată parțial pentru filozofie, ea nu se poate aplica la istoria științelor. Cînd începe istoria științei și unde începe istoria filozofiei e greu de stabilit cu precizie. Un paralelism între istoria filozofiei și dezvoltarea unor ramuri ale științei cum ar fi matematica, fizica, astronomia este nu numai util, dar și foarte

Marin Rădoi

Continuare în pag. a 7-a

inedit

Tudor Arghezi

Leneșul

Au sunat și clopotele
Au trecut și ropotele
De potcoave, pe șosea,
Și el nu se mai scula.

Ceasurile au bătut
Ceas cu ceas și au tăcut.
Prînzul zilei începea
Și el tot nu se scula.

Bătînd toaca-ntr-o căldare
Nu-l văzui nici că tresare.
Și s-a-ntors ca broasca-n baltă
Doar pe partea ceealaltă.
Și în vis, zîmbea, rîdea
Și el nu se mai scula.

Pe la ceasurile zece
L-am trezit cu apă rece.
Dar sculat de pe saltea
El umbla și mai dormea.

1952

JURNAL DE POET

Vasko Popa

Am avut bucuria la Belgrad să-l cunosc mai din apropiere pe acest mare poet european de limbă sîrbă cu strămoși ardeleni. Vasko Popa. În vechea cetate a Belgradului, unde rîul Sava se varsă în Dunăre cu turnul lui Iancu de Hunedoara în față, cu aproape două decenii în urmă. La masa sub platani a stat Tudor Arghezi și mai tîrziu Nichita Stănescu. S-a vorbit mult despre poezie aici, în românește. Vasko Popa este domol la vorbă și-mi spunea cum Sadoveanu îi aprecia românească sa cu accente moldovenești cu acel și prelung prezent și în Banatul în care poetul se naște în anul 1922. Va studia filosofia la Belgrad, București și Viena, devenind, după război, secretarul general al societății iugoslavo-franceze. Intrat de

Ioan Alexandru

Continuare în pag. a 6-a

Viziune critică unitară

Jurnal de lectură (1978) de C. Stănescu este o culegere de cronici și eseuri ce pornesc mai ales de la cărți românești de poezie, proză și critică apărute în ultimii ani; nu sînt ocolite nici interpretările de sinteză, ce vizează ansamblurile unor opere. Dintre scriitorii care nu fac parte din perioada contemporană a literaturii noastre sînt luați în considerare Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga și Ion Vinea.

Atrăgătoare în cartea lui C. Stănescu este, în primul rînd, virtutea criticului de a se înfățișa în mod constant egal cu sine însuși, departe de tradiționalele simulări emfatice de erudiție, străin de piruetele principiilor și ale stilului, pe care ultimele lecturi și modificări ale mitologiei literare autohtone le determină în textele unor confrați mai slabi de înger. Este o atitudine ce poate dura doar dacă se sprijină pe o concepție clar articulată asupra literaturii. În critica lui C. Stănescu există o serie de elemente ce ne îndreptățesc să vorbim despre o asemenea concepție. Se cuvine relevat, în primul rînd, modul laic, rațional în care criticul se apropie de cartea sau de cărțile pe care le are în vedere, precum și cel în care practică evaluări ce folosesc noțiuni bine determinate, pe cît posibil epurate de ambiguități. Apare cu claritate o netă delimitare față de critica sacralizantă, care dă umilite tîrcoale obiectului său, psalmodiind sintagmele unei admirații dogmatice, indiscutabile. Ca urmare a convingerii sale că literatura este o entitate inteligibilă, criticul leagă domeniul esteticului de cel al politicului, socialului și psihologicului. O disponibilitate polemică îl determină, apoi, să își conceapă nu puține dintre interpretările sale sub forma unor retușări ale unor opinii considerate nefondate. În asemenea cazuri, C. Stănescu pare a se simți realmente la largul său, argumentația desfășurîndu-se cu eleganță și cu stringență.

Semnificative pentru metoda critică pe care am schițat-o sînt eseurile pornite de la operele lui Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga și Marin Preda, în care criticul începe prin a se delimita față de anumite afirmații pe care nu le consideră îndreptățite și ajunge la încadrarea operelor avute în vedere în contextul unei ideologii distincte și al unui anumit tip de realism social. Opera nu este urmărită doar în sine, pentru ceea ce are inimitabil în sensul expresivității, ci îi sînt detectate și virtualitățile educative, formative în accepția înaltă a noțiunii. În eseul dedicat operei lui Nicolae Iorga, unul dintre textele cele mai remarcabile ale volumului, analiza critică se transformă, din aproape în aproape, într-o considerare a condiției intelectualului, în trecut și, în egală măsură, în prezent. Comparîndu-i, pe urmele lui Iorga, pe doi dintre cronicarii noștri, Radu Popescu și Nicolae Costin, primul, partizan pînă la trădarea adevărului, dar, oricum, impresionant prin capacitatea lui de a lupta pentru un scop aflat dincolo de activitatea științifică înțeleasă ca însumare a unor principii incoruptibile și imuabile, al doilea, intelectual fricos, servindu-se tot timpul de documente, „judecînd prin sentimente de împrumut", înlocuind „aprecierea cu erudiția fastidioasă expusă chiar acolo unde singură cuvînta-sa directă i-ar fi cerut să depună mărturie". „În portretul în apă tare dedicat acestui incredibil urmaș al lui Miron Costin, arata criticul, cititorul de azi nu poate să nu vadă

Voicu Bugariu

Continuare în pag. a 6-a

Farmecul autenticității

Într-o vreme, cantitatea scrierilor de reportaje devansase în asemenea măsură pe cea a cărților de ficțiune încît momentul respectiv putea fi numit, fără exagerare, drept unul al „literaturii eminamente reportericești", accent ce nu i-a asigurat și longevitatea așteptată. Azi, cînd genul se manifestă editorial cu o relativă și cuvenită parcimonie, cititorul cercetează sumarul și, numai după ce a selectat și lecturat episodul de sub cel mai atractiv titlu hotărăște dacă va citi sau nu integral volumul.

Nu același lucru se întîmplă cu recenta carte a lui Iulian Neacșu **„Un bucureștean în trecere prin București"**, care adună între copertile ei o parte a publicisticii autorului din ultimii ani. Fără a-i fi urmărit cu dinadinsul reportajele și

Gheorghe Pituț

Continuare în pag. a 6-a

SADOVENIANA

«Poarta neștiută» (II)

INTRE OCHIUL URSULUI SADOVENIAN ȘI „URSUL" LUI WILLIAM FAULKNER

Ursul lui Faulkner, simbol ritual al inițierii eroului în misterele vieții adulte, este, totodată, prin actul dramatic al consumării morții sale, o emblemă hieratică a naturii, jertfită pe altarul cupidității și violenței omului alb.

Nimic din stigmatul unui asemenea blestem în lumea evocată de Sadoveanu în **Ochi de urs**. Orizontul mitic al vînătorii, prezent, nici vorbă, și în Preluncile sadoveniene, se vădește de o natură radical diferită.

Pe plan formal, fluxul narațiunii — transparent și linear — se înfățișează ca o urzeală monoplană, pe alocuri punctat cu meșteșug de fulgerul privirii retrovizoare, necomplicat însă de intortochierile multiple — de voci și unghiuri de vedere — caracteristice scrisului faulknerian. În acest sens, **Ochi de urs** este, desigur, o depănare evasi-clasică, o **povestire** în cea mai bună și mai cuminte tradiție a genului. Dar, pornită de la nivelul observației realiste, a ochiului cotidian, istorisirea cunoaște totuși o memorabilă cotitură tonală la momentul cînd, odată cu apariția jivinei, caracterul principal, Culi Ursake (patronimicul nu e întîmplător), suferă acea mutație psihologică care, în economia lucrării, dă tocmai miez, substanță epică și dra-

Andrei Brezianu

Continuare în pag. a 7-a

BIOGRAFIA CĂRȚILOR NOASTRE

D.R. POPESCU «Toate epocile au nevoie de adevăr ca de oxigen»

— Din numărul impresionant de personaje ale cărților și pieselor de teatru scrise de dumneavoastră, vă propun să ne oprim mai intîi la unul care le subsumează pe toate, și al cărui nume este ADEVĂRUL. Adevărul istoric și moral.

— În primul rînd, Nicolae Dragoș, vreau să te întreb: ce-ai cu mine, ce ți-am făcut, de ce-mi zici Dumneavoastră? După cite știu, ultima oară cînd am discutat (stînd chiar scaun lîngă scaun, la „Pescărușul", unde prețurile sînt cam balenice) cîte mai ales în frunză și în franceze (toamna se desfrunzea și iarba vitregită de echinocțiul parșiv al lui Septembrie era bine s-o credem) nu ne aflam atît de departe unul de altul încît să ne spunem dumneavoastră. Și fiind cam din același cerc geografic (dacă punem Severinul să fie centrul lumii și cu creta tragem un cerc în jurul acestui buric de lîngă Dunăre. Dăncenii și Glogova se află cam la aceeași depărtare de buricul pămîntului), nu înțeleg [illegible] spărtura (și de ce?) de prima întrebare atît de protocolară încît ne aruncă pe amîndoi în doi duri și ne obligă să vorbim peste [illegible] să ne zicem cu dumneavoastră?! Dar dacă vrei să stăm în doi, hai [illegible] Domnia voastră propune domniei mele să se oprească la un personaj ce le subsumează pe multe altele [illegible] și alimentate [illegible] de mine în cărțile mele [illegible] de oameni ce sînt, și implicit, ca un [illegible] — [illegible] ne, ce meserie?, personaj denumit de domnia voastră Adevărul. Un [illegible] tie, cum sînt și eu (pardon!, [illegible] mea), se vrea un dezlegător de enigme, de [illegible] duri, mai pe românește, de [illegible] românește, nici chiar un sfinx, că e greu [illegible] și nici chiar un detectiv din străbunele [illegible] polițiste, se vrea măcar o rază de lanternă [illegible] soare, nu, că vine dimineața, și apoi [illegible] tul e clar la lumina zilei — în afară [illegible] de adevăr, care e un soarec ce poate fi tras de coadă și ascuns nu în burta pămîntului, ci mai [illegible] într-un borcan cu smîntînă), acolo, o rază de lanternă...

— Ce sînt deci personajele?

— Personajele sînt deci acele particule de lumină ce străbat distanța de la sursă pînă la obiectul cercetat. Și uneori acești fotoni dau cu capul de zid, și nu de puține ori sfîrșesc la zid. Dar important este drumul parcurs. Căutarea. Căutarea, adică trezirea luminii (nu în sensul oltenesc, care zice, bunăoară despre vin: s-a trezit! Sau despre altceva: e trezit! Adică a început să se strice! Deși, stînd noi în doi, am putem zice: tot ce se deșteaptă din somn și din legile stricte ale autoconservării, tot ce se trezește din starea sa și vrea să cunoască o altă stare, se-mpute?). Dar cu lumina e altceva: ea se trezește în întuneric și din întuneric, învingînd întunericul care o maculează, evident. Lumina nu pute. Personajele capitale „se luminează", ies din noapte — de-ar fi să dau un prim exemplu, pe danezul prinț Hamlet într-o noapte de stafia tatălui său. Într-un regat putred unde luminile putreziciunii luminează mesele și petrecerile regelui [illegible] cu lumina lor seacă și înfricoșătoare și [illegible] dătoare de gură. Moartea devine o lumină, stafia lui Hamlet bătrînul e luminoasă: [illegible] cul foton ce-i înspăimîntă pe soldați fără să se vorbească, prind glas în fața fiului venit la [illegible] și-i spune de cucuta otrăvitoare și de [illegible] cucutei, brevetat de Claudius. Toate epocile au nevoie de adevăr, ca de oxigen, fiindcă oamenii sînt niște ființe care au în structura lor ca element de bază carbonul și care [illegible] ființa dacă se refuză carbonului să se [illegible] cu cine vrea el ca să nu devină cărbune. [illegible] să se-aleagă de cutare! cînd se zice, [illegible] cutare i se ia rația de oxigen. Nu [illegible] extratereștri, nu sîntem clădiți pe [illegible] deștepte sînt calculatoarele, care au [illegible] din siliciu!) — sîntem niște bipede ce se hrănesc cu lumină. Și care iubesc lumina. Vrei domnia voastră să coborîm din dujii nițel pînă la înălțimea folclorului nostru și să vă [illegible] exemplu?

— Să coborîm și să auzim...

— Iată-l: Vulcan, cel de turci nebiruit, [illegible] lor de un grecotei, aruncat în apă, [illegible] piatră de rîșniț roade cu dinții [illegible] ea și iese la lumină și cuvîntă [illegible] strigă!) „Săracul amar de mine [illegible] nu-mi vine Să mă scoată de la greu Să-mi lungească veacul meu...". Îi răspunde o fată, care-l și salvează, lungindu-i deci veacul. Ce-i zice ei atunci drept mulțumire viitoarei sale [illegible] „Fir-ai fată fericită Ca lumina de iubită". Dar oare e cazul să insist arătînd cît e de slăvită lumina în cultura noastră și ce semnificații multiple are? Nu. Deci, vom conchide: frumosul, adevărul, oxigenul, lumina lungesc veacul și veacurile, fără ele timpul nici n-ar exista, moartea și întunericul n-au vîrstă. Numai viața are ani și numai anii vieții se numără.

— Îmi amintesc prozele scurte, povestirile semnate de D. R. Popescu, luminate de simboluri firești. Considerați că proza scurtă ar fi incompatibilă cu momentul de azi al literaturii?

[illegible]

— Pe ce drumuri și-ar putea afla [illegible]?

[illegible]

— Ce alte cauze credeți că-i frînează drumul?

[illegible]

— Vă [illegible] toate acestea să priviți cu [illegible] prozei scurte?

[illegible]

— Ce gîndiți despre personaj în raport cu proza modernă? Se vorbește [illegible], mai degrabă, s-a vorbit despre dispariția, disoluția personajelor. Care este punctul de vedere al scriitorului D. R. Popescu în această disputată problemă teoretică?

[illegible]

[illegible] Monologul interior? Bine, ne îndepărtăm de romanul [illegible]. Și de [illegible]. Găsim în altă parte... Descrierea din exterior a căzut? Foarte bine. [illegible] și aici la sursele [illegible] încă abia descifrate ale inconștientului [illegible] — mai [illegible] Nathalie Sarraute. Da, are domnia sa dreptate. Dar cred că uzurpînd personajul, am înzestra fantastic acest fluviu care este romanul. În fiecare volum, „eu", un singur personaj: autorul... Realitatea de azi a romanului infirmă acest pesimism. Fluviile își decid singure albiile.

•

— Toate cele de mai sus, iți amintești D.R.P.?, le-am discutat acum mai bine de un an de zile. Aș vrea să le propun și atenției cititorilor.

— De acord! Dar să luăm o mică pauză și să recapitulăm: răspunsurile pînă la acest punct au fost date — așa este — acum un an și mai bine, în 22 septembrie 1978. [illegible]

fotbal sînt răsturnări de situații — de ce n-ar fi și în alte domenii? Citim deci zilnic în romanul Ziarul o poveste, ceva nou, neterminat cu desăvîrșire... Azi un împărat a fost alungat, mîine — în capitolul de mîine vom citi probabil asasinarea lui, ca poimîine să citim despre asasinarea asasinilor săi de către cei care răspoimîine vor fi spînzurați de către cei care săptămîna viitoare vor avea aceeași soartă... Desigur, exagerez, dar vorba unei romanțe, și exagerarea este scrisă în legile omenești. În ziare deci vezi suflul superficial al vremii, moda la pantofi și la gulere, dar găsești și marile cataclisme și tragedii și uragane cu tot cortegiul lor de flori negre. Plecînd de la această idee, am terminat un roman despre un ziarist care scrie un ciclu de povestiri și nuvele și romane în care-și povestește viața sa (și a timpului său evident), roman pe care l-am terminat la finele anului trecut și din care am publicat cîteva fragmente, și care roman, ca în această frază cu mulți intenționați care, nu a văzut lumina tiparului încă, roman deci care se vrea o cronică a anilor ce-au precedat ziua de 23 August... Se numește „Iepurele șchiop", iepurele fiind acel urechiat întîlnit în „Tinerețe fără bătrînețe..." de eroul basmului, în țara zînelor, la o vînătoare, cînd se cam plictisea de atîta fericire, probabil, întîlnit la vînătoare deci (fiecare dintre protagoniști aflîndu-se însă într-o postură inversă, nu?). Urechilă n-are nici măcar nume în basm, e un anonim, am spune. Și totuși el săvîrșește un miracol: îl trezește pe Făt-Frumos din fericirea (reală sau artificială) în care se afla. Trezindu-i amintirile, făcîndu-l să judece — eroul nostru redevine om cu adevărat. Și cine dacă nu arta te poate umaniza, cine, dacă nu acest iepure șchiop? Dar n-aș vrea să mai insist asupra titlului — aștept și eu ca prietenii mei editorii să mă pună, punînd romanul pe piață, în imposibilitatea de a fi de acord cu proverbul despre prieteni.

— Dacă tot revenim asupra unor mai de demult întrebări și răspunsuri, aș propune să aducem „la zi" activitatea literară a autorului, aici, de față...

— Cum n-am mai dat un interviu în două părți, despărțite de o pauză de peste un an, mai vreau să spun că în acest antract am mai scris pe lîngă piesa publicată în revista „Teatru" (piesă ce în realitate e cel puțin mai lungă, dacă nu și altfel) o alta, anunțată de mine de cîțiva ani buni: „Domnul Montaigne bea ape minerale". Domnul Montaigne, sau condiția artistului în societate, responsabilitățile sale etc. Va fi un Montaigne care pe mulți îi va sălta din scaunul lor plin cu prejudecăți, fiindcă genialul filosof francez va fi în piesa mea uneori desacralizat, (umanizat, zic eu), uneori pus în situații nu prea roze, situații în care nu s-a comportat (ce cuvînt ?) la înălțimea geniului său... Mă rog, o lungă poveste!

Închei, spunînd că: dacă aștept apariția romanului și apariția pe scenele noastre a pieselor, în anul care se termină mîine-poimîine am fost prezent și pe alte meridiane: mi-a apărut în R. D. Germană „Cei doi din dreptul Țebei", la Moscova un volum masiv intitulat „Scrieri" (la editura „Progres"), volum ce cuprinde „Duios Anastasia trecea", capitolul central din „Vînătoarea regală" și destul de multe alte schițe și nuvele. În Polonia mi-a apărut „Vînătoarea regală". Dar surpriza cea mare (despre cărțile de mai sus știam că sînt în pregătire) a venit din Japonia, unde-am apărut cu o nuvelă într-un volum numit: „Scriitori din Sud-Estul Europei" (unde sînt, printre alții: Sienkiewicz, Boleslav Prus, Zeromski, Capek, Nușici, Ivo Andrici, Kosztolanyi, și de la români: Caragiale, Sadoveanu, Barbu), și unde mi-a fost tradusă piesa „Pădurea cu pupeze", ce va fi jucată la Tokio. După cum vezi, toți sîntem orgolioși, ne place să mai și spunem pe unde umblă odraslele noastre.

— Și alte „noutăți" în pauza dintre cele două părți ale interviului, care se întîlnesc acum?

— Cam aceste lucruri s-au petrecut în pauza dintre cele două părți ale interviului. Și încă ceva, formidabil: băieții mei, Traian, Cristian și Mihai au înțeles că sora lor mai mică, Lizu, trebuie lăsată să se joace cu mașinuțele, dom[illegible] cînd păpușile sînt... Dar să nu cad pe panta [illegible], să mă urc din nou sobru în dud și să-mi pun papion (deși n-am purtat niciodată așa ceva) și să zic: Punct.

— Nu înainte de a menționa data cînd am aflat momentul potrivit pentru cea de a doua parte a interviului: 23 octombrie 1979. Și nu înainte de a vă spune că papionul „amenințător" nu se asortează cu dudul în care vă hotărîți să urcați din nou. Și care, deși în altă parte, are tulpina și frunzele asemănătoare cu cele ale dudului spre care, iată, mă grăbesc, lăsînd în urma pașilor tot felul de puncte, puncte.

Nicolae Dragoș

ce gîndește, ce scrie tînărul scriitor

DAN HORIA MAZILU: «Am să scriu o carte despre Renașterea românească, pentru că ea există»

Dan Horia Mazilu s-a născut la Pitești (20 aprilie 1943). Absolvent al Facultății de limbi străine a Universității București, unde este — în prezent — lector universitar. Doctor în filologie, a publicat studii în revistele de specialitate, cursuri universitare, manuale de liceu (gramatici) — în domeniul slavisticii. A colaborat la „Luceafărul" și „România literară". Cărți apărute: „Udriște Năsturel" (1974), „Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea" (1976) și „Cronicarii munteni" (1978) — toate la Editura „Minerva". A tradus proză ucraineană.

— Cărțile publicate pînă acum vorbesc, ele singure, despre o fermă opțiune a istoricului literar, ale cărui preferințe merg — neabătut — spre secolul al XVII-lea. Ce a determinat cantonarea sa în acest perimetru al culturii noastre?

— Nu este vorba de o oprire întîmplătoare, ci de una, dacă nu impusă, cel puțin condiționată de anumite rezultate ale unor îndelungi investigații operate asupra cîtorva momente culturale pe care le socotesc esențiale. M-am îndreptat spre ele programatic, sondînd corpusuri de cronici, poezii sau texte de proză — cu mesaj descifrabil în planul ideologiei literare — ce alcătuiesc laolaltă o largă suprafață de studiu și definire a spiritualității unui timp. Adîncirea acestor investigații m-a făcut să rămîn „lipit" de o bucată de vreme — aceea începînd în jurul anului 1630 și mergînd pînă pe la 1720, cînd Dimitrie Cantemir se îndepărtează de uneltele scrisului și Nicolae Costin încetează și el — din anumite motive — să scrie. Vreau să cred că în ceea ce privește această perioadă, am reușit să sistematizez și să descifrez cele mai veritabile sclipiri din tot ce a dat vechea noastră literatură.

— Citirea cronicilor muntene a fost făcută, așa cum reiese din „Cronicarii munteni" și cum se precizează în „Argumentul" introductiv, din perspectiva codului cultural al epocii cînd acele cronici au fost scrise. Care sînt trăsăturile definitorii ale acestui cod?

— „Descifrarea" textelor a fost posibilă datorită instrumentelor cu ajutorul cărora am încercat să le pătrund, să pătrund între cărturarii vremii, am pornit cercetările de la structurile de adîncime înspre cele de suprafață. Primele sînt articulate coerent după principiile stării de spirit baroce. Această înțelegere a lor a fost apreciată de oamenii la opinia cărora țineam foarte mult. Modul de a gîndi și analiza faptele este, repet, tipic baroc. În această privință nu sînt nici pentru sincronie, nici pentru protocronie, ci cred că a fost vorba de o anume stare de fapt, determinată și dinăuntru și din afară, de o anume situație istorică. Exprimările de suprafață sînt fidele aceluiași spirit. Sînt căutate artificiile, digresiunile, exprimările alambicate. Construcția textelor este și ea tipic barocă. Am cercetat descendența manuscrisă a textelor și previziunea mi-a fost confirmată: copiștii practicau un barochism ce plutea în aer, pe care l-au respirat, copiile în descendența lui Greceanu, de pildă, sînt pline de digresiuni, de paranteze, totul este o îndelungă divagație, pînă la completa disoluție a sensurilor. În esență, abordarea acestui fenomen literar și cultural trebuie să purceadă de la implantarea ideii de sistem, ca singură modalitate — cred eu — de ajungere la adevăr. Cărturarii români din secolul al XVII-lea nu se puteau sustrage unor înrîuriri care veneau din nord sau din sud, iar dacă, în urma acestora n-ar fi lăsat ei înșiși urme, ar fi însemnat că predecesorii noștri au fost opaci, nu ne merită, deci, stima, ceea ce este cu totul fals. Țin la acest mod de înțelegere pentru că țin la cercetarea sistematică, aceea care ne demonstrează că acei oameni nu copiau în neștire, închizîndu-se în chilii. Nu aceasta este literatura noastră veche! Scriitorii acelei perioade nu erau [illegible] de lume, de Europa. A fost, cred, depășită etapa cînd ne ocupam prin ignoranța trecutului.

— Dan Horia Mazilu, spui în „Cronicarii..." că nu ai resimțit „teroarea de nume". Stoica Ludescu, de pildă, fiind folosit doar din „necesități de serviciu". Problema paternității operei în literatura scrisă este specifică doar literaturii vechi sau poate fi extinsă?

— Sînt pentru primatul operei, cu distincția categorică a valabilității afirmației doar pînă la limita complexului cultural vechi. Pentru ceea ce înseamnă „literatură veche", textul este fundamental. Mi-ar plăcea desigur, să pot da un nume și un prenume fiecărui autor al acestei perioade, dar entuziasmul nu-mi scade dacă pe pagina de gardă nu e pus numele celui ce a trudit la scrierea textului. Sîntem pe un teren instabil, paternitățile sînt extrem de labile. „Atribuit lui..." conduce la schimbări de la o zi la alta. Iată un singur exemplu: de curînd, un cercetător încerca a emis ipoteza că o seamă de scrieri ale lui Costin trebuie atribuite lui Dosoftei. Multe se pot schimba în această direcție. De aceea, rămînerea în dreptul textului mi se pare cea mai adevărată și îndreptățită manieră de abordare. Ne-ar trebui, negreșit, nume. Numărul lor mic ne-a creat un anumit complex de pauperitate și, de aici, nevoia de sincronie sau de protocronie. Dar sînt convins că nu ne-a împins spre acest complex, și spre prelungirea lui, decît necunoașterea.

— Ce anume ne-ar putea vindeca de el?

— Desigur, trebuie întreprinse cîteva gesturi, unele de bun simț, altele de veritabil curaj. În categoria primelor intră investigarea a tot ce avem, însoțită de editarea corpusurilor de texte. Nu avem editate cărțile populare (cu excepția unor fragmente), cronicile, textele lui Năsturel, inventarul versificat din literatura veche... De fapt, avem doar „Învățăturile lui Neagoe Basarab..." și... cam atît. În privința gesturilor de curaj trebuie realizată o necesară operă de impunere a valorilor culturii noastre vechi în conștiința națională și, mai ales, în cea internațională. Fără stabilirea unor — de fapt, evidente — concluzii, această impunere nu se poate realiza. Și concluziile există. Am să scriu o carte despre Renașterea românească, pentru că ea există. Ne referim mereu la Occident, uitînd parcă adevărul că a existat și în această parte a Europei [illegible] că aici s-au trăit [illegible] ce se întîmpla în jur. Demersurile de care vorbesc se cheamă foarte simplu valorificare și valorizare.

— Se cheamă simplu, dar nu tot atît de simplu e să le întreprinzi...

— E adevărat. Trebuie multă grijă pentru textul vechi. Confrații (deloc puțini) fac lecturi adesea foarte interesante. Nu la fel de preocupați sînt însă de cercetarea depozitelor de manuscrise și de carte veche. Literatura noastră veche trebuie să aibă exegeții pe care le merită. Mă gîndesc, de pildă, să dau cîndva cartea pe care o merită Milescu, om care „[illegible]", plin de siguranță, cu tot ce avea mai „stilat" Europa la vremea aceea.

— Care ar fi șansa de [illegible] a unor asemenea ediții mai [illegible] dacă ele ar fi științifice, greu accesibile?

— Edițiile științifice sînt, neîndoios, necesare. Dar, în același timp, n-au șansa de a trece de cercul de specialiști. Pentru a-i scoate din uitare pe acești valoroși scriitori, trebuie elaborate ediții accesibile, cu un minim de rigori, care să redea și să transmită textul cel mai indicat reieșit dintr-o analiză filologică. Un Radu Popescu, de pildă, este suficient în sine pentru o lectură agreabilă în viziunea cititorului de azi. La vechii cărturari se pot găsi cam toate elementele care pot face astăzi un text „potabil". Aceste texte își vor alcătui cu siguranță cercul lor de cititori, suficient, cred, pentru a face o bună propagandă vechii noastre literaturi.

— Apariția unor lucrări ce propun lecturi moderne ale unor texte vechi n-ar putea anula bucuria descoperirii de sensuri noi pentru cititorul care ar intra în posesia acestor dorite ediții?

— Adoptarea unui punct de vedere de către critic impune, ce-i drept o grilă pentru cititor, cititor care are în fața unui text ingenuitatea ce-i permite utilizarea propriei grile. [illegible]

— Spunea Anatole France: „Îndrăznesc să afirm că nici un vers din Iliada și Divina Comedie nu și-a păstrat în înțelegerea noastră sensul ce i s-a conferit inițial". „Decodificarea" textelor vechi este un fatal accesibil urîcărul cititor, co-participant la actul de creație al înaintașilor?

— Desigur, textul vine el singur spre cititor [illegible] textului.

— O afirmație ca cea făcută în „Cronicarii..." —, la capitolul dedicat „Letopisețului Cantacuzinesc", cum că „secvențele în care istoria descoperă suficiente rațiuni ca să incrimineze „nesinceritatea" ori interpretările deformatoare nu pot fi decît prilejuri de satisfacție pentru istoria literară" (cu sublinierile ce aparțin autorului) poate conduce la ideea că literatura apare atunci cînd este „înșelată" istoria. Aderi la această idee?

— Nu, sau nu întru totul. Locul pe care-l ocupă literatura cronicarilor în marea noastră literatură îl putem plasa în zona „nonficțiunii". Discursul începe să devină literatură atunci cînd străbate cîteva etape. Prima — și cea mai importantă — este organizarea materialului faptic. Aici apare geniul particular, care stabilește ca textul să devină jurnal sau pseudojurnal, să fie linear sau în volute — ca la Greceanu —, alegînd, adică, o manieră. Dincolo de etapa organizării trebuie căutate elementele ce alcătuiesc nivelul retoricii textului și, apoi, cele ce țin de finalitatea discursului, adică de posibilitatea autorului de a-și cristaliza mesajul. Dacă răspunsurile la respectarea celor trei cerințe sînt pozitive, textul are dreptul de a intra în literatură.

— Am desprins, din cele trei cărți pe care le-ai publicat, o idee: aceea a sonanței literaturii noastre cu cea europeană, e vorba și de baroc, în sensul instaurării la noi a aceleiași stări de spirit — generatoare de opere literare viabile, originale, românești — din întreaga această zonă a Europei.

— Da. Și reafirm în continuare validitatea și rezistența acestei perspective. După ce am scris cărțile, am întîlnit noi serii de fapte ce mi-au confirmat ipoteza. Este singura manieră acceptabilă pentru investigația prezentă și pentru cea viitoare, de-a căuta și surprinde mecanismul intim de dezvoltare a culturii noastre. E exclus, desigur, că românii care aveau contacte culturale cu vecinii, care se școleau, să fi rămas străini de o anume stare de spirit, să nu-și însușească elemente care să le călăuzească gustul și să nu ajungă la concluzii — în mare — similare celor care se stratificau în această parte din Europa. Privind așa lucrurile, concluzia este o firească, așteptată consonanță cu starea de spirit, cu sensibilitatea europeană.

— Ce i se cere, cu necesitate, unui cercetător al literaturii române vechi?

— Incontestabil, o mare deschidere în cîteva ipostaze. Deschidere ca informație — lingvistică și filologică —, cunoaștere a ceea ce este mai bun în cultura națională și în cea a popoarelor din jur, o stăpînire (sau măcar o cunoaștere) a principalelor unelte necesare cercetătorului, o deschidere spre munca cu textul, în accepție contemporană și — mai ales — dragoste și răbdare în studierea manuscriselor.

— Care sînt imperativele scrierilor ce vor purta semnătura lui Dan Horia Mazilu?

— Sînt pentru îndrăzneală. S-a spus despre cultura română că este una mică, ceea ce nu-i deloc adevărat. Avem obligația ca, prin ceea ce oferim, să infirmăm această părere. Premisa acestei operații ține de ființa intimă a celui ce face acest demers. Fiecare autor este responsabil de destinul culturii din țara sa. Sentimentul acesta e firesc: e patriotic și partinic. „Cultura română — o cultură mică" — iată o mistificare ușor demistificabilă! Mai ales în momentul cultural actual, demn de prețuire pentru varietatea, valoarea și numărul textelor care apar. Este semnul unei culturi care se simte în largul ei grație condițiilor social-politice de astăzi. Detașările și ieșirile din rînd sînt și sarcina contemporanilor, dar și a viitorimii, așa cum s-a văzut de multe ori.

Dan Mucenic

Scriitori pe șantierele patriei

TINERI DIN TINERETEA ȚĂRII

SEMNĂTURI PENTRU MÎINE

Eram de cîteva zile pe șantier. Aveam un carnet plin cu nume de oameni, cu nume de județe ce-și trimiseseră cei mai buni constructori aici, cu date, cu fapte, mai mari sau mai mici, și încercam să ne punem în ordine tumultul de senzații încercate de la Cernavodă la Agigea. Era soare, era cald, uneori imaginile ne păreau ireale, și cu toți eram suficient de tineri și guralivi pentru a ne mira cu voce tare, pentru a pune întrebări naive despre cutare sau cutare mașină sau utilaj, despre ce-i taluzare și la ce ajută ș.a.m.d. Iar curiozitatea nu ne dădea deloc sentimentul neștiinței noastre, ci dimpotrivă ne făcea să credem că vom pleca de acolo mai bogați cu un sentiment, cu o idee. Și, pentru că oameni ai scrisului eram, transformam totul în reportaje, nuvele, schițe de roman. Dar cum să scrii despre toate astea? Și, mai ales, despre cine să scrii mai întîi? Care să fie personajele reprezentative? Fiecare om venit aici are istoria, biografia sa. Fiecare va putea spune cu mîndrie și nostalgie „și eu am fost". Și cum poți trece pe lîngă oameni fără sentimentul că ai ratat cel mai formidabil subiect sau portret? Și, iată, întîmplarea care ne-a luminat. O întîmplare durînd mai puțin de cîteva secunde, adică durînd atîta vreme cît privirea a putut cuprinde în viteza mașinii piciorul unui stîlp de beton. Pe el — pe acest imens stîlp de beton — o mînă scrisese cu multă siguranță, mare și la vedere: **Horodincă Vasile și mai jos Botoșani**. Nu știam și nici nu aveam să aflu vreodată cine este Horodincă Vasile și care este povestea vieții și a experienței lui de la Botoșani sau de la Medgidia sau Cernavodă. Semnătura lui era un semn ca o continuă aducere aminte: pentru toți cei care vor trece pe aici și-și vor umple privirile de frumusețea unui rîu curgînd liniștit printre calcar. Semnătura lui Horodinca Vasile dădea semn că toate acestea sînt făcute de oameni, că n-au răsărit din senin și că toți oamenii aceștia au un nume înscris nu într-o foaie matricolă, nu într-un dosar cu acte, sau pe un buletin ci el este încrustat la temelia uneia dintre cele mai îndrăznețe și mai frumoase prefaceri din anii noștri, din anii socialismului.

Constantin Stan

BRIGADIERI LA ROVINARI

Cînd am fost prima dată la Rovinari ploua. Aveam un costum gri cu dungi albe, cam oficial, țeapăn și care, evident, nu ținea la murdărie. Am intrat în baraca de șantier, biroul comandantului, un bărbat cam la vreo treizeci de ani, Ilie Răuțescu, și l-am rugat să mă ajute să ajung în carierele de cărbune. Mi-a făcut rost imediat de o pereche de cizme, strîmte și reci, și de un halat albastru de doc, decolorat, cam scurt, căruia îi plesnise o butonieră și prin care se vedea costumul meu gri, tras la un nasture.

Am urcat sus în cabina unei basculante conduse de Vasile Paciorescu, inginerul șef al Șantierului național al tineretului, o mașină Raba puternică, ale cărei roți împroșcau trîmbe subțiri de noroi și iceau la începutul pantelor. Drumul de pămînt era desfundat și totuși, la coborîre, viteza mi se părea atît de mare încît aveam senzația că la fiecare cotitură mașina urmează să se răstoarne sau să fie catapultată în gol, golul pe care-l simțeam în stomac în timp ce priveam fix la ștergătoarele de parbriz care măturau micile pirîiașe de apă.

În adolescență am văzut un film care se chema „Șoferii iadului". Trebuie să spun că nu se compară cu ceea ce am văzut eu la Rovinari. Basculantele încărcate cu steril și cărbune, înotînd pe drumurile de pămînt prin noroaie, băieții cu fețele înnegrite de cărbune, cum puteau fi văzuți prin parbrizurile colorate de o lumină sticloasă, reliefînd frămîntat, răscolit de ghearele buldozerelor și excavatoarelor gigant, senzația acută de putere, de luptă cu geologicul, toate acestea alcătuiesc un tablou pe care nu l-am mai întîlnit nicăieri.

Tinerii aceștia au o încredere în forțele lor care te surprinde și te umilește pur și simplu. Ploua, era frig, noroiul dansa sub anvelopele autocamioanelor, pe fundul carierelor se strînseseră ochiuri mari de apă și pe toată cîmpia aceea de cărbune plutea parcă o undă de singurătate, bruiată doar de trîmbele de fum ale marii termocentrale, profilată pe zare, și de cîntecul marilor camioane. Voiam parcă o țigară, o cafea aburindă, era frig și undeva, la marginea gîndului, vedeam fantoma unei sobe. Și totuși, în cabina mașinii era cald, inginerul Paciorescu fluiera subțire, apăsa pe accelerator și motorul tipa ca un animal care simte cum îl atinge lama cuțitului. Prin ploaia de-afară, camioanele treceau unul după altul, cu un fîșîit scurt, inconjurate de o trîmbă de apă. Am coborît în cariera Girla, apoi la Tismana, în Rovinari-Est, niște prăpăstii negre pe fundul cărora excavatoarele gigant, ca niște girafe rapace mușcau din stratul de cărbune. Era o priveliște magnifică, aveam chiar și o ușoară senzație de frică. Dar lor, brigadierilor, nu le păsa. Alerga cu basculantele prin ploaia orbitoare, treceau ca bolizii printre valurile pămîntului răscolit, apăsau calmi manetele excavatoarelor cu rotorul cît o casă, privind din dosul geamurilor cabinei pe care picăturile de ploaie răpăiau ca niște ploante. În apropiere, termocentrala cu pîntecele ei uriașe fredona parcă unul și același cuvînt: cărbune, cărbune, cărbune.

A doua oară cînd am fost la Rovinari am lăsat acasă costumul gri în dungi, croit la un nasture. Am căutat o pereche de blue-jeans decolorați și o pereche de bocanci cărora nu le păsa de murdărie. Am stat o zi întreagă în cariere: era o zi cu soare și cărbunele strălucea orbitor, ca o avalanșă de diamante.

Mircea Florin Șandru

A CONSTRUI LINGĂ MARE

Nimic nu mi se pare mai temerar decît a construi lîngă mare. Așa cum valul dărîmă lin castelul de nisip de pe plajă, sufletul misterios al nesfîrșitei întinderi de apă tinde să destrame orice dorință de ingineme. Ca în **Morgenstimmung-ul** arghezian, chemarea îndepărtată face să se infoaie și să înfrunzească „bîrnele" chiar și celui mai solid spirit organizatoric.

Tocmai de aceea am contemplat cu surpriză și cu admirație arhitectura — luxuriantă și totuși riguroasă, ca scenografia dintr-un film științifico-fantastic — a Combinatului petrochimic de la Midia-Năvodari. La doi pași de giganticul laborator în aer liber, noianul de ape continuă să-și trăiască drama solemnă, trimițînd spre oameni efluvii de dor nelămurit. Ei refuză însă să cadă în acest hău melodios, legați, ca Ulise de catarg, de schelele înalte pe care lucrează zi și noapte.

Asemenea oricărui suflet feminin, marea se răzbună, uneori, cu o dulce meșchinărie pentru afrontul adus puterii ei metafizice de seducție. Trimite spre țărm năpraznice răbufniri de vînt, sperînd să smulgă din mîinile inginerilor planurile pergamentoase, înaltă în văzduh păsări jeluitoare, născocite parcă anume pentru a răspîndi fiori de spaimă, declanșează furtuni devastatoare, încercînd să clatine din temelii strania pădure de oțel și de beton.

Totul rămîne însă neclintit, singura mișcare admisă aici fiind o lentă, sigură, necontenită expansiune. Ca și cum marea n-ar exista, ca și cum nici o forță dezlănțuită n-ar reuși să-i atingă, constructorii, înarmați cu iscusința proprie lui homo faber, cîștigă mereu teren.

Alex. Ștefănescu

SPRE MĂRILE VIITORULUI

Aici, la Midia, felina scumpă a Litoralului, cu blana-i de nisip auriu, se trezește stîncoș și iatră cu dinți de calcar. Sentimentul de calmă sală de așteptare a soarelui, de anticameră a răsfățului planetar, crapă în bucăți ca o coajă de ou strîns în menghină. Pămîntul huruie și face scîntei, geme și izmește, se opintește ca la nașterea unui meteorit de oțel. Ce se întîmplă?

Aproape de locul de delectare estivală, la doi pași de covorul fermecat al Năvodarilor pe care, vara, plutesc trupuri în calma derivă a zilelor de concediu, se întinde un impresionant șantier. Este un șantier al schimbării feței locurilor, al unei revoluții geologice. O lume aspră, încordată, cu pojarul sudorii pe frunte. Platforma petrochimică Midia-Năvodari a răsărit, nu ca zeița Venus din spuma lăptoasă a mării, ci dintr-un pămînt arid și colțos, pus pe harțag, cîrpit cu bălți și bazonat cu dimie de lîntiță. Aici, unde țesătura Litoralului se rărea roasă-n cot, lăsînd să se vadă scheletul de calcar al munților Hercinici, constructorii — decupînd cu foarfeca noilor temelii rosătura — au așezat spre podoabă (și nu numai) un colier de rafinării și fabrici, de minutare în vînt, de acrobatice țevi prin care — ca dimensiuni — poți umbla călare fără să dai cu urechea calului de tavan. Pe aici umblă și va umbla țîțeiul în galopu-i negru. Ca să înșurubezi o asemenea țeavă la coturi și îmbucături, îți trebuie, mă gîndesc, o forță cel puțin ciclopică. Și asta n-ar fi nimic dacă — așa cum îmi zice un inginer tînăr, Ion Pop, fiul maistrului constructor pensionar Ion Pop și nepotul unuia din mulții țărani transilvani Ion Pop — țevăriile astea înfoiate ca niște jupoane din moda secolului celălalt, n-ar trebui să se îmbine la milimetru, să se brodească la micron, să bată în înaltul cerului fără greș. Fiul inginerului Ion Pop, trecut firește în catastifele primăriei sub același nume — Ion Pop — și care nu știm (nu știe nici tatăl) dacă se va izvodi tot constructor, e în leagăn acum, dar în '82, cînd platforma va fi gata, va umbla cătinel. „Jucăria" asta i-o dăruiește „ăl bătrîn", dar copilul, poate, ajuns mare, nu se va mai minuna. Noi, care-am pruncit lîngă țevi de soc, amețind doar cînd ne uitam în tubul întunecat al ghizdului fîntînii, ne păstrăm dreptul de a ne minuna.

La Midia, nume ricoșînd din Elada sau Egiptul antic, cărat din vechime pe mări de santal, constructorii români, cei mai mulți tineri, au realizat și realizează o desăvîrșită operă din seria de «opere complete» ale epocii noastre.

Aici, la Midia, lumina de miere a toamnei scaldă un țărm de nichel. 7 000 de constructori, adunați într-o tabără de aventuroasă recucerire a pămînturilor (jumătate din combinat se întinde pe fostele teritorii ale mării), însușețesc un loc rămas viu doar printr-o legendă uitată. Un cufăr de argintării somptuoase a fost deșertat la mal din pîntecul fabuloasei corăbii a timpului. Timpul este al nostru, iar corabia are prova țintită spre mările viitorului.

Lucian Avramescu

IARBA BUNĂ DE ACASĂ

Verde e iarba la Cerișor, spune cineva în mașină. Ba mai verde e la Mediaș, se aude un glas din față. Cea mai verde este aici, la Bistrița-Năsăud, zic și eu și mă simt serios susținută de dealurile domoale, de livezile pline cu mere și pășunile impodobite cu stoguri galbene. Oprim la Șintereag și mai oprim la Sîeu Sfîntu și la Herina încîntați și fericiți de aceeași companie curată și nepărtinitoare: iarba. Atîtea văi adunîndu-se în mănunchiuri nervuri albastre ale aceleiași frunze.

Gazdele ne conduc la Șantierul tineretului, de fapt în plină platformă industrială. Acum e timpul să mărturisesc că am revenit a doua și a treia zi (martori îmi sînt tinerii de acolo) pe șantier. Întîi pentru că nu-mi venea să cred, nu recunosteam nimic, nici nu aveam ce să recunosc, totul era nou, răsărit ca din pămînt, desfășurat pe o suprafață impresionantă la marginea orașului, un peisaj nou care era chiar Industrie și anume industrie adusă, ridicată, construită cum vreți să spuneți, făcută de tineri. Cel ce vrea să scrie sau să vorbească despre industria Bistriței, trebuie să vadă pe viu pentru că nu are la îndemînă nici o sursă scrisă, tipărită. Ghidurile pe niște povești nalve la capitolele **demografie și economie**. Populația și productivitatea muncii, producția netă și livrările, toate aceste grafice indică spectaculoase creșteri. Al doilea motiv pentru care am revenit pe șantier a fost inginerul Poenaru. „Tov. inginer a fost la Stația de 110 kilovați pe la opt. Băieții de la liceul industrial sînt aproape gata". „Tov. inginer s-a dus la Acumulatorul". „A trecut pe la Fabrica mecanică da cred că are treabă și la Întreprinderea de utilaj chimic". L-am mai căutat la Filatura de lînă pieptănată și l-am găsit în sfîrșit la hala mare a Întreprinderii de cabluri izolate. Vă veți întreba desigur cine e inginerul Poenaru și mai ales dacă e vorba aici despre un singur om. Inginerul Poenaru are în jur de 30 de ani și e șeful Șantierului de construcții de pe platformă. Toate obiectivele amintite sînt în construcție, cîteva din ele au intrat parțial în funcțiune, iar platforma este un adevărat subiect de film. Cîteva sute de tineri luptîndu-se cu pămîntul și cu ploaia, cu toate greutățile șantierului. Aflu că tot sub conducerea tînărului inginer s-au construit la vremea lor celelalte fabrici. Fabrica de sticlărie menaj, Fabrica de textile nețesute Netex, Uzina de utilaj pentru industria materialelor de construcție și refractare. Vasile Poenaru poartă cizme și haină de ploaie. Revine din cînd în cînd într-o baracă mică și consultă împreună cu inginerul șef Suciu Cornel (ceva mai tînăr decît el!) planurile, proiectele lipite pe pereți, desfăcute pe mese — discută, se sfătuiesc, detalii tehnice, o mie și una de probleme, decizii împortante. Ce să spun despre acest om tînăr decît că e îndrăgostit pînă peste cap de meseria lui. Îi întreb ce planuri are pentru viitorul apropiat și el îmi spune că vrea să studieze mai atent problema halei principale de producție, a stației de neutralizare, decantor — ape acide și stației de epurare-ape plumboase!! Abia după ce se convinge că totul merge bine, că totul e în ordine se uită la mine și parcă făcîndu-i-se milă de eforturile mele disperate de a ține pasul, îmi spune, arătîndu-mi platforma: „Vedeți, în cîțiva ani totul va fi gata. Noi, constructorii o să ne mutăm la altceva, alt șantier, alte probleme. Nu-mi doresc decît ca totul să iasă bine".

Strigă cineva de la cabluri de semnalizare. „Chemați-l pe Poenaru. Vin materialele de la Bază!". Poenaru pleacă în fugă, cerîndu-și iertare. „Știți, nu vă supărați, aici nu e nimic de ce vă trebuie dumneavoastră, adică sublecte. Aici se construiește numai. Să veniți cînd o fi gata. Mă iertați, mă cheamă maistrul".

Cleopatra Lorințiu

VINE ȘANTIERUL

Am poposit, în lungi călătorii de documentare, pe multe din marile șantiere ale țării. Șantiere ale tineretului, ale tinereții, mai bine spus. Am și scris despre ele, cu bucuria pe care ți-o oferă descoperirea unui spațiu mustind de viață, al acelui spațiu unde evenimentul — „extraordinarul", cum îi mai zicem — nu se lasă așteptat, ci e gata să te întîmpine la orice pas. Am fost convins — ori de cîte ori am așternut pe hîrtie, din acele locuri, rînduri de sincer entuziasm — că am „prins" înțelesul Șantierului — cel scris cu majusculă și definind o anume stare a tinereții, starea cea mai caracteristică, de elan, de trudă, de dăruire.

Gînd statornic, de-o viață

Din dragostea pentru partid și țară
mereu mai binele să-l vrei
cu-nflăcărare revoluționară
în propria-ți strădanie să pui temei.

Cu toți ai tăi în unanimă vrere,
tovarăș de-mpliniri să te arăți —
Răspuns să dai chemării ce te cere
în treapta comunistei demnități.

Modest și simplu să rămîi,
oricît ar fi să ți se ducă vestea!
Rangul de OM rămîne cel dintîi.
...ISTORIA îți spune toate-acestea.

Aici e zarea datoriei tale.
Aici și-acum dă faptelor contur,
ca și prin tine să își afle cale
„prezentul bun și viitorul pur".

...De Nicolae Labiș așadară
adu-ți aminte, cheamă-l în ecou,
cu-nflăcărare revoluționară
intrînd, din nou,
din nou,
din nou...

Corneliu Șerban

Dar mi-am amintit, gîndind despre aceste lucruri, că cea dintîi imagine a șantierului e legată, paradoxal, de un oraș multă vreme ocolit de mari transformări și de o ființă, trecută de ani buni a numaiștiucita tinerețe. Orașul se numește Giurgiu — am trăit în el, după ultimele socoteli, mai bine de opt mii de zile din viață —, iar ființa aceea a fost bunica. Ciudată, veți zice, asociația între șantier și o bătrînă. Povestea (scurtă) nu-i deloc complicată.

Primele blocuri s-au construit la Giurgiu pe vremea cînd eram în clasele primare. Și, toate, aproape de casa unde locuiam. Într-o zi întorcîndu-mă de la școală, am găsit-o pe bunica în fața porții. M-a luat de mînă și m-a dus pînă la colțul străzii. Nu prea departe de acel loc erau strînse zeci de camioane. În jurul lor — oameni. Privește, vine Șantierul a șoptit bunica și-mi pare că-i aud glasul în care deslușesc majuscula din capătul cuvîntului, dar, mult mai important, intonația — care era departe de a sugera spaimă, mai curînd nerăbdare, lucru aproape de neînțeles la un om de vîrsta ei, care ar fi trebuit să se teamă de invazia noului, a necunoscutului. Am rîs atunci. Nu vine, bunico, stă! Dar nu, șantierul n-a stat. (În treacăt fie zis, legat de acest moment și de altele care au urmat, am în gînd o carte, căci totul s-a rotunjit atunci cînd bunica ne-a părăsit chiar în timpul cînd locuia într-un bloc nou-nouț înconjurat de macarale; în plin Șantier).

Am văzut de curînd, după o absență de mai bine de un an, orașul — de la un capăt la altul —, orașul de care mi-am legat sufletul de copil, de adolescent, de tînăr. Strada mea este, pe una din laturile sale, Șantier. Centrul a fost și el de curînd Șantier — se simte după mirosul de var proaspăt și după cel de vopsea, după mirosul de nou. Am văzut, toți la Giurgiu, șantiere mari, de dimensiunile impresionante ale celor despre care am scris, prin diferite colțuri de țară, șantiere-gigant. Cel al Combinatului chimic, cel al Întreprinderii mecanice de utilaj greu, construit în colaborare cu vecinii de peste fluviu. Ambele — pline de tineri, explodînd de viață. Gîndul bunicii, mi-am spus, s-a împlinit — a venit, iată, Șantierul. Și nu doar acolo, pe locul cel mai drag mie din toate cele de pe malul Dunării, ci în toată România.

O țară-șantier — iată cea mai simplă și mai cuprinzătoare definiție ce poate fi dată stării de nesfîrșită tinerețe pe care o traversează, încrezător și mîndru un popor cu oameni mereu tineri, harnici și drepți. Un popor care-și vede definit cu claritate viitorul în Directivele Congresului al XII-lea al partidului.

Dan Mucenic

MUNTELE CARE MERGE

În Munții Călimani se află unul dintre cele mai mari șantiere din țară. Este un șantier ale cărui începuturi datează din anii '50 dar care s-a instaurat ca atare în creierii munților abia în ultimii ani. Un șantier neobișnuit, căci rostul lui este acesta: de a face ca un munte de peste 1 800 m înălțime să fie mutat din locul pe care l l-au fixat mișcările tectonice în urmă cu milioane de ani, fiind scoasă astfel la lumina zilei o mare bogăție naturală.

Într-o recentă documentare mi-am propus să întocmesc cîteva „fizionomii" ale tinerilor care lucrează aici, adevărați eroi ai muncii, creatori ai unei adevărate epopei moderne a lucrului bine făcut. Iată, în cîteva rînduri, portretul celui numit „Nașul de la Topo", pe adevăratul lui nume Olenici Dragoș, topograf principal. „Olenici Dragoș al nostru, spun oamenii, se bagă în galerii ca un șobolan, el face controlul găurilor de pușcare și toate controalele, de la mic la mare... Toată ziua e pe trepte, cu gentuța kaki agățată de umăr, ofițerește, și cu pălăria de pădurar pe-o ureche..." Și-n gentuță ce ținea? Actele ce le ținea... Pălărie de ce-avea? Pădurar a fost cîndva... Zice: „Ca pădurar, lucram la nivel profesional (adică avea numai școala profesională), dar ca topograf, lucrez la nivel tehnic (adică are, ați ghicit, școala tehnică). Topograful este important, spune, fiindcă întreg șantierul este condus de activități topografice: prima dată facem proiectul, iar pe urmă dăm viață proiectului prin măsurători zilnice... Topograful dă direcția oricui și în special minerilor... Bunăoară, la Dumitrelul trebuia construit un tunel paralel cu pămîntul, să nu mai treacă apa peste baraj. Lung de 2 000 metri... Cu această ocazie s-a arătat activitatea topografului, ce a făcut el acolo... O echipă de mineri, fără topograf, ar fi avut nevoie de zece ani pentru a străbate. Însă o echipă de mineri, cu topograf, a săpat totul în doi ani și jumătate... Apoi, topograful mai are și alte treburi, că așa e lăsat el să aibă multe răspunderi. El evaluează cantitatea de steril ce se transportă zilnic, fixează galeriile de minare pentru înfințarea de noi trepte spre vîrful muntelui. De aceea, topograful este respectat în felul că muncitorul îl recunoaște că are o pregătire mai înaltă. De el depinde activitatea celorlalți. Bunăoară, dacă topo nu dă punctul (de lucru), muncitorul nu poate lucra... Topo are tot timpul în geantă o panglică de măsurat cu o greutate la capăt în persoana unei pietricele... Și ce minuni, ce acte de bărbăție se pot afla pe verticala acestei greutăți.

Ion Longin Popescu

BIOGRAFII CURATE

La începutul acestei veri am primit în dar o agendă. Avea paginile albe; cu ziua de luni, cu ziua lui marți și-a lui miercuri... La cîteva zile de la primirea acestui dar simplu, aveam să plec în Oltenia, mai tîrziu în Bucovina, apoi în Ardeal.

Vreau să se înșiruie pe agenda pe care o hăsem cu mîna nume de ape și localități, altitudini și date de inaugurare a unor mari șantiere, mașini de tonaj mare, nume de brigăzi și șefi de echipe, biografiile unor oameni din sud pe care cei din nord nu o cunosc, și biografia altora din nord pe care sudul nu o știe. Mai aveam trecute numele unor sate prin care trecusem, înșirate de-a lungul unei șosele devenită bandă sonoră care altă dată nu fusese trecută decît de ciobani și ei. Mai notasem nume de primari și brigadieri, amănunte despre haldele de exploatare minieră, o întrebare despre costul unui munte la care nu primisem un răspuns precis, și multe răspunsuri la alte întrebări puse și nepuse, despre gustul cărbunelui sau nașterea unui copil de miner; am mai găsit numele unui șofer cu o mașină înregistrată cu număr de Suceava, și o metaforă despre o horă de mesteceni pe plaiul Sarului. În orice loc am fost plecată agenda m-a însoțit pretutindeni. Prin ea îmi readuc în memorie numele simplu al unor oameni cu biografii curate, nume de cetăți invecinate cu livezile pline de poame, destoinicia unor meșteri maramureșeni, nume de cărturari români din Ardeal.

Pretutindeni am cunoscut, am învățat, am înțeles. La puțin timp de la cunoașterea unui om, știam prin cîte șantiere trecuse, cine-i fusese maistru, ucenicia lui prin marea familie a unui șantier, numele copiilor săi, viitori constructori, mecanici, șoferi, viitori oameni cu biografiile la fel de luminoase. În vocabularul meu au intrat mai multe verbe și substantive pe care încerc la rîndul meu să le explic altora, care, asemenea mie, ar vrea să treacă de înțelesul lor încifrat și sonor: batal de zgură, buncăre, benzi transportoare, estacadă, belazuri, drum tehnologic, blocuri glisante, decopertare... Pe o pagină am cîteva nume de șantiere, și cîteva zeci de nume de oameni pe care i-am cunoscut, poate ceva din biografia lor, din încrederea lor față de ceea ce construise, poate din ezitările lor, din dorința lor de a înălța. Și știu precis că între plecarea mea de pe șantierele țării și mine s-a înregistrat mai mult de o absență, mai mult de două... Între timp s-au mai dat noi bătălii pentru un viitor deal care va trebui mutat, pentru tonele de cărbune energie, pentru stîlpii de beton — trepte spre cer. Șantierele mi-au dăruit mie oamenii lor, iar oamenii au dat țării șantierele. Și nu o dată am întîlnit prin aceste locuri oameni cu certificat de naștere în Oltenia, crescuți pe malul mării, școliți în Bucovina, și cu ultimul loc de muncă în Ardeal...

Areta Șandru

MARTOR PRINTRE CEILALȚI

Nordul Transilvaniei. Aici soarele răsare altfel sau mi se pare mie. Aici oamenii sînt altfel sau mi se par mie altfel. Apa are alt gust, uneori se dă cu zgîrcenie, alteori zile întregi o aștepți să vină pe conducte, pentru că ceva mai sus, în continuarea orașului Zalău este șantierul.

La poalele munților Meseș am întîlnit, pe șantierul național al tineretului, niște oameni cărora le-am spus simplu: îmblînzitorii de dealuri. Nu e ușor să schimbi geografia unui loc: să lei o apă și să o seci, să iei un deal și să îl muți, și-apoi să te gîndești la alt deal, la altă apă...

Într-o regiune vecină, cu aceleași dealuri rotunde ca niște pîini coapte, pe valea Bistriței, am avut prilejul de a trece prin halele unei cetăți industriale. Printre constructori și muncitori, am ascultat respirația interioară a acestor locuri, îngemănată cu respirația uzinelor și a mașinilor, întotdeauna grăbită, pulsul fierbinte al fronturilor de lucru.

Am fost martor la un examen de maturitate al unor tineri pentru care șantierul devenea primul lor loc de muncă. Un examen sever, al demnității care se împletea cu dorința lor de a se ști utili, de a intra într-un colectiv, într-o familie: am fost martor al bucuriei lor, autentice, de a-și primi titlul de tineri muncitori care urcă treptele calificării.

Acești oameni învață — învață mereu — cu riscul de a se contrazice uneori (istoria înregistrează și astfel de momente) că pot deveni invincibili.

Învață să îmblînzească dealuri și ape, nisipuri și văi, copaci și furtuni. Și — nu în ultimul rînd — învață ceea ce este important, să-și asume o răspundere și să nu facă din asta un merit deosebit, pentru ei acest lucru însemnînd (mi-am notat poate pentru fiecare muncitor cu care am discutat în parte) același cuvînt rostit cu simplitate: datoria.

Iar eu, pe mulți dintre ei i-am numit simplu: îmblînzitorii de dealuri.

Florian Popa Micșan

ion trif pleșa

Patria

Orașe hotărîte scot capul în sate,
praful nu mai știe încotro s-o ia.
Sub cămașa patriei bate
la răstimp de un poem și inima mea.

Patria niciodată nu-i singură,
rouă ei nu poate fi confundată,
munții au învățat rîurile cînd au fost mici
să țină în mînă o lingură,
ei ne așternu amiaza cea mai curată.

Nu despre sat vorbeam și despre amiază ?
Inima țăranului e foarte ocupată,
fiecare spic de grîu are perna lui pe care
visează,
pentru el patria-i cămașa cea mereu purtată.
De-aceea după toate-acestea cîte scriu
spun că țăranul știe cîte cămăși rupe pe an
bobul de grîu.

În ei își are

Ce fire-avem că mereu socotim
că Ștefan și Mihai sînt aici, pe aproape,
că dimineața urma le-a găsim
și satele în fiecare om încep să-i cate.

Îți chemi copiii să le-arăți și lor
și numeri cîte pagini are țărîna strămașească
pînă găsești în lutul prispei o urmă de picior
și-ți așezi deasupra ei mîinile să se-ncălzească.

Și cali trebuie să le fie pe-aproape,
altfel decît caii obișnuiți.
Fîntîna își șterge geamurile toate
să-i vadă că de la un capăt la altul al țărîni
noastre sînt porniți.

Drumul zumzăie ca și albina,
mierea în ei își are rădăcina.

Biografia grîului din mijlocul stemei

Săpați adînc, o să vă spună rouă cît,
ei au așezat păsărilor coroana cîntecului pe
cap.

Istoria în jurul lor a izvorît,
spre ea cu amîndouă tîmplele sap.

Dunărea ține grîului haina în fiecare zi,
diminețile lor pe buze mi se topesc.
Din capul copacului nu poate pieri
gîndul că rădăcina îi stă înfiptă în pămînt
românesc

Fotografia vrea să spună tot adevărul,
lupta lor nimeni s-o adoarmă nu poate.
Ei au dat sîngelui străin cu piciorul
cînd acesta a tras de drumurile noastre să le
scoată din sate.

Fotografie, tu lupți cu galbenul vremii
dar eroii rămîn biografia grîului din mijlocul
stemei.

De la talpă la creștet

Dar ce se aude spre seară dinspre sat ?
Mormintele în jurul unui mormînt mai mare
s-au adunat.
Vreun voievod o fi că nu se poate
să vezi astfel atîtea morminte la un loc
adunate.

Bătrînii își fac loc mai în față
și-n palma lor țărîna întinerește, prinde viață.
Primul meu gînd e să pun o întrebare :
de ce nu dezlegați la ochi mormîntul
care-i mai mare ?

Dar ce-ar putea să vadă sau să-i arătăm ?
Întîi că pe același pămînt și astăzi noi stăm.
Simplu, se va zice, oricine poate spune
așa ceva...
Dar eu mai adaug : plug străin pe pămîntul
nostru nicicînd nu va ara.

Bunicul știa cerul de casă să scapere,
în război s-a așezat înaintea țărînii,
s-a apere.
Brazdele veneau după el, puțin mai la urmă
și casa,
pîinea îl dezlega picioarele, să fie liberă
masa.

La Tălășmani sau unde vreți, departe,
zăpada de-un zurgălău aprins mai are parte.
La noi cuptoarele de dorul pîinii nu zac,
pămîntul de la talpă la creștet am cu ce
să-l îmbrac.

Ștergar străbun

Arătura-i cîntă, pe ea am apăsat,
osul țăranului în balamaua pîinii se rotește.
Albina la gura mierii de frig s-a bănuit,
țărîna își trage pe ea eternitatea și se-avelește.

În casa lui țăranii se gîndesc
să scapere cu-a lui să vadă grîul.
Hainele pe copiii lui s-mul cum cresc,
pîinea în raft se leagă la mijloc cu brîul.

Ei știu ce să-i facă morii să-i meargă bine,
somnul îl-i ca o gură de cosă.
Haina strămoșilor o îmbracă și la rînd,
oasele-n ei sînt așezate ca furcile la coșă.

S-apropie încet și te privesc în ochi de parcă
spun
că pîinea-i la masă, descheie-i și primește-o pe
stergarul străbun.

Senin

Vecocul se ia cu pulberea la bătaie,
pletele iubitei fac o sfoară.
Corabia trece cu capu-n jos pe lîngă biserica
apei,
dimineața morile stau ca niște mușuroaie.

Teremul îți face datu nostari sub haba grîului
ca și cum în calendar nu încape.
Laptele se lăcuie în zori pe trotuar,
podurile zburdă peste ape.

Coacere

Orași restangelit din deal în vale,
umplind cu cerul înclinarea toată,
cu sărituri de adolescenți aduse sub brat de
macarale,
cu istoria pe sub coaja copacilor intrată,

coberi și parcă totodată uriași,
inimi muncitorii să fină floarea cimentului în
mînă.
Cămașa secolul în schii bătrînilor e scurgi,
ceștul e ținut în pîinea imprumut.

Te găsesc dezmoștind cu gura frunzei sînge de
copac,
apoi între palmele caselor îl răscolești,
străzile tinere în fața muncitorilor tac
și fum deasupra fiecărei case cresti.

Oraș care îți intra degete macaraua ca pe loc,
mîna muncitorului e plină pe care ferestrele
caselor se coc.

AUREL M. BURICEA

Probe

ca o lagă a rodniciei
port praful cîmpiei
pe cămașa zorilor
poluate cuvintele urbei
plesnesc de viitoime
în eprubeta acestui veac
reacții abstracte fierb
adevăruri antice
iunie plecă spre oraș
în primul tren frigorific
plin cu mirosme de tei
cristalizate

Vara altora

primăvara și toamna
vecine există
prin trupul meu
cum apa și focul

strig numele tău iubito
și-aud cum urcă sorii
în fructele Logicii
zăpada verzuie

sînt pietre unei mustocălin

Muzica înaltelor sfere

Fragmente din romanul «FIUL SECETEI» de

ion lăncrănjan

În oraș s-a mai căscat un gol. Și-n viața mea și-n sufletul meu, de asemenea.

Azi, cînd m-am dus la bătrînul Aurelian Goia (îmi era dor de el, pur și simplu) am găsit casa goală. Nu era goală, de fapt, o goleau atunci. Cărau unii (moștenitorii, cred !?) tot ce era de cărat și de luat : mobilă, cărți, covoare, carpete, ce găseau și ce vroiau să ia.

„...Unde-i domnul profesor ?" am întrebat eu, deși înțelesesem imediat ce se întîmplase.

„E la capelă !" mi-a răspuns careva.

M-am dus la capelă, unde l-am găsit pe bătrînul Aurelian singur-singurel, neveghiat de nimeni. Stătea, cam zbîrlit cumva, cam răzvrătit, cu mîinile pe piept, cu capul scufundat în frumoasa lui coamă leonină.

Am vrut să-i sărut mîna, nu știu de ce. Și-am văzut atunci cum i se învinețise inelarul. Vroiseră (acasă sau acolo ?!) să-i ia verigheta. Și cum nu reușiseră, îl juliseră și îi mătrăsiseră degetul.

„Cum de nu i l-au tăiat ?" am zis eu, cutremurîndu-mă.

Am plecat zguduit de la capelă, am umblat la întîmplare prin oraș, ca un năuc. După aceea m-am dus din nou la locuința profesorului, unde nu mai era nimeni și nimic. Luaseră tot ce putea fi luat, fără milă. Pînă și pereții îi goliseră, de tablouri și de fotografii. Numai portretul lui Avram Iancu îl lăsaseră, fără candelă însă, candela o luaseră.

Iar tabloul lui Iancu l-am luat eu, fără a avea sentimentul că săvîrșesc o hoție. Îmi era teamă de tata, să nu-mi spună să-l duc înapoi, ori să mă certe. Dar Bătrînul nu mi-a făcut nici un reproș. Dimpotrivă, a spus că am făcut bine, luîndu-l pe Iancu de acolo.

„...Va să zică, a mai spus el, s-a stins și bătrînul Aurelian !... Dumnezeu să-l ierte, cum se zice pe românește, c-a fost om de nădejde, a fost, adică, *un om !...*"

„Adevărat, dar de ce zici tu «Dumnezeu să-l ierte» ?"

„De ce să nu zic ?... Spunînd vorbele astea, e ca și cînd ți-ai lua rămas bun de la un om, ca și cînd i-ai aduce un ultim omagiu !... Nu mai e nimic mistic în vorbele astea, și nici nu cred că a fost vreodată !..."

Mă simt vinovat față de Florina. Cu cine să discut eu această problemă gingașă ?! Cui să-i spun că joaca noastră, atît de nevinovată la început, a ajuns departe ? Și că ea, Florina, e topită, e îndrăgostită pînă în vîrful unghiilor ? Iar eu... Eu nu pot spune lucrul acesta... Mi se pare uneori că o iubesc și eu... Mi-e dor de ea... O simt alături de mine... Alteori, însă, chiar cînd sînt cu ea, mi se pare, nu știu cum să zic, că mă enervează, mă supără, prin însăși prezența ei... Să fie și asta o formă a iubirii ?!... Sau e amăgire, e complicare curată, a unor lucruri simple și firești !?...

Bătrînului nu îndrăznesc să-i spun în ce încurcătură am intrat. S-ar supăra pe mama, cu toate că nu e ea vinovata principală. Contribuția ei e indirectă. „De ce te amesteci în viața băiatului ? i-ar spune el. De ce o faci tu pe petitoarea, față de doamna Dobre ?! ...Ne-am înțeles odată că nu vom proceda cum procedează alții, lăsînd copiilor libertatea necesară, ca să-și orînduiască viața cum vor dori ei !?..."

Cu nea Iuliu Jeler as putea să discut această problemă. Dar el e șovăielnic de multe ori. Se poartă, cîteodată, ca un om care ar avea ceva pe conștiință. Asemenea accente există și în comportamentul tatii. Cred că ele, accentele acestea, sînt comune unei întregi generații. Celor mai buni reprezentanți ai ei. Pentru că unchii mei, Berbencenii, nu sînt bîntuiți de frămîntări. Dimpotrivă, ar fi în stare să o ia de la capăt oricînd, în același mod, dacă nu și mai violent, cu și mai multă sete de a aduna bunuri și valori materiale, de a terfeli și de a murdări totul. Jeler însă — și tata, și alții, atîția, cei mai buni și mai temerari ! — au înțeles, cred eu, ce și cît au cîștigat, pe planul conștiinței, ce și cît au pierdut. Cîte izbînzi au obținut ei și cîte înfrîngeri. De aceea sînt atîrnați de melancolie, din cînd în cînd. De aceea are tata viziuni. De aceea vede el ceea ce nu vede nimenea, un țăran uriaș, un monument de pămînt, care a stat și stă în mijlocul orașului din care au ieșit și ies toate, pe sub picioarele căruia trec toți. — „toate colonele, toate mulțimile de azi !..." — ea pe care nu vom avea de triumf !... Viziunea e sunetă, fără-adevăr, dar nu e născută dintr-o simplă toană, ori din dorința de a plăsmui imagini (care poate să-l subjuge la un moment dat pe un scriitor ?)... E dimpotrivă, rodul unei remușcări adînci !... Sămînța din care s-a născut această imagine — acest monument fantastic, pe care nu-l va dărîma nimeni, niciodată ! — e a nemulțumirii și a neîmpăcării... Iar eu, dacă vreau să mă limpezesc cu adevărat, față de mine însumi și față de tata, trebuie să-l întreb odată ce crede el despre lucrurile acestea, despre colectivizare și despre țărănime, despre care noi, la școală, n-am aflat mai nimic...

În cele din urmă, după ce am derulat cîteva posibilități de discuție, în legătură cu mărunta dar prezanta mea problemă, — o iubesc sau nu o iubesc pe Florina, m-am îndrăgostit de ea sau de numele ei, pentru că rima cu Norina ?! — m-am dus pe neașteptate la tatăl lui Vale, cînd nu era Vale acasă. Eram hotărît să-i spun totul, dar bătrînul lui Vale (nea Banciu e bătrîn cu adevărat, deși nu-i mai mare ca tata decît cu trei sau patru ani) nu s-a arătat prea dispus de povești. Se chinuia cu un televizor, ne care vroia să-l repare. Iar eu mi-am dat seama imediat (sau poate că am greșit !?) că omul acesta harnic și liniștit nu putea trăi, dacă nu lucra ceva, așa de mult se deprinsese cu robota, cu truda.

„El, ce mai e nou, tinerețe ?" m-a întrebat el, într-un tîrziu, de parcă abia atunci ar fi aflat de venirea mea.

I-am spus altceva, am zis ceva de Vale și de o carte și-am plecat în grabă, gîndindu-mă pe drum (așa cum mă gîndesc și acum) că sînt lucruri în legătură cu care nu-ți poate da nimeni nici un sfat. Dacă nu le descurci singur, nu le descurcă nimeni, tu însuți fiind (sau devenind) un *încurcat !...*

Florin Niculiu : „Părul fulgerat"

Dintre muncitorii pe care i-am cunoscut la uzină (fiindcă nu mă mișc în gol, cum mi se pare cîteodată, am cunoscut niște oameni, am crescut într-un oraș predominant *muncitoresc*, nu *negustoresc*, ceea ce înseamnă ceva, înseamnă enorm, pentru că una e să-i vezi pe toți muncind din greu, făcînd ceva, și alta e să-i vezi cum o belferesc și cum o huzuresc !) cel mai mult mi-a atras atenția Mihai D., un strungar de aproape cincizeci de ani, care lucrează în fabrică din 1941 — „de treizeci și cinci de ani, dacă punem la socoteală și ucenicia !..." Nu e un om excepțional și poate că tocmai de aceea mi-a atras atenția. Pentru că muncitori sînt (sau au fost) și nea Rișnoveanu, și nea Banciu. Numai că ei, și încă vreo cîțiva, au fost și sînt muncitori de mare clasă, cum se zice, ridicîndu-se astfel deasupra mediei, din toate punctele de vedere. Un asemenea muncitor valorează într-o întreprindere mai mult decît un inginer, aspect pe care Rișnoveanu îl cunoscuse demult, la care însă tatăl lui Vale nu se gîndise niciodată, așa de mult și atît de tare era el absorbit de meserie.

Mihai D. e mijlociu, din toate punctele de vedere. Meserie știe, dar nu se omoară cu firea să învețe mai mult. Execută comenzile care i se dau, se ceartă cu maistrul, dacă îl „fură la timp", joacă biza în pauza de prînz, e nelipsit de la toate meciurile de fotbal și mai bea și el cîte-o țuică din cînd în cînd, cel mult două.

„...Dar de ce numai două nea Mihai ?" l-am întrebat eu într-o zi.

„Așa e cel mai bine, domnișorule, mi-a răspuns el, una-i prea puțin, iar pentru patru nu am parale !..."

„Fac eu cinstea, nea Mihai !"

„Nu se poate, domnișorule, de la dumneata nu primesc !"

„De ce ?!"

„Greu de spus... Dumneatale, nu știu cum să zic eu, nu ești de-o seamă cu mine !..."

Abia l-am obișnuit să nu-mi mai spună domnișorule.

„...Nu se face, nea Mihai... Zi-mi pe nume, ori, dacă nu, zi-mi tovarășe, sau domnule, numai domnișorule nu-mi mai spune !..."

„Bine, domnișorule, așa o să fac !..."

Deși e ardelean, get-beget, Mihai D. vorbește ca „un regățean". Vorbește repede și mult, fără a se emoționa prea ușor. Ai zice că e lipsit de sensibilitate, dar nu e așa. Omul a avut niște necazuri în tinerețe și a rămas cu un fel de trac, — „față de anumite lucruri..." Nu s-a înscris nici acum în partid, cu toate că e dintre muncitorii cei mai vechi din uzină. Asta pentru că i-a fost dat să se întîlnească cu „anumite servicii" prin 1947, cînd nu era pregătit pentru așa ceva, — „habar n-aveam..."

„...Eu, mi-a povestit el odată, vădit emoționat, m-am tot dus pe la unul de la noi din sat, care era student aicea, în oraș, om așezat altfel, dar atunci, prin 1947, a fost arestat !... Și eu, auzind asta, m-am dus pe la închisoare, să văd ce mai face, așa cum mă duceam înainte de arestare pe la cămin !... Cei de-acolo m-au lăsat, nu m-au repezit, ba într-un rînd mi-au permis un vorbitor, să vadă ce zic !... Ei credeau, după cum mi-am dat seama mai tîrziu, că sînt om de legătură sau iscoadă... Dar eu eram ca un înger pe vremea aceea, habar n-aveam, că și consătean ul acela al meu, Viorel, mi-a spus într-o zi să nu-l mai caut, să-l las în plata domnului și să-mi văd de treburi !... Eu însă, nici gînd să fac așa ceva !... Pînă cînd s-a îngroșat gluma !... Numai ce mă pomenesc chemat într-o zi la serviciul personal din uzină, unde era un tovarăș de la comitetul sindical și un alt tovarăș dinafară, pe care nu-l știam... N-am înțeles ce doreau de la mine, pe urmă, după ce au vorbit de închisoare, am înțeles ce-i și-am recunoscut că am fost acolo și că mă voi mai duce... «N-ai să poți, mi-a spus tovarășul din exterior, iubitul tău prieten a fost judecat și condamnat !... ca un contrarevoluționar înrăit !... Iar tu, dacă nu te potolești, mergi pe urmele lui !...» «Dar ce-a făcut, eu sînt consătean cu el ?!» «Dacă ești consătean, potolește-te, deoarece noi nu știm de glumă !»... Cînd m-am dus acasă, am găsit odaia răvășită, încît gazda, o bătrînă, m-a întrebat speriată ce am făcut... Am lămurit-o, am împăcat-o, pe mine însă nu am reușit să mă împac și să mă liniștesc !... Dincontră, am devenit din cale afară de sperios... Pe cît fusesem de nepăsător înainte vreme, pe atît eram acum de atent și de grijuliu... Mi se părea că eram urmărit mereu — și poate că chiar eram, eu știu ?!... Mă trezeam din somn strigînd că *vin, au venit !...* Cînd mă îmbătam, tot așa făceam !... Nu mi-a mai zis însă nimeni nimic... După ce am fost incorporat, înainte de a depune jurămîntul, m-am izbit însă din nou de *faptul acela !...* Am fost chemat la comandant, unde era bineînțeles, și politrucul regimentului, și încă un tovarăș, și-am fost întrebat de ce nu am spus că am avut legături cu un contrarevoluționar !?... Am povestit ce s-a întîmplat.

El au pus un fapt lîngă altul și m-au trecut la armata lui Li-sin-man, o armată fără arme, care lucra la construcții, nu știi matale de asta... Acolo, în armata asta fără arme, intrau copiii de chiaburi și de foști exploatatori, oamenii cu pete... Acolo mi-am făcut tot stagiul, lucrînd la niște noduri... După ce m-am liberat, m-am întors la fabrică și m-am asternut pe lucru... În politică însă nu m-am mai amestecat... Îmi plătesc cotizația la sindicat, merg la toate manifestațiile, lucrez peste program, dacă e nevoie, nu întîrzii la pontaj, n-am făcut nici o *nemotivată*, în treizeci și sase de ani de zile..."

„Asta-i frumos, am zis eu, depărtîndu-mă dinadins de sincopele pe care trecuse el în tinerețe — dar e cam puțin !... Un om trebuie să-și

---

teatru

Dar repertoriul?

La aniversarea a treizeci de ani de existență, Teatrul dramatic „Maria Filotti" Brăila a organizat două zile de vizionări și discuții pe marginea acestui eveniment pe care, desigur, nu rutina jubiliarei reverențe l-ar putea servi și consacra. Pe de altă parte, reacțiile trebuie să păstreze o anume concordanță cu dimensiunea faptelor. Prezentînd spectacole aparținînd unor dramaturgi locali, instituția brăileană încearcă să dea un test de reprezentativitate, exprimarea prin scris aducînd deci și o mărturie despre tendințele manifeste ale unui spațiu de cultură. Sînt tendințe în care scopul educativ depășește cu mult mijloacele de comunicare și în care ceea ce se spune este considerat adesea superior alternativei estetice. O farsă comică (!) cum este sumumulată piesa „Vespasian al II-lea" pare să se adreseze unei precise categorii de public (să zicem, navetiștii, tinerii recent urbanizați), dar căruia i se refuză în același timp dreptul la opțiune. Sînt prezentate situații „înghețate", unde surpriza ține de convenție iar comicul rezultă din micile accidente care implică aceeași unică, realitate dezirabilă. Ceea ce este „bine" este indiscutabil tot așa cum indiscutabilă rămîne moralitatea cu care este tratat „răul", care, sîntem încredințați în final, nici măcar nu există. Ion Dinescu, autorul piesei, apelează la *qui pro quo* și la pitoresc, sprijinit în întreprinderea sa de adeziunea necondiționată a regizorului Marius Popescu. Spectacolul este realizat spre a face plăcere publicului și de aceea nu se face economie de ticuri de comportament, grimase, efecte revuistice. Tot în sensul unui program educațional, care însă nu se poate desprinde de chipuri prea bine cunoscute, adică de nevoia expresă de mesaj, a mărturisi, este piesa „Viața este un bal mascat" scrisă de Ion Băieșu și Dumitru Popescu. Motivele personajelor apar aici în perspectiva necesității și numai în plan subsidiar — prin urmare, dacă lumea e atît de bine construită defectiunile umane ce îngreunează funcționarea [illegible] și trebuie remediate sînt în mod necesar privite de profesorul cel mai larg. Omul invizibil apare bizuit de relief asemeni unui paisaj deasupra căruia a fost suprapus un alt peisaj mai interesant și care-i [illegible]. De aici accentele melodramatice și natura cu bătaie scurtă. În cadrul acelorași manifestări au fost oferite și trei recitaluri actoricești, dintre care cel al lui Marin Benea și al Eurandrei Petru, deja premiate la festivalul de la Bacău. Deși într-o primă formă, recitalul actriței Marilena Negru, cu un text atît de generos cum este arghezianul „Din țara de Kuty", promite o realizare interesantă.

Aniversarea brăileană a dat o idee despre potențele și neajunsurile unui teatru care posedă talente actoricești, dar nu și un program mai ambițios și un repertoriu pe măsură. El mai are nevoie și de o sală corespunzătoare, actualmente desfășurîndu-și activitatea într-un cadru care nu-i este propriu.

Valentin Dumitrescu

film

O nouă cunoștință

Avem cunoștințe vechi : **Sfîntul, Nero, Maestro, Colombo, Kojak, McCloud,** care de care mai cuceritoare, mai spectaculoase, mai apropiate sau mai depărtate sufletului, înțelegerii sau viziunii noastre despre „pozitivi", despre idealul sau peiorativul „cop". Ele, cunoștințele noastre citate, eludează, de obicei, un caz flagrant, juridic sau moral, prin extraordinarele lor calități, prin extraordinara lor pregătire pentru așa ceva, cît și pentru speciala lor educație în acest scop. Intriga în cadrul căreia aceste vechi, fermecătoare și într-un fel „eterne" cunoștințe, își desfășoară activitatea și virtuțile este, de obicei, aceeași. Farmecul și personalitatea le rămîn specifice, pentru mai mult sau mai puțin timp. Filmele în care aceste cunoștințe „evoluează", pentru mai mult sau mai puțin timp" ne aduc aceeași atmosferă, poate altfel filmată, deci poate altfel receptată sau interpretată, căci vizînd aceeași lume interlopă, aceeași drojdie a societății, aceeași pegră umană sinonimă cu lumea hoților. **Serpica** (Franck Serpico) este noua noastră cunoștință. Alură romantică : deci un fel de a se mișca, romantic, un fel de a se purta și acționa, romantic. În intrigă... mereu mafia stupefiantelor și a corupției, **adevărul necesar** convingerii publicului că **ceva** este rău. În specific, trauma psihică, leziunea pricinuită de un rău exterior — societatea capitalistă corupătă în orice colțișor administrativ. Deci rău social contrazicînd psihic eventuala capacitate și vocație de a fi cinstit, de a încerca să practici calitățile cu care ești înzestrat, indiferent de numărul lor. Prin marea cantitate de calități cu care Serpico e dotat, el devine **un om fără calități,** căci finalul (deși final de serial) îl aruncă, deodată, în locul precis al victimei. Nu cei pe care i-a descoperit și demonstrat ca fiind răufăcători vor fi cei ce-i vor amenința sau încheia viața, ci cei ce-i seamănă ca acțiune, ca activitate și chiar ca educație (fie ea corupătă de ceva sau pentru ceva) îi vor sfîrși viața, atitudinea, crezul, idealul, obsesia, vocația, fie chiar **profesionalismul.** Căci tocmai cei mai apropiați, cei pe care el îi privește cu încredere, cu „eventuală" încredere (aici filmul dovedește finețe, poate de aceea se numește în original **Deadly Gambling**, în traducerea ecranizată, nu mai puțin semnificativ, **De unul singur**) îi vor hotărî destinul, vocația, acomodarea la mediul pentru care el a fost pregătit etc. Serpico e cinstit cu el însuși și se străduiește, în același timp, să fie cinstit, cu ceea ce a învățat, este considerat cinstit. Dar, iată, nu e suficient în condițiile date. Singurătatea „polițistului dotat" (cîteva limbi străine, concept sigur despre onestitate, plus o imensă sensibilitate, poate prea multă ?) devine, de fapt, partea impresionantă și particulară a acestui film, totuși polițist. Căci pe unii, i-au supărat tocmai sensibilitatea, zbuciumul sufletesc, crizele intime ale lui Serpico. Ele au spart „show"-urile și „thrill"-urile goanei după senzații, într-un film polițist, debutat în toate regulile genului. Nu cunoaștem alte expresii, ca să nu zicem (vulgar) alte variante ale lui Serpico. Ele ne pot dezamăgi sau nu, ca însuși filmul. Oferta e nouă, receptarea poate fi veche sau nouă. Hotărîm noi și noi însemnăm mulți, căci noi sîntem publicul.

Corina Cristea

televiziune

Noiembrie

Rareori ne-a fost dat să auzim ecouri ale unor reportaje așa-zise „cuminți", din acelea fără hoți și vrăjitoare, dedicate unor idei și unor oameni simpli care au curajul să gîndească fără să se suie pe gard ca să cotcodăcească, imnuri închinate frumuseții de a fi erou pozitiv, adică erou din aceia care nu fac nimic altceva decît să muncească și să-și crească fiii în liniște și pace. Și tot rareori am fost puși în situația de a recunoaște, de a desemna ca primi eroi ai unui reportaj pe reporterii înșiși. Aceasta ni s-a întîmplat ultima oară văzînd la „Ora tineretului" emisiunea realizată de Sânziana Pop și Cornel Nistorescu pe care noi o numim (de ce nu și ei ?) „Comoara lui Decebal". Itinerar sentimental, pe alocuri chiar romantic, prin munții Orăștiei, în căutarea „aurului păstrat în suflet", poemul (aceasta este !) celor doi scriitori începe într-un sat — Costești. Și satul se adună ca să-i îndemne pe cei doi entuziaști pe căile ce duc spre „comoara lui Decebal" : **unu :** să meargă deci ei la cei care au săpat alături de Daicoviciu la „blidu" de piatră al cetății și au descoperit „verighete la brațe de bronz" (și au mers) ; **doi :** să caute după cîntece (și au căutat) ; **trei :** să vadă ce s-o găsi în folclor, în dans și îmbrăcăminte (și au găsit). Pretextul căutării unei comori care se arată a fi păstrată în sufletul tuturora este excelent folosit. Însoțitorii Sânzienei Pop și ai lui Cornel Nistorescu participă cu naturalețe la această expediție, fie că sînt arheologi, arhitecți, studenți, profesori și elevi care au muncit pe șantierele arheologice, fie că sînt tulnicărese, dansatori, recitatori etc. din formațiile localnice. Reportajul acesta, putem spune, deși se știe cît ne temem de cuvintele mari, a fost exemplar gîndit și realizat de cei doi colaboratori ai televiziunii. Ei au arătat că au înțeles specificul micului ecran, „ritmul și rima" pe care acesta le cere. Cît de departe a fost acest film de filmele „de serviciu" (unele semnate chiar de scriitori) în care cuvintele par umflate cu pompa, iar imaginile desprinse din calendarele cooperației. Cît de aproape a fost de aceea de noi prin firescul și frumusețea lui (imaginea : Aurel Aldea). Din păcate acest „fenomen" care demonstrează că avem resurse, oameni care pot „face" (de ceilalți sîntem peste măsură de sătui), au idei telegenice, nu? se repetă rar și fără convingere, în contra voinței unor birocrați ai imaginii pentru care este imposibil de conceput să nu ni se spună atunci cînd vedem un pom că da, ceea ce vedem este un pom. Comoara este pretutindeni, rămîne doar să descoperim și alți descoperitori ai săi.

Am văzut marți, 30 octombrie, un scenariu t.v. cu idei generoase, cu o dramaturgie bine articulată, cu replica inteligentă a lui Ion Băieșu — **Oamenii sînt lîngă oameni.** Autorul, consacrat mai mult prin glumele sale, din păcate, decît prin realul său talent, ne-a confirmat speranțele în capacitatea sa de a înțelege și de a exprima caractere și destine dramatice, „traducîndu-le" excelent pe scenă. Exceptîndu-i însă pe Raluca Zamfirescu și Stefan Mihăilescu-Brăila, actorii însă nu ne-au convins, jucînd parcă în pauză, în absența profesorului (regizorului).

Iulian Neacșu

propună scopuri mari, ca să nu treacă prin viață ca un sobol, nu te supăra că zic așa !..."

„Nu mă supăr, dar eu atît mi-am propus, atîta am reușit să fac !... Și-acum, că nu mai sînt tînăr, mă gîndesc la copii... Sper, ba chiar sînt sigur, că ei vor trăi mai bine, pentru că eu, te rog să nu te superi, nu trăiesc mai bine acum decît trăiam în urmă cu douăzeci de ani !... Stau la bloc, e adevărat, am o locuință modestă dar bună, copiii îmi umblă la școli, sînt niște inlesniri, dar ele nu cad peste mine !... Eu, ca om, nu cunosc nimic altceva decît *bucuria muncii* !... Da, chiar așa, nu te uita cu nedumerire la mine. În muncă stă ascunsă o mare bucurie, o mare satisfacție, care le poate anula pe celelalte, le poate înlocui, vreau eu să zic !..."

„Adevărat, am adăugat eu, dar nu e suficient numai atîta !"

„Problema aceasta n-o discut, nu sînt competent !"

„De ce să n-o discuți ?!... Ești muncitor, trăiești cinstit, de ce să nu ai opinii ?!"

„Am, cum să nu am, sînt sigur că fără mine — fără noi, fără muncitori ! — nu s-ar mișca nimic, ba dincontră, ar incremeni toate !... Nu vreau însă să se transforme această forță în altceva, gîndindu-mă că oricît de mult s-ar pierde, din ceea ce producem noi, din cauza prostiei sau a necinstei, oricît de mult s-ar duce în buzunarele și în bortocanele altora, tot rămîne și pentru creșterea tuturor, a țării, cum se zice acum !... Important e ca noi să nu ne pierdem răbdarea și încrederea !"...

L-am întrebat, nu atunci însă, altădată, ce credea despre Bătrîn, despre tata.

„Ce să cred ?! a zis el. Cred de bine !... De aceea și stau de vorbă cu matale, pentru că îmi place mult de el !... Dacă chiar vrei să știi, de cînd îi el în fruntea uzinei vin cu mai multă plăcere la lucru !..."

Vara care abia a trecut ar putea fi numită *vară și fum* sau *vară și scrum*. Asta pentru că mi-au ieșit toate pe dos, prost, cît se poate de prost. Am făcut, mai întîi, greșeala că am lăsat o restanță pentru toamnă. Mi-am bătut un cui în talpă, cum se zice. Fiindcă am avut o grijă în plus. Pe lîngă cele stîrnite de Florina, a cărei insistență mută, a cărei suferință surdă, au început să mă agaseze. Nemulțumirea de faptul că au aflat și mămicile noastre scumpe și dragi de jocul nostru (sau poate că știau și se prefăceau că nu știu !?), bucurîndu-se nespus de mult, amîndouă.

„...Nici nu știi, Ionuț dragă, cît îmi pare de bine !" mi-a spus mama într-o dimineață.

„Bucură-te atunci, i-am spus eu, bucură-te și te veselește !..."

Toate au decurs mai altfel, nu-mi dau seama de ce, nu știu cu ce *stele comunicam* eu atunci, știu în schimb că semnalele pe care le receptionam, tot ceea ce se aduna în mine era îmbîcsit cu plictiseală și cu neliniște, cu o durere grea și nelămurită.

Florin Niculiu : „Dimineață la Arcuș"

As fi plecat bucuros oriunde !

După aceea însă, cînd am plecat prin țară, tot nu am fost mulțumit.

E adevărat că am plecat tuspatru — „tata, mama, bona (bona fiind Lena) și eu..."

În alte vacanțe sau cu alte prilejuri, de nenumărate ori, mă distrau grozav, cînd mergeam toți cu mașina, cicălelile mamei — „Ai grijă, Vasile !..." —, nezurile Lenei și răbufnirile rare și puternice ale Bătrînului.

Acum mă plictiseau de moarte, pînă și peripețiile acestea

Tot ce vedeam mă plictisea și mă enerva.

Eu însumi eram o plictiseală lîncedă, un nimic de care mi se făcea scîrbă în cîte-o clipă.

„...Dar ce-i cu tine ?" m-a întrebat Bătrînul într-o seară

„Nimic, am zis eu, mă uit și ascult !..."

Stăteam amîndoi în „cerdacul" unei căsuțe de „chemping" pe undeva pe lîngă Orăștie. „Chempingul" era așezat la loc frumos, pe coama unui deal, la marginea unei păduri, dar era murdar și aglomerat. Acolo, unde stăteam noi, chiar la marginea pădurii, mirosea cumplit, putea „de-și muta nasul". Chiar atunci, cît am stat noi în „cerdac", au venit cîțiva „turiști" să-și facă nevoile la aer liber. Unul, măcar, a stat mult și a fluierat tot timpul cît a stat pe vine.

Bătrînul fuma și pufăia.

„Dacă i-aș spune ce cred despre putoarea asta, am zis și m-am gîndit eu, mi-ar explica imediat, de-a dreptul sau mai pe ocolite, de ce stau lucrurile așa cum stau, în privința aceasta !.. Ar recunoaște că pute totul de jur împrejur, mi-ar spune însă că vine o vreme, va veni, cînd nu va mai puți nimic, pe nicăieri !... Aspectele acestea, mi-ar mai spune el, sînt ele însele dovezi ale dezvoltării, ceea ce e adevărat !... Dar eu vreau să fie toate altfel acum, nu peste o sută de ani !... Vreau ca oamenii să fie buni și frumoși !... Să aibă în ei un anumit minim de civilizație, de la care se poate porni spre orice izbîndă !... Să nu vină să-și facă nevoile lîngă tine și să mai și fluiere !..."

„Asta aș vrea-o eu !... Și poate că și el o vrea !"

Nu i-am spus nimic, bineînțeles, n-avea rost să vorbim de viitor și de frumusețe, în timp ce alții spîrcuiau „sfînta natură". Ar fi fost penibil. A doua zi, însă, tot am izbucnit.

„...A fost minunat ! am spus eu sarcastic, după ce am coborît în șosea (eram nervoși toți, mama pentru că nu dormise, soru-mea pentru că rămînse noaptea în nu știu ce comoară, cînd se dusese la veceu : tata era nervos pentru că eram noi nervoși). Mai trebuie să venim aici, sau, cum am văzut că zic unii, mai e de venit aici !... Peisaj superb, aer curat, pur, nu curat !... Minunată plîmbare !"

Bătrînul a tăcut cît a tăcut, pe urmă a izbucnit și el, nu s-a mai putut stăpîni.

„Ce tot vrei, măi lepuroiule ?! a zis el. Ce tot dai cu gura ?... Dacă nu-ți place, ia-o pe jos, pe cont propriu !... Nu-i obligatoriu să te plictisești cu familia !..."

„Da ?!"

„Da, mă, da !"

„Atunci oprește, semnalizează și gata !..."

A oprit, iar eu am coborît și-am luat-o către Deva, pe șosea. Nu-mi luasem nimic pentru ploaie și nu aveam la mine decît 163 lei 60 de bani. „...Buni și ăștia, am zis eu, fac autostopul și mai lucrez pe undeva... Devin și eu țară independentă !..."

După o sută de metri, m-am pomenit cu ei în urma mea. Am auzit claxonul mai întîi. Pe urmă am văzut mașina. Pe urmă am văzut-o pe mama venind către mine.

„...Hai, înapoi, prostule, a zis ea, hai, că nici buletinul nu-l ai la tine !... Hai !..."

M-am dus, m-am protăpit pe locul meu și n-am mai zis nimic.

Popasul următor l-am făcut în satul lui nea Iuliu Jeler, unde m-am îmbătat crunt. Am băut niște vinars mai întîi, tare de ți se aprindeau fălcile, cînd îl puneai în gură. Pe urmă am băut vin, un vin moliu și amărui, nu prea rece dar bun. Pe urmă m-am dus și m-am culcat. Mi-a fost rușine, cînd m-am trezit. „...Prea o faci pe viteazul ! am zis eu. Nu iau seama la nimic !... Parcă aș fi, într-adevăr, un pui de lankeu !..."

Acasă, odată întors din drumeții, m-am apucat de învățat cu atît de multă osîrdie și am devenit atît de rezonabil, încît și mama, săraca, s-a mirat de mine, că am devenit deodată așa de potolit...

Este toamnă iar. Dar vremea e blîndă și frumoasă. Zilele sînt pline de lumină. Nopțile sînt răcoroase și limpezi. Iar eu sînt așa de liniștit și de nu știu cum, încît îmi vine să mă întreb cu ce stele comunicam în vară, ce vînturi cosmice îmi cădeau atunci în suflet !? Și de ce numai mie ?! Și de ce numai atunci !?

Nu-mi pun, bineînțeles, nici o întrebare, nu stărui asupra lor. Îmi văd de ale mele, savurînd, ca niciodată, senzația vieții, simțind efectiv că trăiesc. Atingerea aerului, frunzele pe care calc, pămîntul pe care umblu, îmi întăresc senzația aceasta acută și reconfortantă de viață fără de moarte, de tinerețe veșnică, pe care n-o poate înghesui nimeni în cine știe ce tipare...

Sînt îndrăgostit de mine însumi, cum nu am fost niciodată !...

Și mi se pare că nimic altceva nu e mai frumos și mai fantastic pe lume, decît să te descoperi pe tine însuți, ca făptură, ca ființă, să-ți dai seama că trăiești și că vibrezi, ca o scoică, în fața întregului univers... Și că lumea asta, mare și fantastică, uriașă, n-ar valora nimic, dacă n-ai fi tu !...

Eminescu însuși, pe care unii îl consideră pesimist, a fost, cred, animat de un asemenea optimism vital (sau vitalist ! ?), pentru că viața a fost optimistă întotdeauna, în structura ei cea mai intimă, în perioadele cele mai crîncene. Iar ai lînistea poetului, a lui Eminescu, a fost de sorginte cosmică, cum ar spune Călinescu, dacă n-o fi spus-o cumva (trebuie să mă uit, trebuie să cercetez și treaba asta !)...

Cu sentimentele acestea în minte și în suflet (da, pentru că omul are un suflet în el, nu-i vită și nici computer nu-i !), mă duc și vin de la cartofi, fără a mai bodogăni...

Mă uit la soare și la cer, cînd sînt pe cîmp. Lucrez mult și cu spor, dar mă uit și în jur. Iau seama la lume, cum se mișcă și cum trăiește și-mi place că trăiesc și eu — și că simt lucrul acesta.

„Ce se întîmplă cu tine, mă întreabă Vale, de ce ești așa de visător ?"

„Nu știu !? îi spun. Și nici nu cred că sînt visător !..."

El e necăjit, e mînios, din cauza „iubitei", care l-a trădat.

„...Eu, îmi spune Vale într-o pauză, credeam că sînt singurul. Și cînd colo, mă împiedic de unul care îi aducea carne, un măcelar... După aceea dau peste unul care îi făcea alte servicii... -Dar ce se întîmplă pe-aicea, doamnă ?-, o întreb eu... -Nimica, ăștia sînt prietenii mei !... Ce, tu credeai că ești singurel, credeai că mă satur cu ce îmi dai tu ? ! Păi eu, băiețaș, am craci buni, și dacă nu-i liniștesc, mă scot din minți !...- Fir-ar ea, a dracului, de tîrfă !..."

Îl ascult, dar parcă nici nu l-aș auzi. Vorbele lui nu prind rădăcini în mine. Vin și se duc. Și-n locul lor, în mintea mea și în sufletul meu răsună o muzică fantastică. Aceasta trebuie să fie muzica înaltelor sfere. Abia acum comunic eu cu celelalte stele, cu stelele mele, cu propria mea *ursită* !...

darie novăceanu

La jumătatea drumului

Iată, părul alb începe să-mi spună
că se va face toamnă și-n pădurea mea.
Am cheltuit pînă acum o jumătate de lună,
îmi mai rămîne numai jumătate de stea.

Nu știu cum a fost, nu știu nici dacă
a fost sau nu a fost. Nimeni nu știe.
Dar știu că fără frunză pădurea o să tacă
atîta timp cît iarnă va fi fiind să fie

Jumătate de moarte a rămas pe drumuri
umblate,
Nu știu pe unde umblă, singură, cealaltă.
Dar nimănui, asta știu, nu-i sînt date
trei jumătăți de lună niciodată

Și ar să cadă brume, zăpezile-ar să vină.
Arse, în ploaie și vînt frunzele se vor pierde.
O, toamna pădurea are cea mai frumoasă
lumină,
visînd cu toți copacii imposibilul verde.

Autoportret

Așa a fost să mă nasc :
cu două mîini, să pot mîngîia
umbra fără trup a copacilor ;
cu două picioare, să aflu singur
că depărtarea-i timp care nu doare ;
cu doi ochi, să pot cunoaște moartea
și rotundă, inima de foc a lacrimii.

Sînt unii, cu două mîini
care nu pot cunoaște copacii
decît dacă simt în palme securea ;
cu două picioare
cu care trădează
toate drumurile pe care merg ;
cu doi ochi
care mă privesc ca pe-un dinozaur

Vis în fața mării

Iată-mă singur, numai cu o vîslă.
Și se va face noapte. O simt cum vine
rece și deasă, ca o pîslă,
în mijlocul mării făcută de mine.

Nu mai văd pămînt, nu mai aud lume
vorbind sau blestemînd, ca altădată.
Nu mai știu unde-i Nordul. Nici un nume
nu mai are carne, nici suflet să bată.

Foșnetul arborilor e de mult numai închipuire,
nici păsări nu s-aud, nici corbi, i-alungă
ceața.
Rechinii doar, tîrpile negre, vin din
nesfîrșire,
cercetîndu-mi curajul, sîngele, viața.

Numai cerul, cerul e plin cu stele,
e plin cu arbori, cu păsări, cu lume. Cu toate
absente-acum pînă și din visele mele.
Și nici un rechin pe cer să treacă nu poate.

Schiță cu țărani

Trec pe lîngă vitrine cu coșuri de papură.
Cîntă broaștele peste locuri absente
și ei trec, ducînd în sticle clopotul oilor,
joienele roșii, pășunile și sinziienele.

Cu același mers de sute de ani, descumpăniți
că n-au sub tălpi mereu numai țărînă,
ca niște-alergători de cursă lungă,
umblă în teniși pînă înfloresc brîndușile.

Ce caută aici ? Cine le-o arătat
drumul acesta pardosit cu atîtea întrebări ?
În fața lor simt că sînt primul laș din lume
și fug, presimțind c-au venit după mine.

Ei tac și-n vîrful tocit al mistriei
cumpănesc verticala noilor edificii
cu pulsul în care mai foșnesc păduri,
se mai aud păsări, mai sună izvoare.

Trec barbarii

Bubuie ca o tobă din piele de drac,
sub toate sările, cîmpia ;
de două mii de ani bat barbarii
cu capitala cailor înspumegați în ea,
și vin din viitor roiuri de muște,
căutînd sub obîncuri camea durerii.

Se leagănă ca niște limbi de clopot,
dilatînd depărtarea cu urletul lor ;
veghează aștrii din transeele toamei,
trimit solii de pace și dau foc grîului,
li-i frică să fie oameni și se călătoresc,
și spicele cad ca niște vrăbii incendiate.

Îi luminează din spate vetrele arse,
plînsul tăiților le grăbește pasul ;
de două mii de ani cad pleoie
și nu le-au putut opri rătăcirea,
bubuie toba și ei se duc
să-și semene numele în pulbere.

Epistolă din deșerturi

E din ce în ce mai greu să construiești arbori,
s-a rărit foșnetul, iar uneori,
mai ales iarna, e foarte scump.
Nici frunzele nu se mai găsesc pe
orișiunde,
nici verdele lor nu mai e atît de frumos,
îl catrapesc amurgurile mult prea devreme
și se spune că din clorofilă, de obicei
noaptea,
unii extrag un leac pentru tristeți
necicatrizate.
Crengile sînt mereu mai subțiri și mai puține,
nu mai pot ține în ele nici cîntecul păsărilor,
abia-l rostesc și cade și putrezește-n iarbă.
Pînă și trunchiurile sînt scunde, răsucite,
îndurerate
și nu mai au busolă de mușchi spre Polul
Nord.
Cît despre rădăcini, dacă le-ai avut, trebuie
să umbli o viață-ntreagă prin șapte văi,
înșelat de amintirea unui izvor coborît
sub nisipurile acestea vecine cu deșertul
pe care-l țin în palme, ca pe-o epistolă.

traian reu

Pe umerii tăi

Tu și vîrsta luminii
Ca o înălțare peste plopi
Cînd roua are chip de chihlimbar
Iată sensul către țărmul de unde
Azurul contemplă infinitul
Sub privirile tale
Și aștrii încremenesc
În iederа cerului.

Privește, începe dezghețul
În calota de noapte a pămîntului
Cînd aripa iubirii
Adie pe umerii tăi.

Sub Poarta Sărutului

Ca toți îndrăgostiții pămîntului
Sfios, sub Poarta Sărutului,
Într-un ecou visat de anemone
Rechem freamătul nopților albe
Și ochiul zăpezilor de atunci,
Din legende cu munți
Și luceferi de inimă
Care au mîngîiat dreapta nemuritorului.

Izvor de lumină

Peste cîmpii sau de-a lungul munților
Ni se-ntretaie drumurile
Ca un perpetuu izvor de lumină.
Zăriți la margini de curcubee
Unde fluturii își închipuie zborul
Sau în mijlocul primelor pajiști
Din memoria zîmbrilor
Mai credem în reîntîlnirea
Cu tinerețea lui Făt-Frumos
Lîngă miracolul inimilor noastre.

alexandru brad

Închipuire la Putna

Bat clopotele zilnic, de trei ori,
Marele Domn, sculat de dimineață,
Își numără arcașii. Uneori
Cu gîndul de-a se arăta la față !

Oglindă

O biată umbră umblă după mine,
Același semn — mîndrie și ocară
De care n-am fugit nicicînd, știu bine,
Le-am dus pe umeri — cruce și povară.

Din smoltul scorojit, de cînd mă plouă,
Se-ncheagă umbra umbrei mele greu.
Sînt trist și fericit cu amîndouă.
În ciuda lumii, am rămas tot eu.

Neîmpăcat, coțoș și netăcut,
Întors mereu la pragul de-nceput.

Florin Niculiu : „Fiori în amurg"

Carusel

Pe lîngă tîmple trec vorbele-gloanțe,
Scapără aerul de etelele lor.
Frigul din gînd mă ninge cu aripi
De păsări prea tinere, căzute din zbor.

Cum să mă-mpac, cui să mă plîng ?
Copilul din mine aleargă năting...

Buletin medical

Globule albe și globule roșii...
E noaptea lungă, ori sînt beți cocoșii ?
Sau plasma trece clopotind artere
Spre dincolo de viață și durere ?

Tîrziu

Cine colindă prin mine, de unde ?
Sînt greierii tinereții tîrzii ?
Umbra ta care nu mă aude
Cînd trebuie, tatuși, cînd aștept să revii ?

Vinul adastă. În ulcelele vechi
Țîuie arome mă-imbie
Să le pedepsesc cu nesocotul,
Cu sarcastica morții trufie.

radio

Prefață la marele eveniment

Radioul, desigur, cu cea mai mare audiență la public, trăiește în aceste zile efervescența emisiunilor dedicate Congresului al XII-lea al P.C.R., emisiuni care se recomandă prin interesul documentarea, varietatea tematică ce o cuprind.

● **Radioprogramul dimineții** este prima emisiune care îl introduce pe ascultător în raza evenimentelor social-politice, culturale interne și internaționale. Pe parcursul cîtorva ore, emisiunea solicită atenția ascultătorilor impunînd prin bună și concisă informare, prin diversitatea sa. Emisiunea **Orele dimineții** se înscrie, de asemenea, în sfera evenimentelor la zi, cu competență, originalitate, promptitudine și claritate. Firescul și interesul emisiunii sînt date și de tenta vie, naturală, omenească a conversației cu ascultătorii, de intercalările muzicale, dar și de recomandările, sfaturile cuprinse etc., creînd astfel nota de firesc, de autenticitate și utilitate. Rubrica **Recomandărilor** de sîmbătă nu face decît să sublinieze o dată în plus sfera acestor exigențe. Redactora rubricii solicită opiniile oamenilor din lumea artistică, recomandîndu-ne spectacole, concerte sau noi apariții editoriale. Dinu Ianculescu și, mai recent, Natalia Stancu au fost ultimii ei interlocutori. Joi, 1 noiembrie, emisiunea **Orele serii** s-a desfășurat sub semnul marelui eveniment politic al țării, în cadrul căreia rubrica **Viața culturală științifică** (redactor Maria Ciucescu și Viorica Ghiță Teodorescu) a cuprins în sumar „Decada cărților social-politice, științifice și tehnice", eveniment închinat Congresului al XII-lea și găzduit de librăria „Mihail Sadoveanu". Sfera căutărilor redactorului-reporter radio s-a extins, îmbogățind seria informațiilor privitoare la sesiunea științifică de la Universitatea din București și Universitatea Babeș Bolyai din Cluj Napoca. În cadrul vieții teatrale, inițiativa Teatrului Mic de a desfășura dezbateri sub genericul **Teatrul și vocația politică a lumii contemporane**, a început cu tema „Revoluția tehnico-științifică în spectacolul contemporan". Interviurile cu Solomon Marcus și Mihail Bredicean — suscitînd un mare interes. Retrospectiva evenimentelor culturale și științifice ale emisiunii, îmbogățindu-se cu noi informații privitoare la Opera veche din Roma în România, dar și prin prezentarea succintă a „Almanahului literar al copiilor", nouă apariție editată de Asociația scriitorilor din București.

Redactorul emisiunii de joi (Viorica Ghiță Teodorescu) ne-a condus în lumea artistică apelînd la conversația vie, omenească, naturală cu interlocutorii, dînd interviului radiofonic un ton firesc, neforțat, opus acelula tern al unor texte scrise acasă. Excelent interviul cu profesorul Solomon Marcus. Este, de fapt, și ceea ce trebuie să păstreze emisiunile radio — esența laborioasă, efervescentă, specifică zilelor dinaintea Congresului Partidului.

Cronicar

plastică

Editorul, arta și statistica

Nu este greu să ne închipuim cum ar arăta peisajul artistic al unei țări în condițiile în care circulația informației nu ar avea viteza de reacție corespunzătoare evoluției problematicii creației. Nu trebuie să uităm nici un moment că de activitatea editorială, în multiplele ei forme se leagă indisolubil chiar posibilitatea sporirii gradului de diversificare a peisajului artistic fapt care, în ultimă instanță, are o anume influență, nu totdeauna vizibilă, asupra gradului de creativitate „calculat" la scara unei întregi colectivități umane. În ultimul deceniu, în special, în sectorul editorial s-au depus eforturi remarcabile pentru introducerea în circuit a unei cantități cît mai mare de informație privind arta. Acest efort a mers în paralel cu acela de divulgare a operelor de artă autohtone și străine. Cu tenacitate și luciditate editorii au încercat să stimuleze pe diferite căi și cu diferite mijloace scrierea și tipărirea de lucrări privind istoria trecută și perspectivele prezente ale artelor plastice românești. Simultan, fenomenul autohton a fost încadrat în contextul mai larg european și mondial prin tipărirea acelor cărți capabile de a media un contact semnificativ cu operele de artă majore ale tuturor timpurilor, inclusiv timpurilor moderne.

Unul dintre editorii care și-au adus o contribuție esențială la lărgirea atît a orizontului cultural al celor ce iubesc și cultivă arta ca pe o formă indispensabilă de manifestare a spiritului, cît și la stimularea gîndirii creatorilor ca atare este MODEST MORARIU. De aproape două decenii acest subtil poet și eseist, navigator solitar pe meridianele lumii literelor, tălmăcitor rafinat al sensurilor dramatice al unor cărți ce au făcut gloria multor autori, s-a dedicat muncii ce are drept rezultat apariția acelui produs devorat imediat în librării de un public avid de noutate, produs numit curent „cartea de artă". Persoane concrete, precum cea despre care vorbesc, stau în spatele acestor abstracții reprezentate de statisticile privind fenomenul cultural. În absența competenței și tenacității lor este probabil că lucrurile ar fi stat altfel chiar dacă statisticile ar fi fost aceleași.

Dacă astăzi spiritul critic se manifestă cu mult mai multă vigoare în rîndul artiștilor care știu să discearnă mai corect între experiment și facilitate, între bravadă mercantilă și meșteșug, între expresie și simulacrul ei, acest lucru se datorește, în oarecare măsură, și unor oameni precum Modest Morariu care au stimulat contactul cu opinii judicioase și echilibrate despre artă și sensurile sale. Dacă astăzi o anume critică de artă este mai puțin umflată cu citate din lucrări altădată greu accesibile, dacă în aceeași critică există un proces de autodefinire care merge dincolo de vechea ascundere după comodul și snobul **magister dixit**, dacă publicul, în fine, percepe mai corect calitatea opiniilor — fiindcă între timp a intrat în contact cu acele opere și autori care i-au clarificat și vertebrat propriile păreri — aceasta se datorește și unor editori dăruiți, care, cum este cel amintit, ne dau prilejul să reflectăm asupra relației sau nonrelației între artă, statistică și unele probleme de conținut ale vieții culturale.

Grigore Arbore

muzică

Ritmice și armonioase

Pornind de la un nivel care atinsese deja o anumită tensiune a creației, o anumită putere de a surprinde din interior mișcarea și ritmul vieții contemporane, cea de a treia ediție a Concursului cîntecului politic pentru tineret și studenți, organizat de C.C. al U.T.C. în colaborare cu Consiliul Uniunii Asociațiilor Studenților, cu Uniunea compozitorilor și Radioteleviziunea Română, a dezvoltat în continuare cîteva direcții conturate la ediția precedentă. Stagnarea aparentă a muzicii corale, cea mai pîndită de clișee ritmice și dinamice care ar putea aduce ușor căderea în convențional, a fost spartă de unele lucrări cu caracter într-adevăr antrenant, capabile să răspundă ritmului politic, nevoii de agora a cîntecului de masă : „Noi sîntem țării viitorul" (versurile de Nicușor Constantinescu, muzica de Mircea Radulescu), „Înaltele trepte spre soare" (versuri de Mircea C. Nica, muzica de Ion Pelearcă), „Studențe zbor înaripat" (versuri de Ion Socol, muzica de Ioan Miclea), „Sîntem o țară, un șantier" (versuri de Aristide Mircea, muzica de Valentin Grigorescu), „Te vom urma, partid iubit" (versuri de Nicolae Dragos, muzica de Radu Paladi).

Ritmul liric, nevoia de visare au dat de asemenea cîteva transparente și armonioase lucrări : „Numele patriei" de Irina Odăgescu Tutuianu, „Tinerețe, utecistă floare" de Gh. Bazavan, „Pentru o lume mai bună și mai dreaptă" de Adalbert Winkler. Multe aplauze au revenit celor care au făcut cunoscute publicului aceste lucrări ; formației Song care a reușit să spargă atît șabloanele interpretării cît și pe cele ale ținutei scenice ; corului Liceului de artă „George Enescu" (dirijori Florica Avramescu și Nicolae Niculescu), precum și corului conservatorului „Ciprian Porumbescu" (dirijor Iovan Miclea).

Mai pîndită de monotonia clișeelor ni s-a părut de data aceasta muzica folk (în timp ce la ediția trecută semnalam inovațiile ei de expresie). O excepție a părut a fi grupul folk „Cetatea" din Satu-Mare interpretînd „Doina" pe versuri de Ana Blandiana, ale cărei armonii evocau uneori cristaline țeseri preclasice, ornamente din Couperin. De asemenea, muzica ușoară este pîndită în continuare de desuetudine (de pildă „Anii noștri tineri" (de Gelu Solomonescu, interpret Aurelian Andreescu) . puține lucrări evită melancolia siropoasă, monotonia. Puțin curaj tonal, puțin „mister" găsim în „Ora dimineții" (versuri Ion Petrache, muzica Laurențiu Profeta, în interpretarea grupului vocal 5 T), vioiciune ritmică în „Ochii eroilor, ochii victoriei" (versurile de Violeta Zamfirescu, muzica de Nicu Alifantis), în „Semnele țării, tinerii sînt" (versuri de Dragomir Magdin, muzica de Liviu Tudor) ori în „Drumul nostru-i drumul drept" de Jolt Kerestely, interpret Mihaela Oancea.

Dacă la a treia ediție, am recunoscut în corul Conservatorului sau în corul U.T.C. interpreți care la ediția precedentă cîntaseră în corul Liceului de artă, nu același lucru îl putem spune despre compozitori. O riguroasă infuzie a elementelor de real, a ritmului cu adevărat tineresc, nu poate apărea fără participarea directă, mereu așteptată (dar și de data aceasta sporadică) a celei mai noi promoții de compozitori.

Grete Tartler

cronica literară

VIRGIL TEODORESCU

Legea gravitației

Legea gravitației, noul volum de versuri al lui Virgil Teodorescu, se numără printre cărțile care pot fi citite cu nedisimulată simpatie. Ceea ce provoacă acest regim favorizat de lectură este în primul rînd faptul de a descoperi ce poezia este aici [illegible], palpabilă într-un fel, a unui dialog real și susținut al autorului cu sine și cu ceilalți, dialog purtat [illegible] cu [illegible] umană [illegible] fără orice discuție, orice [illegible] frunturi [illegible] nu [illegible] cel puțin suportabile și educătoare de profit moral. Distanța dintre poet și cititor e [illegible] acoperită, iar aceasta din urmă se lasă cîștigat de [illegible] care i se arată, tot astfel cum este dispus, asigurat de poezia însăși la considerație tot ceea ce i se spune cu maximă bună-credință.

Virgil Teodorescu a găsit **tonul** cel mai potrivit de a se rosti și de a-și comunica o experiență care, cu destule zone umbroase sau chiar neolăcute, n-a avut niciodată capacitatea de a-i altera forța vitală, optimismul, mărturisita nevoie de a „simți fatala necesitate-a fericirii". Acest ton nu e nici excesiv jovial, nici încrîncenat în sentințele unui moralist acru, pe deplin edificat, edificat pînă la epuizare și absență a reacției, asupra tuturor secretelor și surprizelor existenței. El îmbină înțelepciunea, fireasca înțelepciune a unei vîrste trăite plenar, cu un aproape nebănuit elan al ripostei și al indignării, semn al unor resurse interioare încă neepuizate; reușește să așeze alături, fără disarmonii sau rupturi, fervoarea și sarcasmul, vulnerabilitatea și puterea de rezistență, voioșia și supărarea, umorul și definiția înțepătoare, atitudinea vindicativă, însă și pe aceea superior debonară. Rezultă din acest amestec de complexități un Virgil Teodorescu **mai aproape** ca oricînd de noi, de propriul său suflet, ca și de adevăratul context al vieții, un Virgil Teodorescu a cărui febrilă, prodigioasă imaginație se poate pune în slujba unor dezlănțuiri de moment, pline de vervă și fantezie, dar și în slujba temelor grave stăpînite cu autoritate: „Stăpînă a odihnei să-ți spunem: pe curînd, / stăpînă peste veghea noastră, / stăpînă peste liniște și gînd, —/ să-ți spunem: pe curînd. // Dacă ne-am dat și noi bătuți vreodată, / tu să ne ierți în marea milă-a ta: / ca soarele cel ciuruit de sciți / noi sîntem de greșale ciuruiți. // Stăpînă peste faptele de bine, / nu slobozi asupră-ne pedeapsă, / ajunge că ne e rușine, / că somnul ni-l alungă fapta noastră, —/ nu slobozi asupră-ne pedeapsă. / ci sub materna, străvezia coapsă / a visului, ne lasă să veghem, —/ un an, o zi, un ceas, — cît mai putem" (**Pe curînd**).

Vivacitatea, acuitatea nedomolită a trăirii imprimă și poemelor de senectute scrise de Virgil Teodorescu un aer cu totul particular, foarte credibil și în firea acestei poezii care nu disprețuiește jocul, artificiul, inscenarea, elemente care, spre surpriza noastră, nu afectează **fondul** serios, profund al lucrurilor. Cum observă Lucian Raicu, „un anume umor al vulnerabilității" constituie nota originală a acestui capitol din poezia lui Virgil Teodorescu, notă care, departe de a bagateliza temele aferente ori de a le submina în vreun fel **normalitatea** confesivă, exprimă mai bine structura robustă, regenerativă, sub aparențe fragile, a acestui temperament care știe prea bine că „cine cedează piere". Nu e vorba în poemele dedicate „timpului ce devoră" nici de afectată înțelepciune, nici de stăpînire încărcată de morgă, nici de insensibilitate la situațiile dramatice, ci, din nou, de un mod de abordare a problemelor care scapă categorisirilor înguste, reușind alianțe de contrarii aprioric greu de acceptat, dar cu rezultate lirice din cele mai convingătoare. Virgil Teodorescu izbutește să se pronunțe despre același lucru cu îngîndurată și duioasă melancolie, precum în poemul **Somnul tău îmi păzește ochii**: „Somnul tău îmi păzește ochii / ca o santinelă în turnul de veghe, / atît știu despre moarte că este efemeră, / mă culc spre dimineață cu viața noastră-n gînd, / un pas, și apoi altul pe nesfîrșita cale / zăpada, piatra, iarba și arborii pitici. / rovine și faleze, fermenți, culori și gusturi, / contur al regăsirii de dincolo de noi, / mentalități atroce respinse de mulțime, / repaosul aleargă încrezător în sine / spre cuibu-n care poate se naște unitatea / și chiciura cedează sub mîinile fierbinți, —/ tu intri ca nisipul în valvele imense / eu intru ca silaba în uragan crăpată / și somnul tău mi-e martor că nu am vrut s-o sparg, / plesnită îmi e fața ca un morman de cioburi, / tu umpli răsăritul cu ochii tăi de cuarț, / e o rezervă veche în orgile de stras / cînd mucegaiu încape întreg în catedrale / și noi pornim agale / să dregem lampa-n care doar somnul s-a retras", dar și pe un ton care cuprinde în sine multe nuanțe, de la detașare, dezinvoltură și privire critică, pînă la afirmarea aceleiași capacități de incredere și rezistență ce asigură versului său o fluentă familiaritate și o foarte firească situare a propriului eu: „Încep și eu să semăn din ce în ce mai bine / cu cei care-au murit spre-a fi iubiți, / să semăn cu buștenii de ape asviriți, / aceste nave care-au fost regine, / umflîndu-se adeseori în pene / distruse de comploturi pe sfert eoliene. // Deci va veni și seara acelei lungi tăceri / pe care nici chiar carii nu-ncearcă să o strice, / tăcere ciuruită de alice / ca blana unui fabulos mistreț, —/ și cu ce preț sălbatec, cu ce preț / am cîștigat virajele pitice / căzute alandala dintr-un turn, —/ pe cînd imensul spațiu taciturn / îmi va rămîne-n veci complice. // La groapa cotropită de zăpadă / se va tîri, timidă, crepusculara zadă, / într-un vîrtej patetic și olog, / și cerul de deasupra cădea-va ca un stog, / cu-n bubuit prostesc de tobă spartă. / Cumplita oboseală va fecunda țărina / pulverizînd-o ca pe-un val enorm, / și de sub ea, făcîndu-mă să dorm, / spre infinit îmi voi întinde mîna" (**Navele regine**).

Orice urmă în aceste portrete și dezvăluiri de sine de complezență, de induioșare față de propriul destin, de exagerare în ambele sensuri, spre a capta bunăvoința cititorului, ar distruge credibilitatea, adevărul confesiunii. Virgil Teodorescu păstrează și aici dreapta măsură și privirea sa asupra drumului parcurs în existență se vădește de o cuceritoare sinceritate. Neocolirea punctelor vulnerabile asigură poemelor o turnură vie, inscriindu-le într-un climat de loialitate transmisibilă care se răsfrînge și asupra atitudinilor sarcastice, ușor, în alte condiții, de îngăduință sau de blazare, de a fi suspectate: „E mult de-atunci de cînd umblam călare / după un bob de linte, / abia îmi mai aduc aminte, / purtam o rană în spinare / lîntea era foarte abilă / lingura inutilă / strachina din pămînt ars / era însă frumoasă ca o fecioară / cu plete lungi, / dar am spart-o într-o seară, / am rupt și vre-o cîteva linguri, / și am plecat, / bineînțeles n-am plecat singur, / am încenut să sap poteci pe crestele inferioare / pînă cădeam din picioare, / dar mă trezea cruda verdeață / ce-și răspîndea lumina / pe-o mare suprafață, / așa trezit de ea și mai ales / sedus de unduirea ierbii, / am coborît la șes / și-acolo — dînd de stupii cu albine: / m-am învelit în ceara, —/ și cred c-am făcut bine" (**E mult de-atunci, o veșnicie**).

Poetul posedă secretul de a se face **crezut**, chiar în zone capabile de a stîrni împotrivirea și acest secret provine, în primul rînd, din dezinvoltura, din destinderea cu care vorbește despre sine, într-un limbaj ce nu ocolește familiaritățile, umorul, luarea peste picior. Toate aceste versuri au, și asta se simte favorabil, o **mișcare**, o implicare, o prospețime care aparține prospețimii afective. Cînd Virgil Teodorescu afirmă că e posibil ca „legea aspră-a vieții s-o învețe / măcar acum, la bătrînețe" simțim că mărturisirea lui are o greutate și, deopotrivă, simțim că poetul și-a păstrat intactă sensibilitatea la surprizele și riscurile existenței, fiind gata să le opună forța lui interioară de rezistență. Descoperirea acestui element de surpriză din conduita sa și a celorlalți, descoperire realizată pe fundalul unei binefăcătoare revolte intime a resurselor intrate în stare de alarmă face din **Legea gravitației** prezența și promisiunea unui poet dotat cu o excepțională capacitate de a-și reexamina sufletul, existența și poezia, trăgînd de fiecare dată, de aici, posibilități noi de fructuoasă regenerare: „da, mai sînt mii și mii de lucruri de spus / și mor de necaz că n-am să mai am timp să le spun / fiind considerat de mulți semeni ai mei / un băiat bun pentru carne de tun / o încăpere modestă, dar mobilată / cu oarecare gust, / pusă la dispoziția oricui care n-are unde să tragă / peste noapte, un mic teren de sport, fără / bazin de inot, puțin deteriorat / din cauze necunoscute, / un fragil adagiu, o duioasă sedilă / tapt pentru care (să mă scuzați) / îmi vine să-mi plîng de milă" (**Vieți paralele**).

Dan Cristea

CARTEA DE DEBUT

„De la Demon la Luceafăr"

Precizînd în [illegible] subtitlul studiului său intitulat **De la Demon la Luceafăr** (Editura „Univers",1979) că ceea ce o interesează în mod special vizează **motivul demonic la Lermontov și romantismul european**, Elena Loghinovski, totodată, își face cunoscută și metoda de lucru la ale cărei servicii este hotărîtă să apelez; implicit, tot de aici rezultă și tipul de cercetare critică pe care autoarea dorește a-l finaliza. Apare, astfel, evident că, în prima direcție, se mizează pe eficiența comparativismului clasic în variantă (așa-zicînd) pozitivistă, după cum, în a doua direcție, ni se pare la fel de evident că Elena Loghinovski manifestă o deplină încredere în genul de interpretare sintetică ce se bizuie exclusiv pe criteriile propuse de succesiunea curentelor literar-artistice și a metodelor de creație. Așadar, la acest nivel privită, lucrarea **De la Demon la Luceafăr** stă sub semnul unui tradiționalism metodologic declarat și întrebarea firească, pe loc ivită, este dacă o asemenea viziune pentru mulți suspectă de conservatorism mai este capabilă a-și justifica prezența în contextul frenetic novatorist propriu cercetării critice contemporane.

Iată, însă, că existența unei tentative precum [illegible] de [illegible] caracteristică prin seriozitate profesională, și, nu mai puțin, prin onestitate științifică, ne determină, realmente, a fi mai puțin îngrijorați în această privință. În general vorbind, studiul Elenei Loghinovski demonstrează încă o dată că știința literaturii, așa cum aceasta s-a constituit în decursul unui important număr de decenii din a doua jumătate a veacului trecut și din cea dintîi jumătate a veacului nostru, a nus în circulație un cuantum de concepte și metode avînd o asemenea importanță în planul aproximării ontologiei artistice, încît a le ignora sau chiar minimaliza, la ora actuală, echivalează cu alunecarea sigură în simplism critic. Practic, din substanța întregului studiu se desprinde foarte limpede convingerea fermă a autoarei că reala și, pe cît posibil, completa lămurire a problemei abordate este condiționată de fericita întîlnire pe cuprinsul investigației istoric-literare a cel puțin următoarelor perspective: cea istoricist-mitică, cea filosofic-estetică, cea socio-etnică, și, în fine, cea psiho-biografică. Simpla enumerare a titlurilor pe care le poartă cele cinci mari capitole ale lucrării dovedesc într-adevăr că apelul la perspectivele enumerate este constant și că implicarea lor în analiză se supune neabătut unghiului imanentist-cronologic de percepție globală a motivului literar în cauză, în speță, motivul **demonului: Preliminariile motivului în literatura europeană, Constituirea motivului în literatura rusă, Drumul Demonului spre desăvîrșire, Demonul la apogeul împlinirii sale, Demonul la răscruce de veacuri. Un nou motiv literar: Luceafărul.** În aceeași ordine de idei, să arătăm că, la rîndul lor, aceste mari capitole sînt organizate pe despărțituri și subcapitole care ni se par ele însele simptomatice prin convergența conținutului. De exemplu, liniile directoare din capitolul preliminar au în atenție trei mari aspecte ale problemei. Întîi sînt sondate cele mai îndepărtate **izvoare mitologice și filozofice** ale motivului, înscrise în sfera gîndirii și culturii antice. Se trece apoi la scrutarea fenomenului de sublimare a acestor străvechi surse în **temeiuri estetice** relativ autonome aparținînd evului mediu și renașterii (cele două dichotomii fundamentale, acum, sînt: a) **răul în negație — satanism** și b) **năzuința către ideal — titanism**). Iar la urmă, cum este și normal, se insistă asupra a ceea ce Elena Loghinovski numește **geneza tipului demonic în literatura modernă**, fenomen astfel definit de autoare: „În coordonatele lui principale — în planul semantic — el (eroul demonic, n.n.) descinde din spiritul inaripat al anticilor, din Daimonionul pitagoreicilor și al lui Socrate — cel puțin în ceea ce privește două din ipostazele sale mai importante: legătura imanentă cu universul lăuntric al omului și contrapunerea acestei lumi lăuntrice divinității „exterioare" — ipostaze ce-și găsesc ecoul în cugetările filozofice ale lui Schelling, și în [illegible] sufletești și aspirațiile multor eroi din literatura europeană, de la Milton și Goethe la poeții romantici. În plan artistic, îi aflăm pentru prima oară prototipul în cronicile și misterele medievale".

Sigur, judecînd și după aspectul unui eșantion precum cel de mai înainte, aproape inevitabil, îndeosebi primele două capitole ale studiului nu depășesc cu mult ținuta unei utile sinteze retrospective superior didactice. Însușirile de remarcabilă analistă ale Elenei Loghinovski sînt pe deplin relevate de substanțialele capitole ale [illegible] creației lui Lermontov. Adevărul e că, de data aceasta facem cunoștință cu o extrem de sagace exegeză monografică axată pe tema generală a studiului. Nu numai adînca cunoaștere și înțelegere a problemei impresionează acum. Mobilitatea spirituală, sobrietatea simpatetică a tonului, îndrăzneala disociativă și chiar cutezanța polemică a opiniilor, iată, în esență, calitățile acestor capitole grație cărora, cel puțin pentru cititorul român, imaginea fascinantului romantic rus își relevă complexele ei valențe.

Poate că mai puțin meticuloasă și, implicit, mai puțin nuanțată, investigația din ultimul capitol al lucrării, capitol care, cum arătam, are în atenție ipoteza eminesciană a motivului demonic, este totuși demnă de reținut cel puțin datorită celor citorva clarificări de principiu pe care le conține. Cît despre aserțiunea concluzivă ce urmează, evident, nu ne rămîne decît să subscriem în întregime la cele spuse de Elena Loghinovski: „Așadar, elementul satanismului ce face parte organică din structura eroului lermontovian nu este caracteristic Luceafărului. În poemul lui Eminescu el este înlocuit prin înălțimea intelectuală și poziția contemplativă a geniului ce disprețuiește nimicnicia și viciile unei lumi meschine. (...).

Totuși în ambii eroi trăiește ceea ce D. Popovici, negînd în legătura operei lui Eminescu cu „tema titanică", numește „stări de spirit titanice". Este vorba de setea titanică pentru împlinire și perfecțiune ce definește și „titanismul" aspirațiilor eroilor și pasiunile lor supraomenești. Dar fiind comune ambilor eroi, ele slujesc unor țeluri diverse, intruchipînd **titanismul ginditarului** la Eminescu și **titanismul protestatarului** la Lermontov. De aceea, Luceafărul este definit din punct de vedere tipologic nu ca titan ci ca geniu, iar eroul lui Lermontov nu este un titan ci un demon".

Nicolae Ciobanu

---

viața cărților

proza

Proză de sugestie

● Cariera epică întrevăzută de Mircea Iorgulescu pentru Dan Mutașcu începe să se precizeze, caracteristicile scrisului acestui poet convertit ca prozator definindu-se treptat. Noul volum de „povestiri"*) atestă diversitatea prozei lui Dan Mutașcu, a cărui optică împletește privirea „de anticar" avidă de detalii, cu sensibilitatea plastică a plein-air-ului. Rezultatul este un imagism sugestiv, realizat prin acumularea notațiilor, creator de atmosferă: „...amurgul se lăsa tot mai mult, scufundînd în visiniul și liliachiul său metalic, ca într-o bale de hipermanganat, totul: salcîmii, fagii, santurile umede, cîte-o casă, cîte-un intîrziat care-abia apuca să tipe un «Bună seara», ierburile, florile, o mulțime de flori strălucind asemeni aspicului, și tot felul de lumini rămînînd mereu în urmă".

O anumită senzualitate olfactivă însoțește imaginea, ca un echivalent al elementului vizual. Sînt aspirate felurite emanații ale lucrurilor, aerul umed, mirosul ninsorii, aburul cafelei, fiecare spațiu are proprietățile sale olfactive particulare, uneori insolite, de obicei compozite. O curte țărănească miroase „a frunze, a pămînt, a iasomie și a siminoc, a roșii și a leustean, a lemn și a bălegar călcat în picioare, a lapte și a fum".

În afara acestei particulari senzitive, prozatorul este foarte rar implicat în secvența narativă, el fiind în mod preponderent un martor sau un ascultător care înregistrează totul cu minime comentarii.

Această privire din afară conferă unora dintre schițe caracterul de punere în scenă. Prozatorul încearcă uneori un explicit sentiment al inscenării, ca în schița **Niște munți artificiali** într-un decor în același timp familiar și supraîncărcat sau în **Cazul Basmanela**, în casa lui Perițeanu, „care-i guvernată de o atmosferă stranie, dulceagă, din care se scapă greu, de vreme incremenită, sau, altfel zis, de cavou în care se pune în scenă o piesă".

Proza lui Dan Mutașcu pendulează între realismul impersonal (**Urnele, O primăvară la care nu se aștepta nimeni**) și insolitul cultivat pentru echivocul său (**Ceea ce știi și nu știi, Numără-n gînd pînă la 20, Gol ca un zeu al lunii, Ford 28**). Registrul din urmă implică o subtilă combinație de melancolie și ironie, de neliniște și farsă, de lirism și mistificare. Sugestia irealului este de obicei subminată, dar efectul poetic stăruie totuși. Aceeași poezie însoțește personajele stranii cum este acel clarinetist Vladislav pe care o memorie aburită îl păstrează într-un umil restaurant de provincie, apariție romantică, iubit cu fidelitate de o fată tot atît de stranie și despre care se știe tot atît de puțin.

Dan Mutașcu stabilește un raport anume între verosimil și absurd, acordînd acestuia din urmă șanse sporite: „Oricare era adevărul în legătură cu viața doctorului Scalaferu, trebuia să recunosc că varianta oferită de unchiu-meu Irod părea cea mai absurdă și prin urmare cea mai veridică".

Dacă schițele aparținînd registrului realist sînt echilibrate, spațiul insolitului care cuprinde celelalte povestiri le conferă farmecul propriu unei ambiguități cultivate pentru lirismul imaginii și al sugestiei.

Prozatorul are un temperament înrudit cu acela al personajelor sale stranii, acel „temperament poematic, incapabil de judecăți riguroase, de norme trăind mai ales printr-o tehnică originală a memoriei, trăind ceea ce îi era dat să trăiască intens senzual, ascultînd o subiectivă melodie a lumii, în special prin fardul de frumusețe al întîmplării".

Sultana Craia

*) **Dan Mutașcu: „Ipoteca și alte povestiri", Editura „Cartea Românească", 1979.**

---

critica

Pulsul folclorului

● O carte fermecătoare, atractivă prin tonul direct al expunerii și seducătoare prin dialectica vie a obiectului studiat, este cea semnată de Harry Brauner.*) Deși împărțită în două mari secțiuni (amintiri de folclorist și studii de folclor), ea nu suportă o asemenea dualitate: analiza se împletește cu evocarea, exemplul viu vine să capete sens și dimensiuni secunde din perspectiva faptului teoretic. Unele teme revin frecvent, altele se pierd abia schițate în noianul de gînduri cu care autorul este atît de grăbit să ne familiarizeze.

Rețin însă pentru discuția de aici, cîteva idei fundamentale. Prima este aceea a viabilității, ori, mai bine spus, a existenței folclorului în contemporaneitate. Nu ne interesează acum diversele opinii și contra-opinii care defilează de-a lungul acestor pagini. Ne interesează, însă, chiar problema ca atare: atîta timp cît discuția se poartă cu înversunare, înseamnă că ceva există și că ceva se schimbă. A surprinde fenomenele în esența lor schimbătoare este una din cele mai fascinante zone ale gîndirii științifice. A studia folclorul de azi înseamnă, de fapt, a străluma folclorul de ieri și a întrevedea folclorul de mîine. Ne trebuie însă reticență, bunăvoință și lipsă de prejudecăți. Pe măsură ce străbatem teritoriul cărții lui Harry Brauner descoperim un punct de vedere obiectiv, detașat, nu lipsit de umor și, uneori, de nostalgie. Ideea de bază este aceea că o asemenea problemă nu trebuie pusă și judecată în termeni de valoare (bună-rău), ci în termeni de existență (a fost-este) și probabilitate (poate va fi).

De aici, o altă dimensiune a dezbaterii: cum se intervine oare optimal în evoluția folclorului. Arhaismul afișat ca și cosmopolitismul arogant sînt la fel de dăunătoare. Folcloristul trebuie să ia pulsul fenomenului cultural. Intervenția sa este, la drept vorbind, o abținere de la intervenție — el nu direcționează, nu modifică, nu creează: el scoate la lumină ceea ce, obscur și adeseori inconștient, constituie tendința generală de evoluție a unui fenomen folcloric: „Farul delicat al păstrării tradiției folclorice, al minuirii acestei moșteniri, urmează alte făgașuri, se conduce după alte legi, a căror practică devine anevoioasă din clipa în care violentînd, forțînd, ne străduim să introducem o notă de „originalitate" în prelucrarea fenomenului folcloric" (p. 211).

Desigur, a spune aceasta, înseamnă a te întreba cum se realizează circuitul dintre: valoarea autohtonă arhaică — instituțiile de păstrare a ei — instituțiile de difuzare a ei — mediul rural contemporan. Atingem aici un nivel ce revendică nu constatări și concluzii teoretice, ci observații și sfaturi practice. Prestigiul radioului și televizorului duce la rapida împrăștiere a oricărei producții (mai mult sau mai puțin folclorice) prezentată aici. Caustic, compătimitor, bonom ori optimist, autorul nu încetează să ne atragă atenția asupra fiecărui caz în parte, a carențelor cutărui cîntăreț, ori asupra cîne știe cărei uluitoare revelații artistice venite din cîne știe ce colț de țară. Mai mult decît o luare de poziție găsim aici semnele unei campanii. Finalitatea ei este cuprinsă în frazele pe care Harry Brauner le-a auzit de la iubitor de frumos, al cărui statut este (asemenea tuturor celor cu adevărat așezați în inima creației populare), de superb anonim: „Despre cultură înseamnă să ne grăiești în plus, să grăiești numai și numai cu cuvinte de înțeles, și cuvinte bine cernute. Să fie numai farină, nu și tărîțe" (p. 191).

Mihai Coman

*) **Harry Brauner: „Să auzi iarba cum crește", Editura „Eminescu", 1979.**

Farmecul autenticității

Urmare din pag. 1

fișele de „caractere" apărute cu ani în urmă, aproape tot ce a inclus în cartea de acum mi-a dat senzația unei a doua lecturi foarte proaspete, faptul datorîndu-se stilului propriu cu care Iulian Neacșu selectează și consideră evenimentele ocazionale. Ochiul sigur al prozatorului alege, analizează, descrie, interoghează cu plăcerea celui ce descoperă un om de excepție sau un fapt interesant, imprimînd scrieriului, odată cu aerul unei priviri inițiale, pecetea acelor demersuri cu subiecte de neuitat de atîtea ori. Ceea ce constituie punctul forte al publicisticii lui Neacșu este impresia de caractere „întregi" pe care ți-o lasă atît eroii care merită recunoștință cît și purtătorii unor tare profund reprobabile: nici laudele, nici dezaprobarea nefiind cu totul unilaterale. Unui director, pentru descrierea vieții căreia autorul apelează la momente semnificative și pozitive, bine înțeles, simți că nu-i lipsește nimic pentru a-l categorisi în rîndul caracterelor întregi, pentru că, deși îl laudă mereu, prozatorul nu uită să adauge că pentru a-și face datoria, contribuind astfel la binele general, directorul are faima unui om dur, care nu iartă. În cazul unor escroci, infractori, etc., fără a-i scuza prin aceasta, autorul ne întreabă, ca din întîmplare, dacă noi, marea majoritate, sîntem cu totul nevinovați? Astfel de interogații, deși introduse cu rară discreție, evitînd orice didacticism, umanizează într-o anumită măsură și lumea caracterelor dedicate integral răului.

Lauda sau „apologia" directorului Victor Naghi de la Cîmpulung Muscel mi s-a părut atît de convingătoare încît am regretat zgîrcenia datelor privitoare la Dumitru Oniișor din Goicea oltenească la care am descoperit o frază cuceritoare: „Nouă ne e drag de muncă și, dacă tot muncim, de ce să nu avem?"

Dacă în multe locuri autorul se lasă interogat, dăscălit, ironizat chiar de către eroii săi, fiind sigur că meritul lor va rămîne nestirbit, la rîndu-i, își ironizează și el cu finețe interlocutorii, astfel că și ei și autorul trec cu dezinvoltură (ca în proza bună) peste aceste firești „înțepături".

Foarte puțini sînt oamenii care să nu aibă absolut nici un merit; aceasta nu înseamnă că orice scriere despre ei poate face credibile meritele lor. **„Un bucureștean în trecere prin București"**, dacă este în primul rînd o laudă convingătoare a celor mai buni, faptul îl datorăm condeiului de prozator al lui Iulian Neacșu, al cărui entuziasm și a cărui participare la cele descrise prin chiar arta lui, sînt autentice.

Vasko Popa

Urmare din pag. 1

tînăr în Partidul Comunist iugoslav, încă din ilegalitate, ca cunoaște anu grei ai ocupației germane, lagărul și lupta partizanilor, integrîndu-se în acești ani grei ai istoriei zbuciumate a poporului sîrb, devenind apoi, prin scris, exponentul lui.

Vasko Popa este poet înainte de toate. Cele șapte cărți de poeme publicate pînă acum îl așează printre clasicii poeziei iugoslave, iar dintre poeții în viață, la loc de frunte. Cărțile sale sînt traduse toate, în diferite limbi: despre poezia lui s-au scris cărți în Iugoslavia; un critic american a scris despre influența poeziei lui Vasko Popa, asupra unor poeți americani.

După o primă lectură a versurilor sale în limba germană, și a studiului care însoțește ediția completă în engleză, ceea ce trebuie imediat spus este simțul adînc pentru istorie, istoria poporului iugoslav în perspectiva universală, smulsă din cotidian în spirit, generată de forța modelatoare a spiritului. Istoria care înseamnă simbol și mithos, luptă și credință, jertfă și iluminare, putere de a răbda și nădăjdui. La sfîrșitul ediției engleze a poesiilor, traducătorul, Anne Pennington a simțit nevoia să retranscrie istoria poporului sîrb, avînd în vedere poezia lui Vaskó Popa, istorie fără de care este greu, dacă nu imposibil, de înțeles acest poet.

Poezie modernă, dar încărcată în istorie, poezie care ridică istoria într-o universalitate, ridică localul în spirit. Poate că așa trebuie să arate fiece carte de poezie adevărată, să fie însoțită de istoria poporului din care face parte. Figura centrală a istoriei sîrbilor este cea a cititorului Sf. Sava din sec. al 12-lea care în veacul al 16-lea, în timpul ocupației otomane, datorită influenței enorme ce o avea în popor după trei veacuri bune de la moartea sa a fost luat cu sarcofag cu tot și ars în văzul lumii pe celebra de atunci încoace Cîmpie a neodihnei. Acest fapt a zguduit conștiințele, și la temelia rezistenței poporului în fața tuturor ocupațiilor străine pînă astăzi a rămas făptura cititorului, Sava, trecut prin foc, devenit simbolul, pasărea Phoenix la poporul sîrb. Ce este Brâncoveanu cu cei patru fii ai săi pentru poporul român este această făptură de aur prin ochii cărei vrea să vadă lumea marele poet Vaskó Popa. O ediție completă a poeziei sale cu implicații mai adînci și în mythosul românesc a lui Vaskó Popa și în românește, ar fi grabnic de dorit. Academicianul și senatorul de la Belgrad, rămas omul modest al Balcanilor dintotdeauna, este și inițiatorul unei Comune literare, *cu sediul în orașul său natal Vîrșeț, dar despre această faptă de cultură a poetului voi vorbi cu alt prilej, precum și despre gîndul de a se edita o revistă balcanică, poate cu titlul* Orfeu, *pentru că poezia ce se face la ora de față în țările noastre are și poate avea multe de spus lumii, trebuind numai să facem efortul de a fi mai bine cunoscuți.*

Viziune critică unitară

Urmare din pag. 1

că Nicolae Costin este un nume convențional pentru un tip de intelectual absenteist". Prelungiri ingenioase ale semnificațiilor literaturii în sfera practicii sociale întreprinde criticul și în interpretarea altor opere. Este caracteristic, din acest punct de vedere, comentariul dedicat volumului de versuri **Hanibal**, de Eugen Jebeleanu. Pornind de la menționarea unor motive lirice preferate ale poetului, criticul se ridică repede la nivelul generalizărilor, formulînd idei importante, dintre care cea mai demnă de reținut ni s-a părut a fi cea care stabilește pentru poezia politică un spațiu de existență intermediar, dar nu hibrid, situat între pura expresivitate a imaginii sensibile și elementele inteligibile ale argumentării unei anumite ideologii: „În dialectica evoluției poeziei se poate distinge un adînc proces polemic a cărui scenă de desfășurare este întregul spațiu poetic, înglobînd toate formele de expresie. Fixînd poeziei țeluri, spiritul politic ce funcționează în interiorul ei împiedică și devitalizarea poeziei. Nervul politic este unul vital, de legătură esențială: el asigură circuitul normal dintre artă și istorie, menține atmosfera morală în care circulația adevărului se poate produce fără sufocări ori strangulări". Disociind în continuare în legătură cu condiția poeziei politice, criticul urmărește relația dintre morală (înțeleasă ca ansamblu de norme conștientizate de conviețuire socială) și adevăr (acceptat în sensul de ideal social), așa cum aceasta este exprimată de poezia politică: „Poate fi sacrificat adevărul de dragul moralei? — iată întrebarea pe care, într-o formă sau alta, și-o pune adevărata poezie de atitudine politică. Teoretic, e ușor să tragi concluzia, perfect logică, după care orice sacrificare sau numai ciuntire a adevărului, în orice domeniu, cu orice prilej, face morala ipocrită. În realitate, însă, lucrurile nu se înfățișează cu atîta claritate [...] poezia politică își pune mereu aceste întrebări și se mișcă în spațiul dintre ele prin formele ei specifice...".

Un text, de asemenea, semnificativ pentru metoda critică a lui C. Stănescu este comentariul dedicat **Imposibilei întoarceri** de Marin Preda. Cu îndrăzneală, criticul se desparte de cei care au luat în considerare această culegere de eseuri doar prin prisma stilului ei, manifestînd tendința de a face abstracție de ideile exprimate de către romancier. Literatura, consideră criticul, nu este numai simplă expresivitate inimitabilă, ci și mod original de a medita prin noțiuni. Literalitatea nu trebuie fetișizată. Iată ce scrie criticul în legătură cu modul în care unii comentatori au interpretat culegerea de eseuri a lui Marin Preda, punînd între paranteze ideile exprimate și acordînd atenție doar stilului „moromețian" al avansării lor: „Ce dezvăluie însă această neînțelegătoare și ridicolă admirație, care se face vinovată de ignorarea ideilor și opiniilor? Ni se pare că ea confirmă într-un chip tulburător existența evazionismului de care vorbește însuși scriitorul..." Criticul adaugă observația întemeiată că eseurile și intervențiile de tip publicistic nu trebuie „avansate" la rangul de literatură pentru a li se spori importanța, ele avînd o semnificație de sine stătătoare: „Considerațiile moraliste ale autorului **Risipitorilor** ne interesează, în orice caz, dincolo de literatură ori de chipul său literar". Prin observații de acest gen criticul nu urmărește nicidecum denaturarea conceptului de literatură, cum ar putea, eventual, să pară, ci sugerează adevărul că domeniul literaturii nu trebuie privit drept o entitate total impermeabilă față de ideologie și nici, mai mult decît atît, ca avînd o superioritate, situată dincolo de logică, față de alte manifestări verbale ale spiritului uman.

În practicarea metodei sale, C. Stănescu dovedește siguranță, precum și capacitatea de a sesiza semnificații inaparente. Criticul se exprimă într-un mod impecabil. Uneori am dori, însă, și formulări mai puțin noționale, am dori sintetizări metaforice, care să prevină, fără sacrificarea sensului, o anumită răceală, care ar putea descuraja pe cititorul lipsit de o deosebită înclinare pentru speculația ideologică. Anumite fragmente din eseurile incluse în volum sînt grăitoare pentru posibilitatea criticului de a scrie mai expresiv. Este vorba, mai ales, despre eseurile însumate în ultima parte a volumului, dintre care îl semnalăm în mod special pe cel intitulat **Grădini ascunse**, în care C. Stănescu apare în ipostaza de critic plastic.

atelier literar
poșta redacției

ALINA R. : „Ceasornicarul" se apropie simțitor de literatură (spre deosebire de anecdotele anterioare).

C. CERBU : Nu e rău deloc pentru început, cu toate că mimetismul, confecția convențională, nesiguranțele expresiei, etc. sînt încă prezente. Dar pagini ca „Sens interzis", „Aritmetică", „Călăuză", „Ucișii dorm", „Ora de glorie", ne îngăduie să așteptăm vești din ce în ce mai bune (...desigur, fără **blesfamie** și altele asemenea ! — corect : **blasfemie**, etc.).

N. D. SIHASTRU : „Buturile" tipografiei sînt într-adevăr foarte departe, dar problema nu e a „unghiului" din care trageți ci, ca să rămînem în sfera comparației dv., a „piciorului" cu care (honny soit qui mal y pense !...) „șutați" !... Textele rămîn într-o inerție prozaică, într-o anecdotică și expresie joasă, uneori vulgară, lipsite de mlădiere, ecou, freamăt. Iată un crimpei (în care e vorba despre strămoși, care)... „Și-au predat steagul și armele / Urmașilor lor / Din generație-n generație / Pînă la noi / Că ei și-au făcut datoria / Și s-au achitat de obligație"... Veți remarca singur că, printre puținele lucruri care lipsesc din acest citat, e și poezia !...

MARIN NICOLAE : O serie de pagini promițătoare (deși nu lipsite cu totul de șovăielile începutului) : „Ce poate fi mai frumos", „Exuberant anotimpul", „Ar trebui", „Secvență", „Poem" 2.

L. C. COSIȚEANU : Impresia noastră e că în textele dv. poezia e mai de grabă mimată, vorbele (eminamente „poetice" !...) alunecînd ușor peste sensuri și degajînd un soi de aparență lirică, fără o pondere reală, proprie, fără vibrație, ecou, mesaj. Dar, jocul, simulația, sînt uneori abile, inselătoare. Va trebui, deci, după un timp, să ne verificăm această impresie.

ALTÎN BEY : O poveste încîlcită, fără cap și fără coadă, din care nu se înțelege mai nimic, scrisă foarte prost, într-un limbaj stîngaci, rudimentar.

A. VLAD : Într-adevăr, experimente, cam eteroclite, nu lipsite de interes, dar ușor livresti, cerebrale, adesea greoaie, uscate. Mai bine, în „Izotropie" (cu finalul scăzut), „Noapte", „Întoarceri", „Debut", „Biblică" I, II, „Dedicație".

DAN IONAND : Am mai citit cîndva și „Interviu", și „Statuia" (...e drept, într-un „indigo" ceva mai proaspăt și mai ușor de descifrat decît acum !...) Și dacă le-am citit, e sigur că v-am spus și o părere despre ele. (Sperăm să vă convingeți că memoria noastră funcționează încă destul de bine și că „verificarea" ei nu reprezintă decît o pierdere de timp reciprocă !...).

Dan Băncilă : „Transparențe"

N. A. VEST : Ultimele parodii sînt mai bune (Stănescu, George, Nicolae) ; păcat că uneori elanul lor cade pe „modele" fără importanță... Și în celelalte (abundente) pagini sînt lucruri demne de atenție : „Mireasa așteaptă", „Prietenul meu", „Kramps", „Yorick", „Grelerele", „Îngerul", „Cîntec", „Pieta".

V. P. MĂRGEAN : Din păcate, nici acum n-am găsit altceva decît făcătură neinspirată, rezultate ale unei plafonări pretimpurii, ale unei scăderi a interesului pentru carte și, în general, pentru preocupările intelectuale. Alarma din scrisoare e cu totul justificată, dar, după ce vorbiți de „mediocritate", vă gîndiți la un demers editorial (ceea ce e cam anapoda !...). Ideea de a-l readuce pe prietenul dv. pe căile poeziei e, fără îndoială, binevenită și lăudabilă.

G. DOROBANȚU : Lucruri surprinzător de slabe în ultimele plicuri, pline de locuri comune, de prozaisme, stîngăcii și superficialități. Ceva mai răsărite, parcă, „Omul de piatră", „Mercenarii", „Omul". Proiectele din scrisoare sînt, fără îndoială, interesante, lăudabile, dar lipsește dintre ele cel mai important (decisiv, la această vîrstă a asimilării !) și anume un proiect de studiu sistematic, minuțios, de inițiere profundă în „tainele" creației literare, de lărgire și consolidare a orizontului de cultură. Mîine va fi prea tîrziu !...

G. Țăranu, Călina Șieu, Constantin Alexandru, Maria-Antoaneta, D. Cereanu, Emil Doru, Cristina Stroie, Anita Anichit, Sartoris, Aron Pinu, Napaliion, Mariana T., Dănuț Duva, Ionel Popoacă, Marinela Dulici, Ion Mușat, Rose Tall : încercări de nivel modest.

D. Brane (ceva, în „Condiția poeziei"). **Dan Georgescu, I. N. Cungreanu, Ion Grigoroiu, Dan Antim, M. Cotutiu, Paul Grădinaru, Lia Veritalia** : Nimic nou! **V. Tirșolea, Ozolin Dusa, Gh. Minculescu** : Sînt unele semne bune ; merită să insistați.

MANUSCRISE NEISCĂLITE : „Vreau să ridic un templu", „Astept un sol", etc. : „Dacă as crede în vise", „Spirală", „Declarație", etc. : „Dialog cu absolut nimeni", „Tăcere", „Sărbătoare", etc.

Geo Dumitrescu

N.R. : Manuscrisele nu se înapoiază.

Un fir subțire de cîntec

Cum troznesc la trecerea mea
scindurile universului
și cad stelele de mușcătura privirilor mele.
îmi sar cuvintele din gură
precum scînteile dintr-o țeavă de eșapament
copiii privesc la mine ca la o mașină
încercînd să-mi ghicească turațiile inimii
și ferindu-mi de flăcări sîngele să nu s-aprindă
dar viața mea-i un fir subțire de cîntec
făcînd legătura între cei doi poli ai pămîntului
și eu merg pe el nestingherit
spre admirația tuturor...

DUMITRU ILINCA ISTRATE

Drumul

Oare cine sîntem ? Eu sînt !
Oare cine sîntem ? Tu ești !

Lasă-mă să alerg
nu mă face să întorc capul
vreau să privesc înainte
numai înainte.
vreau să ignor
ironic ta ce se odihnește-n plictis
și-n vorba rostită cu picioarele-ntinse
alerg, lasă-mă să alerg
poate voi ajunge-ntr-o zi
pînă la punctul unde-ți sprijini
călciile,
atunci,
numai atunci
voi privi înapoi
să văd ce se întîmplă
cu mine...

B. HORASANGIAN

Nu se știe

Da, uneori îți încurci socotelile
optimismul refuză s-o ia de la capăt
în cutia de poștă cineva îți strecoară Singurătatea
pe care-o desfaci grăbit ca pe-o telegramă
lumina îți cade ca o povară
pe ochii ca două stridii
da, uneori îți încurci socotelile
la acest sfîrșit de mileniu
cînd țevile de eșapament și biciul benzinei
îți incendiază indiferența
cînd nu se știe cine mănîncă pe cine
cine învinge pe cine
și ce asociație se oferă
să dea invalidului de război
o pereche de picioare
de cea mai bună calitate

DANIEL CORBU

Retur

Ult tot ce pricepusem : ce știu n-am înțeles.
Drumeț pe caravele pestrițe de hîrtie
Mă văz întors din stearpa prin ani călătorie,
Ca Magelan, în locul de unde am purces.

Halucinat de steaua lui Ce-ar-putea-să-fie,
Prea mult crezui în proze și-în versuri mai ales,
Încît din fiecare conchistă am cules
Nimicuri mari și grații băbești : polilaghie.

Deci nu cu șoimi pe umăr ci cu un papagal
Agonisit în schimbul biografiei mele
Închin nepricopsitul de față madrigal

lui Epicur, acestui cațcar de grecotei

Acum, mi-e dar de-a carte cu prunci și păsărele
În genul versiunii candidului Matei.

P. CALOMFIRESCU

Gh. Ivancence : „Alba Iulia"

Eu, atunci...

Vine o pasăre de zăpadă și-mi spune :
– Să scrii despre somnul meu în aer

Vine un cal de zăpadă și-mi spune :
– Să scrii despre somnul meu pe cimpie !

Vine un pește de zăpadă și-mi spune :
– Să scrii despre somnul meu în apă !

Ehehei, vine o femeie de zăpadă
și-mi spune că-n patul ei
noaptea dorm localuri
un fel de cai, un fel de păsări, un fel de pești

și dacă se poate să scriu
despre asta o poezie.
Eu, atunci, mă fac urît, urît
de-ncep toți să rîdă
și rîsul lor înghață
împrejurul capului meu
și nici nu apuc să spun :
– Doamnelor și domnilor
eu habar n-am să scriu poezii !

ION POTOLEA

Manifest pentru o primăvară frumoasă

Ați auzit, oameni, sînt arme
ce pot ucide oameni dar, voi !
nu sînt arme care să dea
cu pîine în săraci
cu minte în proști
cu lumină în orbi ;
sînt arme ce pot ucide
(simplu, simplu de tot,
cum ai întoarce o pagină
de carte, cum ai pocni
din degete, cum
ai mirosi o floare)
sînt arme ce pot ucide
pe iubitul cu buzele dulci
și carnea tremătînd frumos
pentru o suavă împlinire,
pe femeile noastre care rodesc
ființa noastră de zi cu zi
pe nenăscuții pruncii noștri
și voi ! pofta neîmplinită
de a trăi. Avem
arme care pot topi zăpezile
(zăpezile noastre de altă dată)
arme ce pot îngîna cu zgură
aerul nostru, al nostru, al nostru,
arme ce pot arde sărutările noastre
de pe toate petalele, de pe toate
corolele de minuni
și întîmplări
dar nu avem nici o amintire
din neființă, nici un gînd
din idee și nici o dorință
din Moarte. Sîntem triști ?
la ce zid al umilinței putem pune
tristețea noastră ? Avem arme
dar nu pentru tristețe.
din pieptul ei înfloresc pustile
plutonului de EXECUȚIE,
îi impușcă zilnic pe copiii
tunși numărul zero de lumina perpetuă
a speranței
cu care aureolăm MOARTEA
Ați auzit, oameni, sînt arme
ce pot ucide
Oameni !

ADRIAN ALUI GHEORGHE

«Poarta neștiută»

Urmare din pag. 1

matică tuturor desfășurărilor ulterioare : „Calea îi era cunoscută acum, nu mai rămînea nici cea mai mică îndoială ; dar se găsea foarte departe de Prelunci. Prin ce locuri a trecut ? cînd oare s-a răsleți în așa măsură ? A umblat de-a dreptul prin locuri înfricoșate ; parcă ar fi ieșit la ele pe o poartă neștiută ; dintr-odată, după ce a ieșit pe acea poartă, a călcat în necunoscut, și a apărut la un orizont străin". [1])

Pe fundalul unui decor deosebit fundamental de cel al pădurii faulkneriene — zarea pămînteană, dragă nouă, unde cadrul, înfrățit de milenii cu civilizația și măsura locuirilor, poartă pretutindeni pecetea prezenței umane, cu reperele ei seculare „drumul oamenilor", stîna, satul învecinat, sălașul păznicilor de vinat, locul „polenarilor" —, aici, brusc, povestirea înregistrează prezența unui „orizont străin". S-a subliniat — și nu fără dreptate — că mutația, cum spuneam, este mai mult psihologică. Lucrul, credem, interesează totuși mai puțin. Important, din punctul nostru de vedere, este nu atît locația ori mecanismul exact prin care se produce breșa (în natura însăși ? sau — pură nălucire —, în mintea personajului ?) — cît, mai ales, calitatea, substanța și conotațiile curioasei translații iscate de povestitor în fibra narațiunii sale. Dacă la Faulkner lumea de superstiții, a mitului străvechi aborigen, își desfășoară adînc articulațiile în practic toată întinderea fabulei narate, la Sadoveanu „orizontul străin" (termen dialectic pe care, și într-un caz și în celălalt, dar în modalități felurite, pivotează conflictele) — zarea aceasta mitică, zic, izbucnește ca o arătare tranzitorie și se reduce — lucrul se cuvine subliniat cu toată simplitatea — la un caz de deochi. Semnificativ (interdicție de vocabular ?), „deochiul" ca atare este descris, nu și numit. Izbitoare — dincolo de încărcătura asonantă a titlului însuși — sînt, în această ordine de idei, cele cîteva formule prin care, cu discreție, gîndul cititorului este smucit dincolo, odată cu privirea, către „poarta neștiută" : replică străcreștină la misterul troiței, maleficiul comportă trei momente : pentru început, arătarea patrupedă, surprinsă asupra faptului, furînd bucata de carne, „a avut vreme să vadă c-un ochi și pe paznic. A privit piezș". Apoi, în urmărirea care începe, omul surprinde ursul și zărindu-l scuipă : — Ptiu, drace ! Martin era acolo, subt o muche de cremene. Iar a întors numai un ochi, o clipă, și s-a dus...". În sfîrșit, ultimul act al ritului, în fapt, o nălucire : ...„a stăruit cu binoclul, a mai cercetat în jurul locului ciutelor. Ursul nu s-a mai văzut. Totuși părea că se află acolo, undeva, un ochi care pîndea oblic înapoi". Drept urmare, odată cu sentimentul rătăcirii, prinde corp senzația din care încolțește, pentru victimă, starea de boală și întreaga năpastă : „N-a fost ursul, — deși avea înfățișare de urs ; a fost altcineva, al cărui nume nu se rostește fără primejdie la acest ceas". Apoi, prin pendulare, reactia omului cuminte : „Fără îndoială că urs a fost acela, și că e ceață asta ; și între acel urs și această ceață nu e legătură. Eresurile tuturor munteni lor din care se trage el îl îndeamnă să fie prudent. Să-și facă cruce cu limba ; să nu se uite înapoi". Dar lucrurile își urmează cursul și, în povestire, necazul ia proporții. Treptat se conturează, prin imperceptibilă acumulare, și profilul întreg al ipostazei magice, teren pe care comparația cu **Ursul** lui Faulkner ni se pare tocmai profitabilă înțelegerii acelor trăsături distinctive care fac din aceste două povestiri — dincolo de orice potriviri formale — două repere semnificative în confruntarea a două tradiții osebite de cultură.

Acceptînd definiția clasică a deochiului, tradițional moștenită în spațiul nostru de cultură, vom recunoaște, în această superstiție tributară unor vechi credințe, presupusa putere malefică de fermecare cu privirea, de natură a provoca celui atins un rău fizic concret și o profundă tulburare lăuntrică, vecină uneori cu ieșirea din minți, îmbolnăvindu-l, cu alte cuvinte, de deochi. Este, cum știm, tocmai ceea ce se întîmplă eroului sadovenian din povestirea **Ochi de urs**. După ce suferă privirea bizară a jivinei, personajul este urmărit, ca de un blestem inexplicabil, de ghinioane negre : „se inversuna de cîtva timp asupra lui o putere străină". „Rătăcirea" lui Culi Ursake (pe care ar fi absurd s-o judecăm aici din unghiul clinicianului), se desfășoară implacabil : calul își rupe piciorul ; nevasta îi moare în drum către oraș și doctor ; apucat de năhădăi, Culi, rămas văduv și cu prunc în grijă, cade la pat și boleste îndelung, cu năluciri și friguri. Situația se înfirișă caracteristic și este prezentată de narator ca atare : „Zice c-a intrat printr-o poartă neagră și s-a dus pe celălalt tărîm. Și acolo l-a ademenit după el Necuratul în felurite chipuri schimbate. Dar mai ales s-a îmbrăcat acel Necurat în arătare de urs — c-un singur ochi : și tot clinea din acel ochi ca dintr-un jar și-l îndemna mai afund".

Orizontul magic irupt în acest fel în existența personajului provoacă stări atît de ciudate încît, așa cum susțin prietenii pătitului, „«Nici în cartea lui Alixandru Macbedon nu se scrie» așa întîmplare". După eres, tămăduirea vine însă prin formula rituală a unui exorcism, silabisit dintr-un vechi ceaslov cu litere chirilice. Întremat și înzdrăvenit în cele din urmă, Culi participă la vînarea ursului, o acțiune simplă și cîtuși de puțin rituală. Iar drept fericită încheiere, văduvul scăpat astfel de sumbra influențe, se recăsătorește.

Diferențele față de structura de adîncime a schemei narative din **The Bear** sar în ochi. Filonul ducînd la orizontul magic este, în cazul povestirii lui Sadoveanu, un incident curios, hrănit de superstiție și reducînd, în ultimă instanță, la un tipar folcloric impregnat — prin arta cuvîntului — de tradiția orală a două milenii de cultură și civilizație, la fața acestui loc unde pădurea a fost și este mai departe soră bună cu sufletul și inima omului. Antagonismul dintre bine și rău, dintre „curat" și „necurat" se înscrie astfel într-o matrice pecetluită în final de cumpăt și echilibru : „Căci morții noștri, cîtă vreme îi dorim, stau în noi și-n preajma noastră ; iar cînd începem a-i uita, ne părăsesc ; între ei și noi se așează nu numai moartea, ci și viața", cum, atît de frumos, sună comentariul de încheiere.

Străvechi atitudini, încadrate cu tact artistic desăvîrșit în țesătura povestirii, se așează, tocmai în acest spirit, între eres și noi, ca valori

Desen de Constantin Baciu

testimoniale despre cea mai înaltă vechime și continuitate de viață, rostite de povestitor pe ton firesc, cu simțul necomplexat al păstrării. În **Ochi de urs**, de pildă, ceea ce este „păgîn" își are sălașul departe de oraș, în crucea sălbăticiei, unde dăinuie în primul rînd puterea eresului. „Aici, femeie — spune paznicul de vînătoare — nu se găsesc doctori ; aici se găsesc de altele. Pot să-ți aduc un cerb, ori un mistreț, dar doctor, cum ?". Bătrînul de curte al omului poartă numele de Bezarbarză, un nume „de pe vremea lui Decebal crai" — cum nu uită să insinueze cu discreție Sadoveanu. **Paganus**, locuitorul așezărilor extra-urbane străvechi, ceea ce, în franceză dă „paysan" — sătean — iar în limba noastră „păgîn", apare resimțit de narator în toată dreptatea etimologiei sale : înainte de a porni la drum, către oraș, unde doctorii ar fi urmat să-i vadă soția, personajul principal rostește, în treacăt, și următorul comentariu ce cuprinde noțiunea antonimă : „Dacă pornim mîni dimineața, sara ajungem printre creștini", în care opoziția — cunoscută de istoria antică tîrzie —, dintre țară și urbe, sau dintre natura liberă „necreștinată" și oraș, este clar exprimată, în chiar termenii raportului etimologic amintit.

Dincolo însă de asemenea amănunte, ceea ce se cuvine, poate, scos în primul rînd în evidență pentru marcarea mai limpede a paralelei contrastante dintre Faulkner și Sadoveanu ca naratori reprezentativi ai acestor două povestiri de vînătoare, este faptul că, în structura esențială, a istorisirii românești — atît de directă în frumusețea ei — aura de moralitate străveche, perceptibilă în sugestia indirectă a credințelor bătrînești și în timbrul inconfundabil al unui folclor imemorial, se vădește nu numai în însăilarea unor repere răzlețe, precum cele spicuite la întîmplare mai sus, ci și printr-un strat mult mai adînc și furnizînd, de fapt, scutul și schema de structură a povestirii.

O abordare structurală a nuvelei lungi a lui Faulkner (cea sus citată), scotea cu pertinență în relief coordonatele raportului sacru-păgîn, profan-civilizatoriu, culpă și pedeapsă pe care apare construită capodopera americană [2]). O rețea complexă, nu o dată obscură, de interacțiuni se suprapun și se intersectează în liniile acestei urzeli cerebrale și în certă măsură cazuiste, al cărei fir roșu, încrucișat în zeci de feluri, deapănă, cu noduri, o meditație moralistă și, în ultimă instanță, tragică, cu privire la condiția istorică a omului american și la raporturile de proprietate guvernînd dialogul dintre el și natură. În centrul acestei structuri de înalt meșteșug artistic stă ideea unui blestem nerezolvat — „the curse".

Sub deosebire de aceasta, istorisirea lui Sadoveanu respează, cum spuneam, prin limpiditate : în stratul ei mai adînc, ea este guvernată de prezența unui arhetip folcloric, caracterizat prin echilibru și victoria finală a binelui. La o analiză mai atentă, centrul funcțional al tramei, abil camuflat sub aparențele unei „nuvele" moderne stă, aici, — oricît ar părea de curios — sub semnul **hazului** popular. Afirmația poate părea șocantă, dar raportînd tabloul situațiilor esențiale din **Ochi de urs** la un tipar morfologic clasic și binecunoscut (cel propus de Vladimir I. Propp), ajungem la concluzia surprinzătoare că, despuiate de balastul descriptiv, cernute și eliberate de digresiuni, ornamente și ocoluri narative, „funcțiile" și „acțiunile" personajelor corespund, în linie dreaptă, aproape punct cu punct, cu cele ale basmului fantastic. Trecînd peste primele situații ce țin de preambul, găsim, în ordine : Preiudicierea (ursul provoacă o daună eroului) ; Mijlocirea (dauna ajunge la cunoștința lui) ; Contra-acțiunea incipientă (eroul își propune restabilirea dreptății încălcate) ; Plecarea eroului de acasă (personajul pleacă în urmărire) ; Încercarea eroului (iscodit, primește lovitura — în cazul de față, „deochiul") ; Marcarea eroului (starea de deochi) ; Deplasarea spațială „între două împărății" (trăită subiectiv de erou în momentul rătăcirii) ; Călăuzirea eroului (Culi este readus pe drumul spre casă de cătea) ; Lupta cu maleficul (rezistența la boală și exorcismul) ; Victoria (tămăduirea) ; Remedierea nenorocirii sau lipsei inițiale (nedensirea ursului care este împușcat) ; Întoarcerea eroului și, în final, Căsătoria.

Brodind, cu bogăție și savoare inconfundabilă, traseul neted grăitor al povestirii sale pe marginea acestei canavale cu venerabilă vechime, Sadoveanu ne oferă doar aparent dezvoltarea unui caz psihologic. **Ochi de urs** pare să fie, într-adevăr, o magistrală pildă de împreunare creatoare dintre mit, folclor și tehnica povestirii moderne, unde — precum în **Baltagul** — marele prozator atinge, cu ușurință geniului, o culme. Între **Ursul** lui William Faulkner și **Ochi de urs**, o diferență esențială subsistă : între un tărîm și celălalt, „poarta neștiută" a pădurii o poate redeschide, mereu spre casă — nevătămat de blesteme — singur Făt Frumos.

[1]) **Mihail Sadoveanu : „Ochi de urs" (în volumul Baltagul... etc. EPL, 1969) p. 268.**

[2]) **William Faulkner" de S. Alexandrescu, op. cit., pp. 291—303**

N. Red. Precizăm că acest eseu a fost concepput și depus la redacție în 1977, anterior apariției cărții lui Al. Paleologu, Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu, fără ca autorul să-și fi revizuit textul, în funcție de cele mai recente puncte de vedere asupra chestiunii.

Ritmuri ale creației

Urmare din pag. 1

sub conducerea Partidului Comunist Român, fizionomia sa proprie.

În orașele și satele patriei, în laboratoare și amfiteatre, pe șantierele de construcții, în mine, acolo unde metalul dogorește în uriașe retorte, în tipografii și în universități, sus, în munte, și, jos, în inima Bărăganului, acești oameni minunați, despre care niciodată nu poți scrie îndeajuns, contribuie prin elanul și inteligența lor creatoare la edificarea societății comuniste pe pămîntul românesc. Forța lor rezidă în armonie, unitate și idealuri și cutezanțe. Izbinda lor rotunjește în miez înțelegerea profundă și nuanțată, în consens cu exigențele economiei naționale, a ceea ce contribuie la sporirea calității producției, la introducerea progresului tehnic, la realizarea unor importante obiective. Tehnologii originale, idei îndrăznețe vin să completeze un efort inceput, să-i confere vigoare, propulsîndu-i bătaia în durată.

Acest climat efervescent, de muncă și căutare, de rezolvare exactă și lucidă a vastelor probleme care privesc drumul nostru către MÎINE, este prilejuit de apropiatul, marele eveniment istoric din viața poporului nostru : Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român. Adunările generale ale comuniștilor, ale tuturor oamenilor muncii de la orașe și sate, au loc în acest climat, ilustrînd voința întregului nostru popor de a munci fără preget pentru transpunerea în viață a importantelor Documente ale Congresului. Totodată, cu însuflețire și puternic atașament, cu profund și nesecat respect, cu imensă dragoste, comuniștii, toți oamenii muncii susțin în aceste adunări realegerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, cel mai iubit fiu al patriei socialiste, în înalta funcție de secretar general al Partidului. Aceasta exprimă unitatea poporului în jurul partidului, hotărîrea nestrămutată a tuturora de a sluji cu același devotament cauza socialismului și comunismului în România. Aceasta exprimă prețuirea acordată de către întregul nostru popor tovarășului Nicolae Ceaușescu, conducătorul iubit, luptătorul comunist, bărbatul vizionar, înțelept și demn, întruchipînd în cel mai înalt grad idealurile de libertate, de creație și muncă pașnică ale poporului român.

Știință și filozofie

Urmare din pag. 1

necesar. Între știință și filozofie raporturile au fost uneori atît de strînse, încît este greu de apreciat cît aparține Leibniz sau Descartes științei și cît filozofiei. Cert este însă că progresele înregistrate în științele naturii au avut o acțiune pozitivă asupra curentelor din filozofie, influențînd pe cei mai de seamă gînditori. Un exemplu concludent îl oferă influența pe care a exercitat-o Newton asupra lui Kant. Dealtfel, în Anglia, epoca lui Newton, științele experimentale se numesc filozofie (matematica și fizica se numesc filozofie newtoniană).

Nici scriitorii englezi n-au rămas indiferenți față de cuceririle științifice ale geniului uman. Textele lui Shakespeare abundă în aluzii la descoperirile științifice.

Dacă secole de-a rîndul lupta științelor a fost să descopere tainele naturii, spre sfîrșitul secolului al XIX-lea și în veacul nostru, prin desființarea de către Einstein a vechii teorii despre eter și prin postularea cuantei de acțiune de către Planck, lupta adevărată în știință s-a dus pentru răsturnarea unor ipoteze statornicite de veacuri ca definitive. Ceea ce părea că și-a cucerit un postament absolut începe să se clatine, principiile fundamentale ale fizicii clasice dovedindu-și relativitatea. Paralel, filozofia clasică a urmat calea care a dus la Hegel și Feuerbach, unirea dintre filozofie și științele naturii devenind o necesitate istorică, realizată efectiv în operele lui Marx și Engels.

Gîndirea artistică, deși operînd cu alte mijloace, a urmat căi similare. Scriitorul clasic, trăind în lumea newtoniană, a fost creatorul unor opere unitare de mari dimensiuni. Romancierul era atotștiutor, ca Balzac sau Dickens. Mai tîrziu, odată cu revoluția științifică, revoluție care a condus la așa-zisa criză a fizicii, prin descoperirea unor ramuri noi ale matematicii, s-au produs mutații profunde și în creația artistică.

Dacă încercăm o scurtă incursiune în istoria filozofiei, exemple de filozofi-oameni de știință și invers sînt nenumărate. Interesant că Thales, de la care începe, în sensul propriu al cuvîntului, istoria filozofiei, este foarte cunoscut ca matematician, stabilind în geometria plană teoreme care-i poartă și azi numele. Thales s-a dedicat filozofiei abia către sfîrșitul vieții. Un exemplu și mai concludent îl constituie Pitagora, matematician celebru, contemporan cu Thales, primul care a introdus în Elada învățarea științelor. El considera că numărul reprezenta esența tuturor lucrurilor. Platon se dedică studiului matematicii sub conducerea vestitului matematician Theodor pe care-l întîlnim în dialogurile sale ca personaj care participă la discuții.

Aristotel, mintea cea mai cuprinzătoare a lumii antice, a fost unul din cele mai profunde genii științifice. Principiul inerției enunțat de el a dominat mecanica timp de două milenii, pînă cînd o altă minte genială, de data aceasta Galileo Galilei, i-a dat o nouă definiție. Fizica lui Aristotel sau filozofia naturii expusă într-o serie de lucrări se ocupă de o serie de noțiuni fundamentale ca mișcarea, timpul, locul, căldura, frigul etc. Aristotel a aprofundat și o serie de probleme de meteorologie. Nu izvorau oare din aceeași „forma mentis" structurile tragediei grecești și regulile sale stricte, unitatea de timp, de loc și de acțiune ?

Din epoca modernă îl amintim pe Descartes creatorul geometriei analitice, care dă un nou avînt filozofiei, angajîndu-se într-o direcție cu totul diferită și punînd la bazele acesteia un principiu nou, „De omnibus dubitandum est". În domeniul matematicii, Descartes creează o ramură nouă, care permite aplicarea algebrei la studiul problemelor de geometrie. Cert este că geometria lui Descartes n-a avut soarta *Elementelor* lui Euclid care au dominat matematicile secole de-a rîndul. Lagrange dela rupe cu tradiția carteziană, expunînd un punct de vedere cu mult mai modern. În secolul nostru, Virginia Woolf, marea romancieră engleză, introduce nivele spațiale în timpul narațiunii, schimbînd radical sistemul „geometric" al sensibilității umane. Tudor Vianu spune în *Estetica* sa că e vorba de o „mare descoperire", ceea ce de obicei se spune despre achizițiile științifice.

Chiar și Thomas Hobbes în *Elemente de filosofie* vorbește despre mișcare și mărime și despre fizică. Leibniz își împarte preocupările între studiul matematicilor și al filozofiei. Prin Huygens pătrunde tainele atît de subtile ale matematicilor, reușind să pună bazele calculului diferențial, operă care-l aduce în conflict cu un alt mare reprezentant al științei și filozofiei, Newton. Kant încearcă în lucrarea sa „Noua explicare a primelor principii ale cunoștinței metafizice" să stabilească o sinteză între principiile fizicii lui Newton și principiile matematico-filozofice ale concepției lui Leibniz. Kant chiar a predat în calitate de profesor matematica, fizica teoretică, mecanica, geometria și trigonometria. Pare aproape paradoxal, dar Kant și-a inaugurat la 22 de ani activitatea științifică nu cu o lucrare de filozofie, ci cu una de fizică. „Ideea despre adevărata evaluare a forțelor vii".

Deși rămasă multă vreme necunoscută, teoria cosmogonică a marelui gînditor german stă astăzi alături de aceea a lui Laplace la baza cosmogoniei moderne, sub numele de Teoria Kant-Laplace. Engels considera descoperirea lui Kant ca epocală : „Teoria kantiană despre nașterea tuturor corpurilor cerești actuale, de mase nebuloase în rotație, a fost cel mai mare progres pe care l-a făcut astronomia de la Copernic încoace" În același timp, Goethe, care a și practicat științele, mineralogia și botanica, se considera om de știință, savant, iar Faust este om pe care l-am numi astăzi „cercetător", în sensul cel mai propriu al cuvîntului. Criza lui morală și metafizică izvorăște dintr-o criză de cunoaștere, atît de proprie omului din acel veac.

Tabloul lumii înfățișat în sec. XVII în *Principiile filosofiei naturale*, care părea de neclintit, începe curînd să se clatine. Începînd cu Berkeley, o serie de gînditori critică în mod vehement teoria spațiului absolut a lui Newton. Din păcate, ei au absolutizat această critică și au extins-o asupra întregii științe.

Dintre creatorii de drumuri noi în știință, în epoca modernă îl amintim numai pe Einstein, care a fost un adversar consecvent al filozofiei lui Kant, exprimîndu-și adeseori dezacordul său cu gnoseologia kantiană și în special cu caracterul aprioric al spațiului și timpului. El considera pe Mach, într-o ședință a Societății franceze de filozofie, drept un filozof deplorabil. De-a lungul veacurilor, între cele două tendințe din filozofie, idealismul și materialismul, s-a dus o luptă permanentă. În timp ce curentul idealist încerca să justifice o stare de lucruri, concepția materialistă, din cauza esenței sale revoluționare, rareori a făcut parte din filozofia oficială, marxismului negîndu-i-se chiar calitatea de filozofie. Engels, în *Antidühring*, și mai tîrziu Lenin în *Materialism și empiriocriticism* au întreprins o analiză a revoluției care a dominat științele fizice la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Lumea atomilor și a particulelor elementare, descoperirea electronului, prima particulă intraatomică, a radioactivității descoperirea noii constante universale h — cuanta de acțiune etc. au clătinat din temelii edificiul științei, răsturnînd fundamente care pînă nu de mult păreau definitive. Evoluția ulterioară a fizicii și a filozofiei au confirmat analiza dialectică a revoluțiilor din știință, întreprinse de Lenin.

Dar știința nu s-a oprit aici. Sîntem în epoca în care ea a depășit filozofia, confirmînd cu fiecare nouă cucerire soliditatea materialismului dialectic. Doar poezia mai merge în pas cu ea, sondînd zonele abisale cu fascicole de lumină aruncate de poeți „adînci". Lumea își regăsește unitatea în „adevărurile" lor, în „modelul" propus de marii artiști, tot atît de riguros și de coerent ca în matematicile superioare.

SPORT

O mînă de ajutor!

Pierzînd și meciul de la Kossovska Mitrovita — meci de prestigiu, cum s-a zis, pentru că nici noi și nici adversarii noștri nu mai avem șanse de calificare — reprezentativa noastră a mai făcut un pas în jos, avînd în clipa de față următoarea situație în grupă : cinci jocuri disputate, o victorie la limită, două înfrîngeri, două meciuri egale, golaveraj 7—8. Privită dintr-un „anumit" ungher al federației, situația este la fel de roză ca și mai înainte : echipa se află pe locul trei, deci ocupă un loc pe podium, cum s-ar spune. Numai că, vai, din nefericire pentru „gestionarii" falimentari ai fotbalului nostru din ultimii ani participantele au fost doar patru. Ștefan Covaci și „măștile" lui (antrenorii care s-au succedat la lot, ultimul fiind C. Cernăianu) au avut deci destul timp ca să-și dovedească incapacitatea de a obține performanțe.

Spre deosebire de vechiul obicei de a schimba după un lung șir de insuccese antrenorii (aceasta au făcut-o, în folosul lor, și vecinii noștri, care, după un start dezastruos sînt, iată, înaintea noastră) la noi sînt schimbați numai jucătorii.

Ar trebui, în virtutea acestei cîudate optici, să le sugerăm spaniolilor („nașii" noștri din ultimii ani) să-l schimbe pe Kubala, numai pentru că acesta n-a pierdut nici o calificare ! Avem jucători buni, am susținut noi tot timpul, și meciul de miercuri ne-a confirmat. Că au fost atîția apărători și atîția atacanți (Cîrțu fiind ținut pe tușă, nu ?) și că n-au știut cum să treacă de o apărare adversă slabă, aceasta este treaba antrenorilor ! Mai precis, treaba lui Ștefan Covaci și a „măștii" sale, C. Cernăianu (la urma urmei, cu ce se ocupă primul dacă nu antrenează națională ?). Și mai precis treaba federației care a avut destulă vreme să se dumirească asupra capacității unor antrenori care, neurmărind altceva decît să piardă onorabil, înlocuiesc atacanții (și așa doi-trei de meserie) cu apărători chiar și atunci cînd nu mai e nimic de pierdut (Ștefănescu în meciul cu Spania, Koler în meciul cu U.R.S.S., acum Augustin...). Jucătorii au jucat fiecare cum a știut, în afara oricăror scheme tehnico-tactice, care există, dar lipsesc cu desăvîrșire, meci de meci. Inutilitatea coordonatorilor, antrenorilor, observatorilor federali s-a vădit cu prisosință și nu vedem de ce nu li s-ar putea da o mînă de ajutor, de ce n-ar putea fi ei folosiți în altă parte.

Ulise

mapamond

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN LUME

Cartea de poezie trebuie să fie frumoasă

Cunoașterea literaturii române peste hotare a devenit o preocupare constantă în discuțiile din presă, deodată cu acțiunea politică plină de eccu a țării și cu efortul economic de integrare în contextul mondial. Mult așteptata recunoaștere a mesajului nostru intelectual și artistic este mai aproape ca oricînd de împlinire. Eforturile autentice în această direcție nu lipsesc. Un exemplu : o editoare din Statele Unite ale Americii, Ioanna Deligiorgis, va publica în curînd trei volume de poezie românească în traducere engleză. Este vorba de **Marin Sorescu, Cezar Baltag** și **Nichita Stănescu**, ale căror volume vor conține desene de Florin Pucă, Elena Urdăreanu-Harta și Sorin Dumitrescu. Autorul versiunii engleze este și de această dată Stavros Deligiorgis, profesor de literatură comparată la Universitatea Iowa din Iowa City, care a petrecut peste doi ani la București, cu scopul de a studia realitatea literară de la noi. Iar Ioana Deligiorgis, care este însăși Corycian Press, sub egida căreia vor fi tipărite cărțile menționate mai sus, încearcă o adevărată profesiune de credință „M-am îndrăgostit de România. Fără un atașament puternic, nici un poți îndrăzni asa ceva. Publicarea de poezie nu este rentabilă din punct de vedere financiar. Îți trebuie mai degrabă un puternic devotament față de textul care se publică. Dacă nu crezi în manuscrisul care ți se oferă, nu poți face nimic. Eu mi-am dat seama de la început că aici se află o realitate care trebuie revelată lumii, că cineva trebuie să începă odată o acțiune mai susținută de popularizare a poeziei românești. Pînă acum, cele mai bune traduceri care mi-au fost puse la dispoziție au fost cele ale lui Stavros, care este soțul meu. Dar trebuie să spun că editura Corycian n-are de fapt nici o legătură cu scrisul sau activitatea profesorului Stavros Deligiorgis. Este cu totul altceva. De aceea, sînt gata să public și în viitor una sau două cărți de poezie românească pe an, în funcție de traducerile care mi se oferă. Voi publica și proză, mai ales povestiri și schițe, pentru că la ora actuală promovez cărți de colecție, restrînse ca volum. Așteptăm manuscrise interesante. Cele trei apariții care vor fi în curînd la dispoziția cititorilor au fost realizate cu ajutorul generos al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, care mi-au pus la dispoziție o bursă și mi-a permis să lucrez. Aș dori, de asemenea să evidențiez sprijinul acordat de președintele Uniunii scriitorilor, George Macovescu, și de către Uniune, precum și de Constantin Chiriță și de mulți alți prieteni devotați intereselor mai bune cunoașteri a literaturii române în Statele Unite ale Americii. Am lucrat bine cu Centrala tipografică și cu întreprinderea „Arta grafică". Vedeți dumneavoastră, condițiile în care apare o carte la Corycian Press impun exigențe deosebite. Sînt publicații de colecție, cu trăsături foarte riguroase, din punct de vedere al calității hîrtiei, al tiparului, etc. A părut de multe ori că exagerez asupra unor amănunte, dar cumpărătorul meu este foarte exigent, și nu pot face rabat la calitate. Am avut hîrtie de Letea, minunată, însă eu lucrez de obicei cu foaia umedă, pentru a realiza mai multă acuratețe și a nu strica litera, deoarece materialul uscat mușcă din tipar, tocește sau rupe din colțuri. La „Arta grafică" nu se mai lucrează după stilul meu, și atunci a trebuit să fac eforturi suplimentare de urmărire a calității tiparului. Vedeți, o apariție de la Corycian se difuzează prin anunțuri, la biblioteci și colecționari, am abonați pînă în Brazilia, dar produsul meu trebuie să fie absolut ireproșabil. Nimic nu poate fi aproximativ. Gîndiți-vă însă ce categorie de cititori vor lua în acest fel contact cu poezia românească. Sînt oameni care niciodată n-ar fi pus mîna pe un volum românesc. Sînt cei care nu consultă decît carte de colecție, împătimiții aparițiilor bibliofile, o categorie de degustători autorizați, un public ce se cucerește greu și apoi este devotat pe viață. Sînt convinsă că vor răspunde favorabil versurilor lui Cezar Baltag, ale lui Stănescu sau Sorescu. Eu cred cu toată convingerea în textele pe care le promovez. Piața internă românească va lua și ea cunoștință de traducerile acestor cărți, prin intermediul eforturi Cartea Românească, unde voi găsi sprijin pentru publicarea lor. M-am bucurat să constat cît de acută este uneori preocuparea dumneavoastră pentru cartea tipărită. Am văzut de altfel unele apariții remarcabile, cum au fost volumele de poezie japoneză sau mapa cu Cadavre în vid a lui A. E. Baconsky, ilustrată de Ahn Gheorghiu. Era ceva foarte frumos, deși mi-a părut rău că a apărut sub formă de mapă, impunînd în acest fel apariția pe hîrtie prea subțire. Sunetul proporțiilor și grația literei, preocuparea de structuri adînci putem să convingă și cea mai severă exigență. Publicul va fi întotdeauna aproape de apariția cu adîncă semnificație profesională, de ogerul tipografică menită să-l convingă de caracterul de eveniment al publicării unei cărți. Este ceea ce m-am străduit să realizez și m-am bucurat din toată inima să o fac, în numele adînciilor sentimente care mă leagă de România, unde am fost de atîtea ori, unde mi-am petrecut doi ani din viață, lucrînd intens pentru mai buna cunoaștere a literaturii sale, unde voi reveni întotdeauna cu aceeași plăcere și dragoste".

Cele trei volume de la Corycian Press reprezintă un prodnos sărbătoresc al unei profesiuni ridicate la rangul de artă severă și convingătoare.

Rep.

REVISTA STRĂINĂ

● **SIMONE DE BEAUVOIRE** a scris cartea despre Primatul spiritualului între anii 1935—1937, împreună cu relatarea în volumul **La Force de l'Age**. De curînd, această carte a apărut la Editura Gallimard, fapt consemnat de întreaga critică franceză ca un adevărat eveniment. Romanciera se referă în următorii termeni la „Primatul spiritualului" : „Am hotărît, de această dată, să scriu numai povestiri scurte, limitîndu-mă la lucrurile și la oamenii din jurul meu : era un efort de a face sensibilă o realitate pe care o experimentasem din punct de vedere personal [illegible], indicînd tematica printr-un titlu pe care l-am împrumutat în mod ironic din Maritain. (...) Această povestire era însă de departe cea mai bună. Chiar Sartre a aprobat numeroase părți din ea".

● **DANIEL BOORSTIN** este profesor de istorie la Institutul Smithonian din Washington și director al Muzeului național de istorie și tehnologie. El a fost primul titular al catedrei de istoria Statelor Unite ale Americii la Universitatea Sorbona din Paris. Cartea lui, **Spiritul de explorator**, încearcă să induca din numeroase fapte puse la dispoziție de istoria americană o trăsătură dominantă a Lumii noi. Laureat al premiului **Pulitzer**, profesorul Boorstin descoperă în spiritul de explorator un impuls adînc, care traversează ca un fir roșu întreaga istorie americană. Critica de specialitate subliniază faptul că lucrarea deschide o perspectivă asupra viitorului : „Spiritul investigativ poate să ofere pentru cetățeanul simplu un rol esențial în viața de zi cu zi, deschizînd o eră nouă în aventura umană a continuei emancipări".

● **SCRIITORUL SOVIETIC IURI NAGHIBIN** s-a impus cititorilor prin romanele, eseurile și scenariile sale de film iar de curînd prin **memoriile** sale travestite în povestiri cu recuzită romanescă. Sînt evocate imagini de tinerețe, învăluite în căldura vîrstei, tratate cu perspectiva melancolică a timpului care le-a înnobilat. Nota de nostalgie calmă este subliniată cel mai mult de critica literară, ca și stilul poematic, căldura evocărilor și sentimentul trecerii timpului.

● **JOHN UPDIKE** a publicat de curînd o culegere de eseuri critice și umoristice. **Viața literară**, consacrate unor lucrări literare ilustre, semnate de nume ca Proust, Albert Camus, Queneau, Nabokov, Jean Genet, Julio Cortazar și alții. Critica s-a oprit mai ales asupra tonului de discuție liberă, preocupată de problema imaginației. În [illegible] „componența poetică, de brioșarii autorilor", cum [illegible] John Updike [illegible] de [illegible] acordate între anii 1968—1975. Este interesant de remarcat faptul că aceste interviuri, plăcute separat, se compun la sfîrșit cărții lui John Updike. **Viața literară**, într-un fel de discuție unde pare că fiecare dintre marișii care participă la discuție îl bombardează pe scriitorul american cu întrebări, ca la o masă rotundă, în continuitatea celor anterioare.

● **IN SERIA** prestigioasă din **Universul formelor : Lumea egipteană, au apărut pînă acum Timpul piramidelor și Imperiul cuceritorilor**. Această ultimă lucrare, în 372 de pagini masive, cu 611 de ilustrații publicate sub direcția științifică a lui Jean Leclant tratează perioadele de domnie a trei mari figuri din istoria antică a Egiptului : Akhenaton, Tutankhamon și Ramses al II-lea. Este o perioadă dominată de aspirații spirituale intense, de căutarea eternității întruchipată în monumente nepieritoare și de expansiune culturală și politică fără limite. Măreția monumentelor care fascinează și azi pe privitori datează din această perioadă extraordinară.

● **PREMIUL DE POEZIE „Georg Trakl"** a fost decernat, în acest an lui Ilse Aichinger, marea poetă născută la Viena în 1921, laureată pînă acum și a Premiului „Franz Nabl". Ilse Aichinger este cunoscută pentru opera sa de inspirație vigurosă, transcrîind preocupările și obsesiile omului contemporan, într-o artă elaborată subtil, în tradiția poeziei austriece de la începutul secolului.

● **PUBLICAȚIILE DIN ANGLIA** dezbat problema modei **retro**. Rochiile cu volănașe și hainele largi care tind să ascundă formele cultivate cu obstinație de către artiști și de către medici dietetieni sugerează o problemă de sociologie a culturii. Frumusețea podoabei vestimentare este dependentă de trăsăturile imaginației omului contemporan. Încrederea în viitor și dominarea cu predilecție a costumului geometric și animat de funcții utilitare semnifică încrederea în viitor și creează tăietura simplă, cu linii drepte și culori foarte timpezi. Haina care învăluie, căzînd în falduri și ascunzînd prin efecte de incertitudine formele corpului se referă la aplecarea noastră pentru trecut, o variantă de paseism ce înseamnă nostalgie pentru o viață care părea mai sigură. Iată cum criza de gîndire a societății de consum poate fi reflectată în modă.

spectacolul lumii

văzut de Ioan Grigorescu

BLACK STORY (IV)

„Veniți în Harlem, unde totul vă este servit fierbinte și negru" (o reclamă)

Harlemul, acest ghetou pentru un milion de negri, constituie una din cele mai caracteristice particularități ale New Yorkului. Douăzeci și cinci de străzi care trăversează pe orizontală Manhattanul între Hudson și East River sînt locuite exclusiv de negri, formînd în mijlocul New Yorkului cel mai populat punct din întreaga lume neagră. Așa cum nu există în tot Israelul atîția evrei ca la New York, nu se poate găsi în toată Africa un colț de pămînt cu o populație neagră atît de compactă. În fața „expansiunii" negre, exodul cetățenilor albi către alte așezări a căpătat proporții îngrijorătoare. Între 1960 și 1970, populația albă a New Yorkului a scăzut cu 9 la sută. Cea neagră a crescut în același răstimp cu... 53 la sută ! Un locuitor al New Yorkului din cinci este un om de culoare. Marile orașe se „innegresc". În Washington, Newark, Gary și Atlanta populația de culoare este majoritară.

Harlemul e însă capitala neagră a Lumii Noi. Unde se duce negrul fugit din sudul inospitalier și retrograd ? Unde se refugiază negrul ajuns la New York și rătăcit în metropola zgîrie-norilor ? Unde se ascunde urmăritul scăpat prin cine știe ce minune de crucea aprinsă a Ku Klux Klanului ?

Privit de sus, de la înălțimea zborului helicopterului care face curse deasupra Manhattanului, refugiul acesta spre „libertate" cuprins în dreptunghiul ghetoului negru arată, datorită încrucișării simetrice a străzilor, ca fereastră unei imense celule îngrătuite. Harlemul, acest „purgatoriu" al negrilor, cum l-a numit Egon Erwin Kisch, primește la pieptul său mizer pe oricine n-are altă vină decît că s-a născut cu o piele de culoare mai închisă decît cea a albilor.

„Visele ne-au părăsit — spun cei ce au pășit pe poarta acestui purgatoriu. — În schimb, am învățat ce înseamnă mizeria exterminatoare, omul deșeu, cadavrele vii...". Marele scriitor american John Steinbeck, autorul binecunoscutelor romane „Iarna nemulțumirilor noastre" și „Fructele miniei" — dar și al unei descalificante pledoarii în favoarea „justeței" cauzei americane în Vietnam — spunea : „La noi, un negru trebuie să fie de zece ori mai înzestrat, mai talentat și mai priceput decît un alb, ca să capete o recunoaștere egală... Mă gîndesc de pe acum la lecția de demnitate pe care ne-o dau negrii, atunci cînd copiii copiilor lor, cetățeni ai unei țări în inima căreia speranțele vor crește cu milioanele, ce vor crede despre înaintașii lor ? Care va fi mîndria acelor urmași ? Dar, cu siguranță, ei vor uita, sau vor fi mințiți, sau, și una și alta...".

din lirica sovietică

PETRUS MAKAL

Riul

— Unde-alergi, inspumat și grăbit,
Riul meu ?
— Din izvor am fugit
drum spre marea cea mare s-apuc
ajutor, pe cît pot, să-i aduc.
Că sărmana nici n-are puteri,
apăsată de-atîtea poveri
de corăbii desprinse de chei
și purtate pe umerii ei.
— Dar tu știi, într-acolo de pleci,
c-o să-ți pierzi amintirile-n veci ?
Că va fi în adîncu-i pustiu
să-ți uiți urma și numele ?
— Știu.

EVGHENII EVTUȘENKO

Bogații

Furtunos, prin desimea cetății,
scandalos de llogic și plin
de un viu neastîmpăr al vieții
eu mă clatin sub cer aprilin.

Mint cu patimă, nu știu pe cine,
în tramvaie cu-asalt mă arunc,
ziua-ntreagă alerg după mine
însă urma nu pot să mi-ajung.

Mă nimesc chiar poemele mele.
Avioane și șlepuri îmi plac.
Mi s-au dat bogății, dar cu ele
nu mi-au spus ce-aș putea să și fac.

EVGHENII VINOKUROV

Poeții

Sîntem poeții vremii clocotinde
dar fiecare-al altei generații.
Și-aceea care mai întîi se-aprinde
tot ea se stinge-ntîi. La fel în spații
o treaptă a rachetei se desprinde
dînd altor trepte și mai mari pulsații
ca glorioase zborul să-și perinde
tot mai departe-n alte constelații.

A. Kiseenko, V. Lomach, I. Litovcenko : „Constructori"

BORIS SLUȚKI

Poeții și fizicienii

Fizicienilor azi ușa le-o deschide,
cu mina ei, chiar Gloria. Poeții
rămîn uitați. Nu calcule rigide
vorbesc aici, ci însăși legea vieții.

Înseamnă c-ale noastre harfe blinde
nu mai stîrnesc profundele vibrații
și-s iambii noștri aripi prea plăpînde
pentru pegașii avîntați în spații.

Pe soclul vremii alții sînt giganții
Cununa recunoașterii supreme,
pe fruntea lor, o poartă azi savanții.
Poeții sînt uitați de la o vreme...

Iar rimele-n dantela lor de gală
se spulberă ca spuma-n valul mării...
E adevărul fără îndoială
și tu, în clipa grea a resemnării,

cînd tot mai largă se-arcuiește zarea
străpunsă de o rază luminoasă,
poți poeziei să-i privești grandoarea
cu demnitate-n logaritmi retrasă.

În românește de Raluca Tulbure
și Victor Tulbure

LEONID MARTÎNOV

Frunzele

Zăboveau
pe trotuar.
Și, deodată
Îndrăcindu-se
Și schimbîndu-și culoarea
Se prinseră într-un joc
vrăjitoresc

Le-am întrebat,
— Cine sînteți voi ?
— Noi sîntem frunzele,
Frunzele, frunzele, frunzele
Foșnind veni răspunsul
Gîndurile ne zburau spre peisagist
Dar n-am avut chef
Să-ndrăgim mîinile ce
țineau penelul.
Și am zburat
Am zburat.

ANDREI VOZNESENSKI

Noaptea

Cîte stele !
Precum microbii
în aer.

În românește de
George Sânpetrean

I. Levitan : „Autumnală" (fragment)

BELȘUG ÎN STEPA FLĂMÎNDĂ

NOTE DE DRUM

Știre recentă face cunoscut că, în actualul cincinal, U.R.S.S. alocă 40 de miliarde de ruble, cu 50 la sută mai mult decît în cincinalul trecut, pentru lucrări de ameliorări funciare. Printre lucrările de mare anvergură se anunță că în R.S.S. Uzbecă a început construcția unui mare lac de acumulare, unul din obiectivele hidrotehnice principale ale actualului plan cincinal. Lacul, fiind situat pe cursul fluviului Amu-Daria, va asigura apă din abundență pentru irigarea a zeci de mii de hectare de pămînt arid. Ofensiva împotriva deșerturilor din Asia Centrală sovietică se desfășoară pe baza unui program care prevede ca în următorii cinci ani să se valorifice în urma amplelor lucrări de irigatu în Uzbekistan, Tadjikistan și Kirkizia aproximativ 800 000 hectare de pămînturi aride.

Recent, am avut prilejul de a vizita colhozul Leningrad, care a luat naștere în Stepa Flămîndă, datorită amplului efort material și financiar făcut pentru a da viață pămînturilor aride, odinioară pustii. Colhozul e situat la circa 80 de kilometri de Taschent, capitala R.S.S. Uzbekistan în apropiere de rîul Sir-Daria. Locuitorii mai în vîrstă își amintesc că înainte de înființarea colhozului pe aceste locuri era o stepă pustie, fără apă, fără viață. Colhozul a fost înființat în 1937, dar, ca orice început, condițiile erau foarte vitrege. În 1941, înainte de începerea războiului de apărare a patriei, el avea doar 200 ha teren și se obțineau, în medie, cam 600 kg de bumbac la hectar. De precizat că în această zonă bumbacul găsește condiții dintre cele mai prielnice, mai ales cînd se asigură tehnica și apa necesară. Au urmat apoi anii grei ai războiului pentru apărarea patriei și toate forțele umane și materiale au fost dirijate spre front. După alungarea cotropitorilor fasciști colhozul era complet ruinat și sărăcit. Totul a trebuit să fie luat de la început, în condiții deosebit de grele, cu tehnică rudimentară și cu forțe epuizate din cauza războiului. „În 1948 — își amintește Sindarov Cuzibaca, Erou al Muncii Socialiste — cînd am fost ales președinte al colhozului de către adunarea obștească, condițiile de muncă și de viață erau destul de grele". N-a uitat nici pînă azi un episod trist. Imediat după război, în 1945, a lucrat ca șef contabil. În acea primăvară aveau de semănat o suprafață însemnată cu bumbac. Au sosit în gară 18 tone de sămînță de bumbac și nu aveau decît două tractoare fără remorci, care lucrau zi și noapte la arat și pregătit terenul. Pentru a le folosi la transport nici nu putea fi vorba. Întreaga cantitate de sămînță a fost cărată, în saci, cu spatele pe o distanță de trei kilometri.

...Există în această parte a lacului un munte care se numește Farhad și un canal de apă cu numele de Seri ce are o tristă poveste. Farhad, un tînăr dintr-o familie de oameni săraci, iubea pe Seri, fata unor oameni bogați. Părinții fetei voiau să o mărite cu un om bogat iar fata care și ea îl iubea pe Farhad a spus că va fi a celuia ce va aduce apă în stepă. Cînd a auzit condițiile fetei, Farhad s-a apucat și cu o singură lopată a muncit zi și noapte vreme îndelungată și a construit un baraj pe rîul Sir-Daria. Cînd apa a pornit să curgă pe canale prin stepă un cerșetor bătrîn a spus că el a adus apa în stepă și a luat-o de nevastă pe Seri. Cînd a aflat această legătură, Farhad s-a aruncat de pe baraj și a murit. Aceeași soartă a avut și fata cînd a aflat vicleșia și, mai ales, că Farhad nu mai trăiește.

Desigur, această poveste tristă simbolizează dorința de veacuri dar, în același timp, și neputința oamenilor din acea vreme de a aduce apă și a da viață Stepei Flămînde. Printr-o muncă tenace dar rodnică, abia în anii socialismului aceste visuri, care au generat multe povești și legende, au fost înfăptuite.

— În toata perioada de reconstrucție, ne spunea președintele, s-a muncit din greu, dar nu zadarnic. Munca noastră a început să dea roade treptat și cu fiecare an care a trecut am pus cîte o cărămidă solidă la temelia colhozului. Odată cu semănatul, în stepă am început și campania de amenajări pentru irigații, altfel truda noastră ar fi fost zadarnică. Tot ce s-a construit pe aceste meleaguri din Stepa Flămîndă s-a făcut după o îndelungată chibzuință și după un plan bine gîndit. Pentru a nu se face risipă de energie și de utilaje canalul principal de irigații s-a construit în amonte de rîul Sir-Daria pe o distanță de 180 kilometri deși acest rîu era în apropierea colhozului. Aceasta, ca apa să vină în voie, prin cădere. Au mai fost construiți încă 13 kilometri de canale secundare. În prezent, întreaga suprafață de aproape 3 000 ha este irigată. Odată cu pătrunderea apei pe canale, Stepa Flămîndă a început să se hrănească din belșug și cu îngrășăminte chimice și naturale și a început să prindă viață ; a înverzit cîmpia și a început să cînte ciocîrlia, dar de data aceasta pe ogoare tot mai întinse și mai mănoase. Fiindcă trebuie spus că fiecare an care a trecut a însemnat atît sporirea recoltelor cît și a suprafețelor arabile ale colhozului.

În prezent, colhozul Leningrad dispune de o bogată zestre tehnică, materială și umană. Dacă în 1948 erau doar 42 de familii, acum s-a ajuns la 1 100, cuprinzînd 7 800 de locuitori, din rîndul a 24 de naționalități care se bucură de condiții bune de viață și de muncă. Colhoznicii mînuiesc acum cu dibăcie 82 de tractoare, 52 de camioane, combine de recoltat bumbacul și alte multe utilaje. Își amintesc ca de un vis îndepărtat de [illegible] cînd aveau doar două tractoare și erau nevoiți să care sămînța de bumbac cu spatele de la gară. Și parcă nu le vine să creadă că a fost cîndva așa.

Pentru a cunoaște mai bine munca, hărnicia și eforturile colhoznicilor din această localitate, trebuie să amintim cu îndreptățită mîndrie că pretutindeni am întîlnit ordine, disciplină și o organizare temeinică a muncii. Munca este organizată în 25 de brigăzi la cultura bumbacului, cultura de bază, trei brigăzi de mecanizare, una de legume și una de fructe. Producția de bumbac a sporit de la 600 kg cît se obținea la început la 4 200—4 300 kg, și se valorifică anual în medie 7 000 tone de bumbac. Tot anul se mai valorifică cu rezultate bune 600 tone mere, 280 tone carne de bovine, 2 000 tone legume și fructe, precum și alte produse agricole.

Cum este și firesc, odată cu producția a sporit și venitul colhozului, al colhoznicilor și a crescut considerabil nivelul de viață al tuturor locuitorilor din această așezare. Anual, se obține un venit de circa 7 milioane ruble și un beneficiu de peste 2 milioane ruble.

Din viața și practica de pînă acum colhoznicii au ajuns la concluzia că au încă multiple surse locale de pus în valoare, pentru a spori producția agricolă, veniturile și a-și făuri o viață tot mai bogată, mai prosperă. Pentru aceasta au întocmit un amplu plan de dezvoltare în perspectivă, clădit temeinic pe realități, pînă în perioada anilor 1983—1984. Se are în vedere extinderea suprafețelor la culturile existente și sporirea producțiilor ; se vor dezvolta sectoarele de prelucrare a producției agricole ; s-a început construcția unui mare complex de sere și se va ajunge la o suprafață de 72 ha.

Pînă acum au și fost construite și date în folosință 6 ha și anul trecut s-au recoltat cîte 16 kg tomate pe metru pătrat, iar în acest an s-a realizat cîte 22—23 kg. În această valoroasă lucrare se vor investi în final 33,5 milioane de ruble și din calculele efectuate rezultă că numai în 7 ani se va recupera întreaga sumă de bani cheltuită. Din calculele estimate rezultă că se va ajunge la o producție globală de 20 milioane ruble și la un beneficiu de 7 milioane ruble pe an.

Așa cum e și firesc toate aceste realizări sînt orientate spre crearea unor condiții de muncă și de viață din ce în ce mai bune pentru toți locuitorii acestei așezări. Numai pentru locuințe se va cheltui în aceeași perioadă amintită 26,5 milioane ruble și încă 44 milioane ruble pentru urbanizare. Satul a luat de mult conturul orașului. Casele s-au construit cu trei pînă la șase apartamente dotate cu lumină, încălzire, garaje, sînt mobilate, frumos aliniate și bine gospodărite. Cînd se întemeiază o nouă familie, după ceremonia și felicitările de la sediul colhozului, se înmînează cheia apartamentului mobilat cu toate cele necesare.

Am vizitat viitorul oraș și o familie de colhoznici mutați recent în casă nouă. În casa familiei Biazov Halid am fost primiți de o tînără gazdă, o fetiță de 12 ani, pe nume Guzelea, părinții fiind la lucru în colhoz. Am fost îmbiați să ne așezăm pe perne la o masă joasă în stil tradițional și am gustat din bucate gustoase, lapte caldă cu miere de albine, stafide, migdale, roșii, castraveți, brînză și am ciocnit un pahar cu votcă, cu urarea să fie pace între popoare și un mai mare belșug în casă și în Stepa Flămîndă.

Circulă prin partea locului niște vorbe pline de adevăr. Se spune că în anii socialismului în pămîntul Stepei Flămînde s-au înfipt adînc trei iatagane care au răpus-o. Acestea sînt irigațiile, electrificarea și mecanizarea cu chimizarea. Într-adevăr aceste trei mari cuceriri ale omului au transformat Stepa Flămîndă și arida într-o adevărată cîmpie roditoare, dătătoare de viață.

Florea Ceaușescu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRIITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dragoș, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 14 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Dobre Marian